

การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน:
กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ ภาควิชาภูมิศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN ANALYSIS OF THE CARRYING CAPACITY IN CROSS-BORDER TOURISM FOR
SUSTAINABLE DEVELOPMENT: A CASE STUDY OF UBON RATCHATHANI PROVINCE,
THAILAND AND CHAMPASAK PROVINCE, LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPLUBLIC

Miss Ruethairat Plengwan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Geography and Geoinformatics

Department of Geography

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว
ข้ามแดนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัด
อุบลราชธานี และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว

โดย

นางสาวฤทัยรัตน์ เปล่งวรรณ

สาขาวิชา

ภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัตน์ ปั่นบำรุงกิจ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวิไล ธีระโรจนารัตน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัตน์ ปั่นบำรุงกิจ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร.ปกรณ เมฆแสงสวย)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.4 นิยามศัพท์.....	3
1.5 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว (Tourism carrying capacity).....	7
2.2 แนวคิดการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development).....	13
2.3 แนวคิดผลกระทบจากการท่องเที่ยว (Impact of tourism).....	16
2.4 การท่องเที่ยวข้ามแดน (Cross-border tourism).....	18
2.5 การรับรู้การท่องเที่ยว (Perceptive of tourism).....	21
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
บทที่ 3 พื้นที่ศึกษา.....	30
3.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี.....	30

3.1.1 ลักษณะทางกายภาพ.....	30
3.1.2 ลักษณะภูมิอากาศ.....	33
3.1.3 การคมนาคมและการขนส่ง.....	33
3.1.4 การท่องเที่ยว.....	33
3.1.5 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม.....	37
3.1.6 สภาพทางเศรษฐกิจ.....	39
3.2 สภาพทั่วไปของแขวงจำปาสัก.....	42
3.2.1 ลักษณะทางกายภาพ.....	42
3.2.2 ลักษณะภูมิอากาศ.....	44
3.2.3 การคมนาคมและการขนส่ง.....	44
3.2.4 การท่องเที่ยว.....	45
3.2.5 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม.....	50
3.2.6 สภาพเศรษฐกิจ.....	50
บทที่ 4 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	53
4.1 การสร้างและกำหนดเกณฑ์การประเมิน.....	54
4.2 การสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม.....	61
4.3 การกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของปัจจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	62
4.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
บทที่ 5 ผลการวิจัย.....	66
5.1 ผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับของแต่ละตัวชี้วัด.....	66
5.2 ผลการให้ค่าน้ำหนักตัวชี้วัดของปัจจัยทั้งสามด้านจากผู้เชี่ยวชาญ.....	81
5.3 ผลการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีและ แขวงจำปาสัก.....	82

5.4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการวางแผนนโยบายด้านการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการพัฒนา อย่างยั่งยืน	84
5.5 การเสนอแนะแนวทางจากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดในแต่ละด้าน	87
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	91
6.1 สรุปผลการวิจัย	91
6.2 อภิปรายผลการวิจัย	93
6.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการนโยบายเพื่อขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ...	97
6.4 ข้อเสนอแนะการวิจัย	98
รายการอ้างอิง.....	99
ภาคผนวก ก	107
ภาคผนวก ข	109
ภาคผนวก ค	114
ภาคผนวก ง.....	116
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	118

สารบัญตาราง

ตารางที่ 3-1 สถิตินักท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีระหว่าง พ.ศ. 2557-2558	35
ตารางที่ 3-2 แหล่งท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดอุบลราชธานี	35
ตารางที่ 3-3 จำนวนประชากรรายอำเภอของจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2557	41
ตารางที่ 3-4 ตารางเวลาเดินทาง อุบลราชธานี-ปากเซ	45
ตารางที่ 3-5 สถิตินักท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก	46
ตารางที่ 3-6 แหล่งท่องเที่ยวสำคัญในแขวงจำปาสัก	47
ตารางที่ 4-1 ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา	63
ตารางที่ 4-2 ข้อมูลเชิงบรรยายของแต่ละตัวชี้วัด	64
ตารางที่ 5-1 ค่าคะแนนความสำคัญของปัจจัยแต่ละตัวชี้วัด	81
ตารางที่ 5-2 ค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยแต่ละกลุ่ม The matrix of Spearman Rank Correlation Coefficient (r_s)	86
ตารางที่ 6-1 ผลรวมร้อยละของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในปัจจุบันของ จังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก แยกตามตัวชี้วัด	95

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1-1 วิธีดำเนินงานวิจัย	5
ภาพที่ 2-1 อรรถประโยชน์ของผู้อยู่อาศัยและผู้มาเยือน ดัดแปลงจาก S. Marzetti Dall’Aste Brandolini and R. Mosetti (2005)	12
ภาพที่ 3-1 แผนที่แสดงขอบเขตจังหวัดอุบลราชธานี	32
ภาพที่ 3-2 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี	34
ภาพที่ 3-3 แผนที่แสดงขอบเขตแขวงจำปาสัก	43
ภาพที่ 3-4 แผนที่เมืองปากเซและสถานที่ท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว	46
ภาพที่ 3-5 แหล่งท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก	49
ภาพที่ 3-6 ขอบเขตพื้นที่ศึกษาจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก	52
ภาพที่ 4-1 กรอบแนวคิดการวิจัย	53
ภาพที่ 5-1 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (การให้บริการยานพาหนะเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากด่านช่องเม็ก ตามฤดูกาล)	67
ภาพที่ 5-2 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางเข้าถึงที่พัก) ..	68
ภาพที่ 5-3 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (สิ่งอำนวยความสะดวกด้านพื้นที่จอดรถ)	69
ภาพที่ 5-4 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (การให้บริการจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว)	70
ภาพที่ 5-5 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (อุณหภูมิ สภาพอากาศ)	71
ภาพที่ 5-6 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (สิ่งอำนวยความสะดวกด้านห้องน้ำ-สุขา)	72
ภาพที่ 5-7 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการสร้างความคุ้นเคยการอยู่ร่วมกัน (แหล่งท่องเที่ยว)	73
ภาพที่ 5-8 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (ความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่)	74
ภาพที่ 5-9 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (การสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนจากการเข้ามาของกระบวนการทำให้กลายเป็นตะวันตกและโลกาภิวัตน์)	75

ภาพที่ 5-10 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (ความพึงพอใจต่อนักท่องเที่ยวในพื้นที่เรื่องการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น)..... 76

ภาพที่ 5-11 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (ความพึงพอใจต่อนักท่องเที่ยวในพื้นที่เรื่องการท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาและนำความเจริญสู่ท้องถิ่น)..... 77

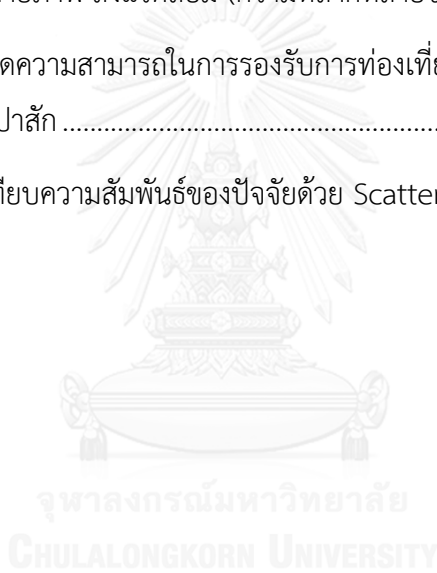
ภาพที่ 5-12 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (การบริหารจัดการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด)..... 78

ภาพที่ 5-13 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (จำนวนการจ้างงานเพิ่มจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว)..... 79

ภาพที่ 5-14 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว)..... 80

ภาพที่ 5-15 ผลรวมของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในปัจจุบันของจังหวัด อุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก 83

ภาพที่ 5-16 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของปัจจัยด้วย Scatter plot matrix 84

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นภาคธุรกิจขนาดใหญ่ที่เจริญเติบโตรวดเร็วที่สุดในโลก และจัดเป็นธุรกิจภาคบริการประเภทหนึ่งที่ทำรายได้สูงสุดให้กับประเทศต่างๆ ทั่วโลก เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สนองความต้องการของมนุษย์และมีรูปแบบที่หลากหลายสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก (ฐิติรัตน์ บัณฑิต บำรุงกิจ, 2557) รวมถึงประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกันของประเทศสมาชิกในภูมิภาคอาเซียน การสร้างนโยบายให้อาเซียนเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่งผลให้นักเดินทางนานาชาติสนใจเข้ามาท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้จำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบัน (ค.ศ. 2015) มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลกทั้งหมด 1,186 ล้านคน และจากการวิเคราะห์ขององค์การการท่องเที่ยวโลกหรือ World Tourism Organization วิเคราะห์ว่าใน ค.ศ. 2030 คนทั่วโลกจะเดินทางท่องเที่ยวแบบก้าวกระโดดมากถึง 1,800 ล้านคน และมีจำนวนนักท่องเที่ยวในแถบเอเชียแปซิฟิกประมาณ 400 ล้านคน ในจำนวนนี้จะเข้ามาในอาเซียนประมาณ 160-200 ล้านคน ซึ่งมีจำนวนมากกว่าที่คำนวณไว้ใน ค.ศ. 2015 จำนวน 120 ล้านคน (UNWTO: tourism highlight, 2015) การก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน ค.ศ. 2015 ทำให้ทุกประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องเผชิญหน้ากับการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นจากการเปิดเสรีในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, 2555) สถิติที่ผ่านมาประเทศไทยยังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และติดหนึ่งในสิบของจุดหมายปลายทางที่ได้รับความนิยมสูงสุดของการท่องเที่ยวโลก (UNWTO: tourism highlight, 2015) อีกทั้งประเทศไทยยังมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวอาเซียน นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเชื่อมต่อไปยังประเทศต่างๆ ได้สะดวกรวดเร็ว ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ซึ่งช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดนข้ามแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะระหว่างสปป. ลาว (สุบรรณ ศรีจันทร์รัตน์, 2555) ซึ่งมีแนวพรมแดนติดต่อกันยาวถึง 1,810 กิโลเมตร และมีแนวพรมแดนที่ติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 9 อำเภอเป็นระยะทาง 361 กิโลเมตร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558) ทำให้เกิดการพัฒนาช่องทางเข้าออกถึง 6 ด้าน¹

¹ จุดผ่อนปรน หน้าที่ว่าการ อ.เขมราฐ

จุดผ่อนปรน บ.สองคอน ต.สองคอน อ.โพธิ์ไทร

จุดผ่อนปรน บ.ด่านเก่า ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม

จุดผ่อนปรน บ.หนองแสง (ช่องตาอู) ต.โพนงาม อ.บุณฑริก

จุดผ่านแดนถาวร/ด่านสากล บ้านปากแซง อ.นาดาล

จุดผ่านแดนถาวร/ด่านสากล ด่านตรวจคนเข้าเมืองช่องเม็ก อ.สิรินธร

และด่านช่องเม็กหรือด่านวังเต่า นับเป็นหนึ่งในด่านเข้าออกระหว่างกันของจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก มีความสำคัญด้านการค้าชายแดน การท่องเที่ยวข้ามแดน โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้นทุกปี

ชายแดนจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักมีเส้นทางการเชื่อมต่อกัน ณ จุดผ่านแดนถาวรช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ผ่านถนนทางหลวงหมายเลข 10 ข้ามสะพานมิตรภาพสปป. ลาว-ญี่ปุ่น เชื่อมไปยังเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก เป็นเส้นทางที่มีนโยบายในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อความสะดวกในการเดินทาง และเป็นเส้นทางที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2550)

จากแนวทางการพัฒนาและการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวข้ามแดนระหว่างด่านช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี และเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้นเฉลี่ยปีละ 131,221 คนต่อปี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) นอกจากนี้ทั้งสองพื้นที่ยังมีภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน อีกทั้งจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรม ธรรมชาติ และความเป็นมาที่ยาวนาน รวมถึงแขวงจำปาสักยังเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก เช่น ปราสาทหินวัดพู และชุมชนโดยรอบ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนสองพื้นที่จำนวนมาก อย่างไรก็ตาม หากการท่องเที่ยวทั้งสองจังหวัดไม่ได้รับการบริหารจัดการที่ดีอาจทำให้พื้นที่ได้รับความเสียหาย และทรุดโทรมจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นในช่วงฤดูกาลเทศกาลท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น จนอาจเกินความสามารถในการรองรับได้ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ ดังนั้น งานวิจัยนี้ได้ศึกษาสถานการณ์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในปัจจุบันของพื้นที่ชายแดนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย และแขวงจำปาสัก สปป. ลาว เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวและขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในปัจจุบันของพื้นที่ชายแดนจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก พร้อมทั้งเสนอแนวทางในการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของการรองรับการท่องเที่ยวก่อให้เกิดความสมดุลด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ อันเป็นแนวทางสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างเกณฑ์การประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนพื้นที่ชายแดนจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักทั้งด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม ด้านสังคม-วัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย
2. เพื่อเสนอแนวทางการวางแผนนโยบายด้านการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาในบริเวณพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี มีเนื้อที่ประมาณ 16,113 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 25 อำเภอ และพื้นที่แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเนื้อที่ประมาณ 15,415 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 10 แขวง

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาลักษณะการสร้างแบบการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดน พื้นที่ศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย และ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม 2) ด้านสังคม-วัฒนธรรม และ 3) ด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย รวมทั้งสิ้น 14 ตัวชี้วัด

1.4 นิยามศัพท์

Cross-Border หมายถึง พื้นที่ชายแดนทั้งจังหวัดชายแดน ที่มีจุดพาดพิงที่กันประเทศหนึ่งออกจากประเทศหนึ่ง ป้องกันและอนุญาตให้ก้าวผ่านหรือไม่ให้ผ่าน ควบคุม อนุญาต หรืออำนวยความสะดวกเคลื่อนย้ายของผู้คนและสิ่งของ (Berg & Van Houtum, 2003; กนกวรรณ มะโนรมย์, 2554)

Cross-Border Tourism หมายถึง การท่องเที่ยวชายแดนเป็นเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยมีการเดินทางเข้าออกระหว่างสองพื้นที่ หรือการนำเข้าและส่งออกสินค้าผ่านด่านระหว่างสองพื้นที่ ที่มีการบูรณาการทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้คนทั้งสองพื้นที่เคลื่อนย้ายไปมาได้สะดวก (Berg & Van Houtum, 2003; กนกวรรณ มะโนรมย์, 2554; คณะกรรมการนโยบายท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559; พรรณรัตน์ รักษาม, 2548)

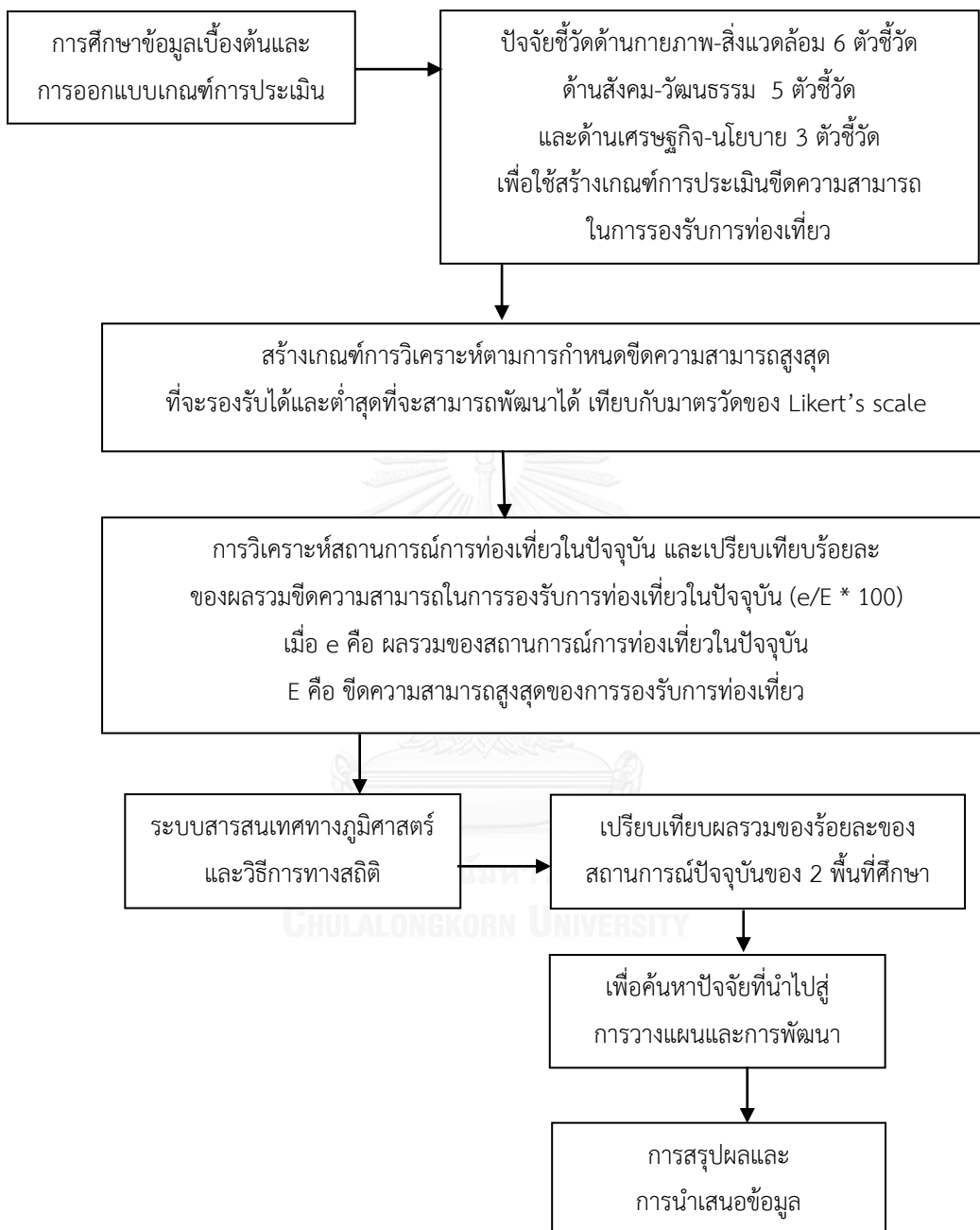
Carrying Capacity หมายถึงขีดความสามารถในการรองรับจำนวนคนสูงสุดที่เข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวในเวลาเดียวกัน ที่จะไม่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ทั้งในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม (World Tourism Organization, 1997)

Sustainable Tourism หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้เศรษฐกิจเจริญงอกงาม แต่คงความสมดุลของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สังคม-วัฒนธรรม เศรษฐกิจของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว หรือไม่ทำลายทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และโครงสร้างทางสังคมของคนในสังคม (Ali & Frew, 2013; Swarbrooke, 1999; World commission on environment and development, 1987)

Sustainable Development หมายถึง การพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการนำแนวคิดหรือหลักการการพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อม (Ali & Frew, 2013)

1.5 วิธีดำเนินงานวิจัย

ภาพที่ 1-1 วิธีดำเนินงานวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสถานการณ์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัด อุบลราชธานีและแขวงจำปาสักด้านสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมถึงนโยบายด้านการท่องเที่ยวร่วมกันของทั้งสองจังหวัด
2. ทราบถึงทัศนคติและความพึงพอใจของชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเพื่อหาแนวทางที่นำไปสู่ความพึงพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่ายและก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวน้อยที่สุด
3. นำเกณฑ์การประเมินที่พัฒนาขึ้นนี้ไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ หรือการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ ที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน
4. ใช้เป็นข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวางแผนนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและอย่างยั่งยืนในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับนำมาใช้ในการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ขีดความสามารถของการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว (Tourism carrying capacity)

2.2 แนวคิดการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism development)

2.3 ผลกระทบจากการท่องเที่ยว (Impact of tourism)

2.4 การท่องเที่ยวข้ามแดน (Cross-border tourism)

2.5 การรับรู้การท่องเที่ยว (Perceptive of tourism)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว (Tourism carrying capacity)

ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว มีพัฒนาการทางแนวคิดมาจากผลกระทบของการพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจ จึงมีการรวบรวมแนวคิดเพื่อกำหนด ควบคุม และดูแลให้การพัฒนาเป็นไปด้วยความยั่งยืนไม่ทำลายทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม รวมถึงด้านการวางนโยบายพัฒนาที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization, 1997) ได้ให้ความหมายของขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) หมายถึง จำนวนคนสูงสุดที่เข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวในเวลาเดียวกันที่จะไม่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ทั้งในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

McCool and Lime (2001) ได้ศึกษาทางเลือกในการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว (tourism carrying capacity) โดยใช้การออกแบบการประเมินที่ให้ความสำคัญในด้านความยั่งยืนทางสังคม ทรัพยากรทางกายภาพและชีวภาพ เริ่มด้วยการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่

สามารถรองรับได้ในพื้นที่ วิธีการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับจำนวน 5 วิธี ซึ่ง (Ali & Frew, 2013; Murphy & Price, 2005; Wright, 1998) ได้ให้รายละเอียดและสรุปไว้ดังนี้

1. Limit of Acceptable Change: LAC เป็นแนวทางเพื่อการศึกษาระดับผลกระทบสำหรับกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว บนพื้นฐานของระดับความเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ โดยจะศึกษาผลกระทบทางด้านชีวภาพและด้านกายภาพ วิธีการนี้สนใจศึกษาในพื้นที่แต่ละพื้นที่ เช่น เกาะ จุดสำคัญทางประวัติศาสตร์

2. Visitor Impact Management: VIM เป็นแนวทางการบริหารจัดการผลกระทบของผู้นมาเยือน บนพื้นฐานความสามารถยอมรับได้ของการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากผู้มาเยือน เพื่อควบคุมผลกระทบที่เกิดจากนักท่องเที่ยวที่ให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งให้ความสำคัญกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์เมื่อจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงผลกระทบต่อพื้นที่และสร้างแนวทางร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว

3. Visitor Experience and Resource Protection: VERP เป็นแนวทางการจัดการปกป้องทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสังคม ในเรื่องการใช้ทรัพยากรให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด จึงมีการรวบรวมข้อมูลและระดับการใช้ประโยชน์ของกิจกรรม หรือทรัพยากรในพื้นที่จากการเข้ามาของนักท่องเที่ยว นิยมใช้กับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเล็กเล็กมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ เพื่อให้ข้อมูลมีความครอบคลุมและละเอียด

4. Environmental Impact Assessment: EIA เป็นแนวทางการประเมินผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบของพื้นที่ เพื่อการตรวจสอบ ควบคุม ป้องกันและดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อมไม่ให้เสื่อมโทรมหรือฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เกิดการพัฒนาไปในแนวทางที่ยั่งยืน

5. Cumulative Effect Assessment: CEA เป็นแนวทางในการประเมินผลกระทบสะสมในพื้นที่ ใช้ตรวจสอบ ติดตาม สภาพอดีตและสภาพปัจจุบันของพื้นที่ เพื่อการทำนายและหาแนวทางในการป้องกันและรักษาฟื้นฟูสภาพแวดล้อม

อดิศร เรือลม (2546) กล่าวว่า การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ หรือสมรรถนะในการรองรับ (carrying capacity) การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีไว้กำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการและการรองรับการท่องเที่ยวไม่ให้มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและพื้นที่โดยรอบ สมรรถนะในการรองรับการพัฒนาเป็นขีดความสามารถการรองรับการท่องเที่ยว เป็นจำนวนของผู้คนที่สามารถอยู่ได้ในเวลาที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายน้อยที่สุด และนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกได้เพียงพอ สำหรับความต้องการที่เกิดขึ้น และต้องไม่กระทบต่อความจำเป็นพื้นฐานและความรู้สึกนึกคิดของประชาชนท้องถิ่น

ความสามารถในการรองรับ เป็นประเด็นหลักสำคัญสำหรับการพิจารณาศักยภาพของการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีฐานมาจากความคิดเรื่องการรักษาระดับการพัฒนาและระดับการใช้

ประโยชน์จากทรัพยากร เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็สร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ อีกนัยหนึ่งคือ ชีตความสามารถในการรองรับการพัฒนา หรือการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว ซึ่งไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมประเภทใดๆ แต่ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์

สุรเชษฐ์ เชษฐมาส (2546) ได้กล่าวถึงขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) ว่าเป็นแนวคิดทางนิเวศวิทยาที่สื่อให้ทราบว่า นิเวศวิทยาหนึ่งๆ นั้น มีความเปราะบางแตกต่างกัน มีระดับหรือขีดความสามารถทนทานต่อการพัฒนา หรือถูกกระทำจนไม่อาจฟื้นกลับสู่สภาพเดิมได้อีก ทั้งนี้พิจารณาจากองค์ประกอบและโครงสร้างของระบบนิเวศเป็นบรรทัดฐาน

จากแนวคิดข้างต้น นักวิชาการและผู้ปฏิบัติจึงได้นำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นเครื่องมืออย่างในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวหมายถึงขีดหรือระดับของแหล่งท่องเที่ยว หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถรองรับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และปริมาณการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวสูงสุดได้โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบจนทำความเสื่อม หรือทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยว ในทางปฏิบัติขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) มีมาตรวัด หรือตัวกำหนดเป็น “จำนวนนักท่องเที่ยวต่อช่วงเวลา” เช่น หนึ่งแสนคนต่อปี สองหมื่นคนต่อเดือน ห้าร้อยคนต่อคืน แล้วแต่จะเลือกกำหนดหน่วยวัดอย่างไรอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ยกตัวอย่างกรณีอุทยานแห่งชาติภูกระดึง ซึ่งเคยมีผู้ศึกษาไว้และกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้สำหรับการพักผ่อนของนักท่องเที่ยวบนภูอยู่ที่ 1,800-2,500 คนต่อคืน หมายความว่า ภูกระดึงสามารถรองรับนักท่องเที่ยวเข้าพักผ่อนได้สูงสุดระหว่าง 1,800 คนต่อคืน และ 2,500 คนต่อคืน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฤดูกาล โดยมีปริมาณน้ำเป็นตัวแปรสำคัญนอกจากองค์ประกอบทางธรรมชาติอื่นๆ และขีดความสามารถในการจัดการของหน่วยงาน หากนักท่องเที่ยวเข้าไปพักค้างแรมมากกว่าจำนวนที่ระบุข้างต้นแม้แต่เพียงเล็กน้อย การใช้ประโยชน์พื้นที่ของนักท่องเที่ยว และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับ จะสร้างผลกระทบต่อองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งของระบบนิเวศ เช่น การอัดแน่นของดินบริเวณที่กางเต็นท์ เส้นทางเดินเท้า และอาจส่งผลกระทบต่อถึงองค์ประกอบอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกันตามธรรมชาติเป็นแบบลูกโซ่ เช่น ทำให้น้ำซึมลงดินได้น้อย จึงทำให้พืชพรรณบริเวณข้างเคียงขาดน้ำไม่เจริญเติบโตตามปกติ และทำให้ระบบนิเวศธรรมชาติโดยรวมของภูกระดึงได้รับความเสียหาย หรือถูกเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม (กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558)

นอกจากนี้ การที่ปริมาณนักท่องเที่ยวเกินขีดความสามารถในการรองรับที่กำหนดยังก่อให้เกิดปัญหาหลายภาวะต่างๆ ตามมา ตั้งแต่เรื่องขยะและน้ำเสีย แสงและเสียง ไปจนถึงทำให้เกิดความหนาแน่นของปริมาณนักท่องเที่ยวเกินขีดจำกัดด้านจิตวิทยา ทำให้คุณภาพประสบการณ์ของ

นักท่องเที่ยวด้วยลงไม่เป็นที่ประทับใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบและสนใจเรียนรู้ระบบนิเวศตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต

โดยสรุปแล้ว แนวคิดขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นคำจำกัดความว่า ขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว วัดได้จากปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สามารถอยู่ได้ในทุกเวลาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหนึ่งๆ ในปริมาณที่จะทำให้สภาพแวดล้อมถูกทำลายน้อยที่สุด และยังคงรักษาสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีไว้มากที่สุด โดยนักท่องเที่ยวมีความพอใจและได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม ทั้งนี้การพัฒนาจะต้องไม่กระทบความจำเป็นพื้นฐานและความรู้สึกนึกคิดของประชาชนท้องถิ่นด้วย หรืออาจกล่าวสั้นๆ ว่า ขีดความสามารถในการรองรับ หมายถึง การใช้ประโยชน์พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งในพื้นที่นั้นจะสามารถแบกรับไว้ได้ก่อนจะเกิดความเสื่อมโทรมขึ้น (สันติ ชูตินธรา, 2535)

การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับแหล่งท่องเที่ยวใดๆ จะมีการกำหนดกลวิธีต่างๆ เพื่อให้รักษาระดับขีดความสามารถในการรองรับ ดังนั้น แนวคิดขีดความสามารถในการรองรับ จึงสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับสร้างมาตรฐานและขอบเขตของการท่องเที่ยว ซึ่งจะมีผลต่อการเอาใจใส่ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้มัน้อยที่สุดเท่าที่จะเกิดขึ้นได้

ขีดความสามารถในการรองรับสามารถเปลี่ยนแปลง หรือมีความแตกต่างกันไปตามขนาดพื้นที่ของการท่องเที่ยว เช่น ระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับพื้นที่ แตกต่างกันไปตามชนิดของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม เวลา และสถานที่ นอกจากนี้ขีดความสามารถในการรองรับยังแตกต่างกันตามเกณฑ์และปัจจัยที่นำมาพิจารณา เช่น ขนาดพื้นที่ ความต้องการใช้ระบบสาธารณูปโภค การดำรงรักษาทัศนียภาพ ตลอดจนขีดความพอใจของนักท่องเที่ยว การศึกษาเพื่อกำหนดขีดความสามารถในการรองรับต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องก่อนตัดสินใจเลือกระดับขีดความสามารถในการรองรับที่ดีและเหมาะสมที่สุด ภายใต้ระบบการจัดการระดับต่างๆ ในขั้นสุดท้ายการตัดสินใจเลือกขีดความสามารถในการรองรับจะต้องคำนึงถึงความเกี่ยวข้องของปัจจัยต่างๆ และเลือกสรรข้อกำหนดที่มีประสิทธิภาพเข้าช่วย

2.1.1 ลักษณะของขีดความสามารถในการรองรับ

Pearce D.G. and KIRK R.M. (1986) ได้แบ่งลักษณะของขีดความสามารถในการรองรับเป็น 4 ลักษณะ คือ

1) ขีดความสามารถในการรองรับทางกายภาพ (Physical Carrying Capacity) หมายถึง ระดับนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงระดับความอึดตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการการท่องเที่ยวในพื้นที่

2) ชีตความสามารถในการรองรับทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Carrying Capacity) หมายถึง ระดับของนักท่องเที่ยวที่สูงที่สุดที่จะไม่ทำให้ระบบสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศด้อยค่าลง ได้แก่ ระบบนิเวศวิทยา คุณภาพน้ำ น้ำทะเล อากาศ รวมไปถึงการทิ้งและการกำจัดขยะมูลฝอย

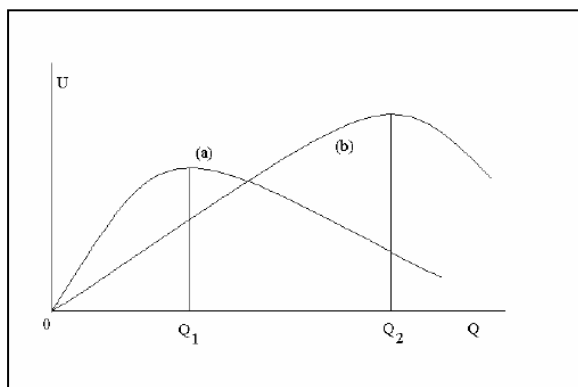
3) ชีตความสามารถในการรองรับทางสังคม (Social Carrying Capacity) หมายถึง ระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุด ที่จะไม่ทำให้ความสนุกสนาน และความประทับใจของนักท่องเที่ยวจางหายไป เมื่อมีการขยายตัวของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้รวมถึงระดับสูงสุดที่จะไม่ทำให้เกิดผลกระทบทางลบต่อประชาชนในชุมชนท้องถิ่นจนทำให้เกิดความไม่พอใจของประชาชน

4) ชีตความสามารถในการรองรับทางเศรษฐกิจ (Economic Carrying Capacity) หมายถึง ระดับการพัฒนาที่ระบบเศรษฐกิจดำเนินต่อไปได้อย่างเหมาะสม โดยไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งในหมู่สมาชิกในสังคม และไม่กระทบต่อการลงทุน และการดำรงชีพของประชากร

2.1.2 แนวคิดการประเมินชีตความสามารถการรองรับการท่องเที่ยว/นันทนาการ

1) ชีตความสามารถในการรองรับได้ทางการท่องเที่ยว และแนวคิดหลักของการเปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ที่ได้รับ (Tourism Carrying Capacity and Cost Benefit Analysis : CBA) ตัวชี้วัดที่แตกต่างกันจะใช้ในการวัดชีตความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว เช่น จำนวนผู้มาเยือน ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว จำนวนวันที่พัก รวมไปถึงลักษณะการใช้ชีวิตของผู้มาเยือน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งอำนวยความสะดวก โครงสร้างพื้นฐาน และลักษณะการใช้ชีวิตของคนในชุมชนเป็นตัวตัดสิน อย่างไรก็ตามอุปสงค์หรือความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งแสดงชีตความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้วยตัวชี้วัดเดียว ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์ที่นิยมใช้ทั่วไปคือ จำนวนของผู้มาเยือน โดยเฉพาะลักษณะของการท่องเที่ยวในพื้นที่ ชีตความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวคือ จำนวนนักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนสูงสุดที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวนั้น ซึ่งอ้างอิงจากจำนวนผู้มาเยือนในพื้นที่ต่อวัน ดังชีตความสามารถในการรองรับทางสังคม: เกณฑ์สูงสุด (Social Carrying Capacity: the Maximization Criterion) (ภาพที่ 2-1) กล่าวถึงอรรถประโยชน์ (Utility) ในความหมายทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้กันโดยทั่วไป หมายถึง ความพอใจที่ผู้บริโภคได้รับสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง อรรถประโยชน์จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งมักจะแตกต่างกันไปตามเวลา สถานที่ และความจำเป็น ตามทฤษฎีนี้สมมุติให้ความพอใจที่ได้รับดังกล่าวสามารถวัดหรือกำหนดเป็นตัวเลขได้ โดยมีหน่วยของความพึงพอใจ เรียกว่า ยู (U) ตัวอย่างเส้นโค้งสองสถานการณ์ที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นถึงอรรถประโยชน์รวม (U) ของแต่ละบุคคล ที่มีระดับความพึงพอใจ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง เมื่อเทียบกับจำนวนผู้มาเยือนรายวัน (Q) หากผู้มาเยือนสูงในพื้นที่ ความพึงพอใจของคนจะค่อนข้างต่ำและ

ค่อนข้างอ่อนไหวต่อความหนาแน่น เพราะความแออัดเกินไป โดยที่เส้น (a) เป็นตัวแทนของผู้มาเยือน (นักท่องเที่ยว) และเส้น (b) เป็นตัวแทน ผู้อยู่อาศัยในชุมชน ในขณะที่ Q1 และ Q2 แทนจำนวนสูงสุดที่รับได้ของนักท่องเที่ยวและผู้อยู่อาศัยในชุมชน ตามลำดับ และพื้นที่ภายใต้เส้นโค้งที่ตัดกันของเส้น a และ แสดงถึงระดับที่รับได้ทั้ง 2 ฝ่าย เส้นโค้ง (b) แสดงให้เห็นว่าผู้อยู่อาศัยในชุมชนสามารถรับต่อความหนาแน่นด้วยผู้มาเยือนได้มากกว่านักท่องเที่ยว (Marzetti & Mosetti, 2005) ซึ่งแบบจำลองนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อวัดระดับความพึงพอใจของคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 2-1 อรรถประโยชน์ของผู้อยู่อาศัยและผู้มาเยือน ดัดแปลงจาก S. Marzetti Dall'Aste Brandolini and R. Mosetti (2005)

2. การคำนวณขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (Physical carrying capacity determination [PCC])

ดร.รชนี เอมพันธุ์ และคณะ (2557) กล่าวว่า ระดับการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวหรือนันทนาการที่ให้ความสำคัญกับเนื้อที่ ซึ่งใช้ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว/นันทนาการในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเป็นหลัก โดยพิจารณาจากจำนวนเนื้อที่ที่สามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการ และค่ามาตรฐานด้านเนื้อที่ที่กิจกรรมนันทนาการแต่ละประเภทต้องการเพื่อสามารถประกอบกิจกรรมนั้นได้อย่างมีคุณภาพ การคำนวณ PCC มีสมการดังนี้

$$PCC = \frac{A \times Rf}{a}$$

เมื่อ A คือ จำนวนเนื้อที่ ซึ่งสามารถใช้รองรับกิจกรรมนันทนาการนั้นๆ ได้

a คือ จำนวนเนื้อที่ ซึ่งนักท่องเที่ยวหรือนันทนาการจำเป็นต้องใช้เพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการ (หน่วยคือ พื้นที่ต่อคน)

โดยที่ $Rf = TT / Ta$

เมื่อ Rf คือ จำนวนรอบที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ในเวลาที่กำหนด

TT คือ จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการหรือเปิดใช้ประโยชน์ได้

TA คือ ต่อจำนวนชั่วโมงที่ต้องใช้ในการประกอบกิจกรรมแต่ละครั้ง

2.2 แนวคิดการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development)

2.2.1 ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

องค์การท่องเที่ยวโลก (WTO) ได้กำหนดหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้เมื่อ พ.ศ. 2531 ว่า ลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น “ได้รับการคาดหวังให้นำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งหมด ด้วยวิถีทางที่ตอบสนองต่อความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และสุนทรียะ ในขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งบูรณภาพทางวัฒนธรรม กระบวนการทางนิเวศวิทยาที่จำเป็น ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบต่างๆ ที่เอื้อต่อชีวิต” เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2550) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: Sustainable Tourism หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลายและธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ อย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดและยั่งยืนยาว

Butler (1993) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ดำรงคุณค่า หรือประโยชน์ของพื้นที่ได้ยาวนานไม่มีที่สิ้นสุด

นอกจากนี้ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2559) ได้รวบรวมแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากหลักการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของเซอร์ลี อีเบอร์ (Shirley Eber) ประกอบด้วย

1) การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Using resource sustainable) หมายถึง ต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิม ทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างเพียงพอ หรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัดต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่า คุณภาพของธรรมชาติ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การสงวนรักษาคุณภาพของทรัพยากรให้มีคุณค่าต่อชีวิตที่ดี รู้วิธีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปรับปรุงบำรุงให้เกิดประโยชน์ได้นาน เพิ่มพูนและเสริมสร้างไว้ให้มากเพียงพอต่อการใช้ในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม อีกประการคือ การปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรให้คงความเป็นเอกลักษณ์อย่าง

ดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบอันเป็นผลเสียน้อยที่สุด โดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดเหมาะสมและสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยาวนาน

2) ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย (Reducing over-consumption and waste) ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันวางแผนการจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติและมีคุณภาพเหมือนกันใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก ส่วนการลดของเสีย เช่น ขยะปฏิภูล ต้องหาวิธีการจัดการโดยการแยกประเภทขยะ ขยะแห้งอาจนำระบบการหมุนเวียนการใช้ โดยการใช้ซ้ำ

3) การแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Reuse Renew Recycle) ขยะเปียกอาจนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์และนำหมักปุ๋ยจุลินทรีย์ได้

2.2.2 เกณฑ์สำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มูลนิธิสหประชาชาติ (United Nations Foundation) ร่วมกับองค์การท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization-UNWTO) โปรแกรมสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Program-UNEP) Rainforest Alliance และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทั่วโลก รวมทั้งสิ้น 27 องค์กร ได้เข้าร่วมภาคี The Partnership for Global Sustainable Tourism Criteria ได้นำเสนอเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในที่ประชุม The World Conservation Congress ณ นครบาเซิล ประเทศสเปน เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2551 โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกณฑ์สำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นเป็นเครื่องมือสำหรับผู้เกี่ยวข้องในภาคส่วนต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง ดังที่ สมบัติ กาญจนกิจ (2557) ได้นำเสนอไว้ ดังนี้

- 1) เพื่อให้เป็นแนวทางขั้นพื้นฐานสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยวทุกขนาดที่ประสงค์หรือมุ่งมั่นที่จะปรับหรือพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนมากขึ้น
- 2) เพื่อเป็นเครื่องมือชี้แนะให้บริษัทนำเที่ยวเลือกแหล่งท่องเที่ยวและ หรือผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่มีลักษณะยั่งยืน
- 3) เพื่อช่วยให้ผู้บริโภค (นักท่องเที่ยว) รู้จักแยกแยะว่าแหล่งท่องเที่ยว รายการนำเที่ยวและธุรกิจท่องเที่ยวใดบ้างที่มีลักษณะยั่งยืน
- 4) เพื่อเป็นข้อมูลให้สื่อสารมวลชนต่างๆ สามารถแยกแยะว่าแหล่งท่องเที่ยวและ หรือผลิตภัณฑ์ผู้ให้บริการใดบ้างที่มีลักษณะเข้าข่ายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 5) เพื่อช่วยให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวนำไปใช้ปรับปรุงมาตรฐานการรับรองให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกหรือลูกค้าสูงมากขึ้น

6) เพื่อช่วยให้หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และธุรกิจภาคเอกชนมีจุดเริ่มต้นสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

7) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมในการพัฒนาบุคลากรป้อนภาคส่วนต่างๆ ทางการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ สมบัติ กาญจนกิจ (2557) ได้รวบรวมเกณฑ์สำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แบ่งออกเป็น 4 เกณฑ์มาตรฐาน โดยยึดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้

เกณฑ์ที่ 1 แสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

เกณฑ์ที่ 2 ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางสังคมและเศรษฐกิจให้กับชุมชนท้องถิ่นและสร้างผลกระทบทางลบน้อยที่สุด

เกณฑ์ที่ 3 ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างผลกระทบทางลบน้อยที่สุด

เกณฑ์ที่ 4 ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สิ่งแวดล้อม และสร้างผลกระทบทางลบน้อยที่สุด

2.2.3 การวัดมาตรฐานความยั่งยืน

การท่องเที่ยวและการกีฬา (2558) เห็นความสำคัญและต้องการให้การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเกิดความยั่งยืน จึงได้จัดทำมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น ซึ่งได้ให้คำนิยามแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งนั้นจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับระบบนิเวศนั้น มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

Sudarat Sangchamnon (2010) ได้สรุปมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีหลักเกณฑ์ 4 ประการ คือ

- 1) ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน
- 3) การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก
- 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ในแต่ละองค์ประกอบจะมีดัชนีชี้วัดความมีศักยภาพ ความมีประสิทธิภาพ และคุณภาพคุณภาพเพื่อใช้ในการประเมินมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ยึดตามกรอบและแนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ครอบคลุมเนื้อหาสำคัญ ได้แก่

- 1) ศักยภาพความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่โดยยึดตามหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
- 2) การจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน หมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงานการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 3) การสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม
- 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิดการพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้นๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น

2.3 แนวคิดผลกระทบจากการท่องเที่ยว (Impact of tourism)

2.3.1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558) ได้จัดรวบรวมผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านดีและด้านลบ มีดังนี้

1. ผลกระทบในด้านบวก มีรายละเอียดดังนี้

1) มาตรฐานการครองชีพดีขึ้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้มาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่นดีขึ้น เนื่องจากการก่อให้เกิดการกระจายรายได้และโอกาสการจ้างงานไปสู่คนในท้องถิ่นมากขึ้นในทางตรง เช่น การจ้างงานบุคลากรของธุรกิจต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น พนักงานโรงแรมพนักงานขนส่ง พนักงานบริการนำเที่ยว พนักงานบริการให้เช่าสินค้าและบริการต่างๆ ทางอ้อม เช่น คนส่งหนังสือพิมพ์ให้กับโรงแรม คนงานทอผ้าพนักงานเก็บค่ากระแสไฟฟ้าเกษตรกรผู้ผลิตอาหารพนักงานธนาคาร และอื่นๆ

2) ความสะดวกสบายจากการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอันเกิดจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลพลอยได้ที่สำคัญต่อคนในท้องถิ่นที่สามารถจะได้ใช้ความสะดวกสบายเหล่านั้นพร้อมๆ กับแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ จุดตรวจของตำรวจรถยนต์โดยสาร

3) การเดินทางท่องเที่ยวช่วยลดปัญหาการอพยพหลังไหลของประชากรสู่เมืองหลวง หากคนท้องถิ่นสามารถสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพในถิ่นฐานบ้านเกิดได้ก็就不用ย้ายถิ่นฐาน และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเปิดยังโอกาสในการประกอบอาชีพรายย่อยให้กับคนในท้องถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นการประกอบอาชีพโดยอิสระ เช่น การขาย อาหารของที่ระลึก หรือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ร้านขนมไทยแม่กิมไล้จังหวัดเพชรบุรี การเพาะปลูกพืชการเกษตร เพื่อส่งให้กับฝ่ายอุตสาหกรรมการผลิตของเมือง

4) การนำทรัพยากรที่เหลือใช้มาแปรรูปและการส่งเสริมพื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การนำเศษวัสดุประเภทไม้มาใช้ในการทำของที่ระลึกหรือการประกอบสิ่งประดิษฐ์เพื่อใช้ตกแต่งอาคารสถานที่และการนำผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในท้องถิ่นต่างๆ มาพัฒนาและจำหน่ายให้เป็นสิ่งของที่ระลึกเช่น การทอผ้า การปักเย็บ การแปรรูปอาหาร

2.3.2 ผลกระทบด้านลบ มีรายละเอียดดังนี้

1) การบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่สาธารณะการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติก่อให้เกิดการบุกรุกพื้นที่เขตสงวนและเขตอนุรักษ์รวมถึงพื้นที่สาธารณะต่างๆ ของร้านอาหาร โรงแรม สถานที่ประกอบการเพื่อนำพื้นที่มาเปลี่ยนแปลงสภาพเพื่อใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว

2) ปัญหาน้ำที่จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากสถานที่พักแรมรองลงมาเป็นน้ำที่จากร้านอาหารและสถานบริการในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งปล่อยน้ำทิ้งลงสู่แหล่งน้ำใกล้เคียงหรือแม้กระทั่งมีการต่อน้ำเสียจากห้องสุขาลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะโดยตรงโดยไม่มีการบำบัดเสียก่อน

3) ปัญหาขยะมูลฝอย แหล่งท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่มีปัญหาในเรื่องขยะมูลฝอยในระดับแตกต่างกันไป ทั้งในเรื่องการจัดเก็บที่ไม่ทั่วถึง ไม่มีการจัดเก็บทำให้มีขยะตกค้าง การทิ้งขยะไม่เป็นที่ของนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการที่ไม่มีจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อม ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยพฤติกรรมทิ้งขยะไม่เป็นที่มากกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติโดยจะสังเกตได้จากการทิ้งเศษภาชนะพลาสติก เช่น ขวดน้ำ กล่องโฟม ถังขนมขบเคี้ยว ตามข้างทาง กระทั่งในเส้นทางเดิน เช่น เส้นทางเดินชมธรรมชาติบริเวณน้ำตกห้วยแก้ว และวังบัวบานในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ ที่มีทั้งขยะพลาสติกและเศษแก้วจากขวดเครื่องดื่มต่างๆ

4) มลภาวะทางเสียงส่วนใหญ่เกิดจากการใช้ยานพาหนะ หรือการใช้เครื่องกำเนิดไฟฟ้า การเล่นเครื่องดนตรีของสถานบริการ จากเรือโดยสารและกีฬาทางน้ำเช่น เรือยนต์

5) ด้านเศรษฐกิจการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากชาวไร่ชาวนามาทำงานด้านการท่องเที่ยวจะทำให้เกิดปัญหาผลิตผลการเกษตรลดลงในขณะที่ความต้องการเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวมาร่วมกินร่วมใช้ราคาสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น

6) ด้านสังคม ความรู้สึกที่นักท่องเที่ยวมีอภิสิทธิ์ ก่อให้เกิดความรู้สึกต่อต้านที่เป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยที่เคยโอ้อวดอารีความเป็นมิตรไมตรีต่อนักท่องเที่ยวหายไป เกิดปัญหาอาชญากรรม เนื่องจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมีส่วนในการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นปัญหาของสังคม เช่น การบริการทางเพศ การเสพยาเสพติด

นอกจากนี้ นิศา ชัชกุล (2557) กล่าวถึงผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อสภาวะแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1) ผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) แบ่งออกได้ 2 ประเภท ประกอบด้วย สภาวะแวดล้อมทางกายภาพที่มีอยู่ตามธรรมชาติ (Natural Environment)

ได้แก่ ป่าไม้ ภูเขา ชายหาด ทะเล แม่น้ำ ถ้ำ และสภาวะแวดล้อมทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม โบราณวัตถุ และสิ่งก่อสร้างต่างๆ

2) ผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ (Economic Environment) ได้แก่

2.1) ผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่มีค่าครองชีพสูงขึ้น ในแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมมาก หมายถึงมีอุปสงค์ (Demand) หรือความต้องการซื้อสูง (Power) ดังนั้นอุปทาน (Supply) หรือการตอบสนองความต้องการซื้อนั้นจะต้องเป็นไปอย่างสอดคล้องกัน

2.2) ผลกระทบต่อการจ้างงาน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ และมีความต้องการแรงงานทุกระดับ ในท้องถิ่นที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเจริญเติบโตท้องถิ่นนั้น จำเป็นต้องใช้แรงงานและมีการจ้างงานเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในบางพื้นที่จึงขาดแคลนแรงงาน ค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น

2.3) ผลกระทบต่ออาชีพ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพและเกิดอาชีพใหม่ๆ

3) ผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมทางสังคม (Socio-Environment)

3.1) ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม

3.2) ปัญหาโสเภณี หรือปัญหาเพศพาณิชย์

3.3) ปัญหาการหลอกลวงเอาไรด์เอาเปรียบนักท่องเที่ยว

3.4) ปัญหาในความไม่เสมอภาคในการมุ่งเน้นการพัฒนาเฉพาะพื้นที่

4) ผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมทางวัฒนธรรม (Socio-Cultural)

4.1) ทำให้ค่านิยมเปลี่ยนแปลงไป นักท่องเที่ยวเป็นผู้นำเอาวัฒนธรรมของชาติตนเข้าไปในประเทศที่ตนเข้าไปท่องเที่ยว และผู้คนในท้องถิ่นก็ยอมรับวัฒนธรรมนั้น

4.2) ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือบางอย่างก็สูญหายไป

4.3) เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม เทศกาล ประเพณี แบบแผนวิถีชีวิตพื้นเมืองเปลี่ยนแปลงไป

2.4 การท่องเที่ยวข้ามแดน (Cross-border tourism)

ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา เมื่อความคิดเรื่องรัฐ ประเทศ มีการขยายตัวมากขึ้น ส่งผลให้แนวความคิดเกี่ยวกับพรมแดนหรือชายแดนเริ่มมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้น เนื่องจากพรมแดนถือเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ มีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองอำนาจอธิปไตย พื้นที่และประชาชนภายในรัฐ โดยพรมแดนมีลักษณะเป็นเส้นแสดงอาณาเขตรัฐ เป็นเส้นแบ่งระหว่างรัฐหรือมากกว่าสองรัฐมาประชิดกัน (ศุภมิตร ปิติพัฒน์ (2553)) ได้นิยามคำว่า พรมแดน (Frontier) และชายแดน (Border) ว่ามีความหมายเหมือนกัน กล่าวคือ พรมแดนการเมือง (Political Frontier) เป็นดินแดนระหว่าง

ประเทศทั้งสองประเทศนั้น ยังไม่ได้มีการกำหนดแน่นอนว่าบริเวณนั้นเป็นพื้นที่ของใคร ทั้งนี้เนื่องจากการปักปันเขตแดนยังไม่สมบูรณ์ บริเวณดังกล่าวจึงถือได้ว่าอยู่ในระยะการเปลี่ยนแปลง (Transitional Zone) พรหมแดนการเมืองมักเป็นพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจต่ำ ขาดความปลอดภัย การตั้งถิ่นฐานเบาบาง ทั้งนี้เพราะสภาพทางกายภาพของบริเวณพรหมแดนมักจะเป็นพื้นที่ทะเลทราย ภูเขา หรือพื้นที่ป่าไม้ แต่ในปัจจุบันพื้นที่ชายแดนมีความสำคัญสำหรับการพัฒนาของส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งนับได้ว่าเป็นเขตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญอีกหนึ่งจุด ที่ส่งผลให้เกิดนโยบายเพื่อการพัฒนาาร่วมกันระหว่างรัฐหรือมากกว่าสองรัฐ เช่น

1) ความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรหมแดนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS Cross Border Trade Agreement: GMS CBTA) อยู่ภายใต้โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region: GMS) ซึ่งเป็นความร่วมมือของ 6 ประเทศ คือ ไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน (ยูนนาน) โดยมีธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) เป็นผู้ให้การสนับสนุน CBTA เป็นความตกลงที่ช่วยอำนวยความสะดวกการผ่านแดนและข้ามแดนของคนและสินค้าในอนุภูมิภาค ประเทศสมาชิกทั้ง 6 ประเทศได้ให้สัตยาบันความตกลง CBTA และได้มีการประกาศการมีผลบังคับใช้ของความตกลง CBTA เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2547 ความตกลง CBTA เป็นประโยชน์ต่องานของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ในด้านการตรวจสอบการนำเข้าผลิตภัณฑ์สุขภาพ ณ ด่านอาหารและยา โดยจะช่วยลดปริมาณสินค้านำเข้า-ส่งออกที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ ได้แก่ ยา อาหาร เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์ และอาหารเสริมที่ไม่ได้มาตรฐาน ความร่วมมือดังกล่าวมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา 2 ประเด็น คือ 1) การอำนวยความสะดวกด้านพิธีการข้ามแดน (Facilitation Border Crossing Formalities) ประเทศภาคีต้องปฏิบัติเพื่อให้การทำพิธีข้ามแดนเป็นไปอย่างเรียบง่ายและรวดเร็ว โดยให้ดำเนินการตาม Single Window Inspection (SWI) และ Single Stop Inspection (SSI) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้พิจารณาเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานด้วยระบบดังกล่าว ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก การจัดสรรกำลังคน กฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง และแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกันระหว่างประเทศภาคีคู่สัญญา 2) การขนส่งสินค้าข้ามแดน (Cross-Border Transport of Goods) มีขอบข่ายครอบคลุมเรื่อง การขนส่งสินค้าเน่าเสียง่าย (Carriage of Perishable Goods) และของใช้ส่วนตัว (Sanitary Inspection of Personal Effects)

สุวดี ปาจริยางกูร (2554) กล่าวในนามกรมการสมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยวว่า “การบริการข้ามพรหมแดน” คือ การค้าบริการที่ผู้ให้บริการอยู่คนละที่กับผู้รับบริการหรืออีกนัยหนึ่ง คือ ผู้ให้บริการมีฐานอยู่ในประเทศของตน แต่ให้บริการข้ามประเทศ เช่น การซื้อหนังสือผ่าน electronic-commerce บริการโทรคมนาคม อินเทอร์เน็ต การบิน ส่วน “การบริโภคข้ามพรหมแดน” คือ การที่

ผู้รับบริการเดินทาง ไปใช้บริการในประเทศของผู้ให้บริการ เช่น การที่ชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย การเดินทางไปศึกษาในต่างประเทศ

2) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558) ได้กล่าวถึงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยกำหนดนโยบายให้จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกกลุ่มจังหวัด ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การสร้างระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกและระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (East-West Economic Corridor [EWEC]) และ (North-South Economic Corridor [NSEC]) ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางรถยนต์ (Overland Route) เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากทุกภาค เช่น จากภาคเหนือมาสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก (ชลบุรี) มาสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือเชื่อมโยงไปทางภาคใต้ไปจนถึงมาเลเซีย และสิงคโปร์ และพัฒนาให้จังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงทางอากาศ จากภาคใต้ (ภูเก็ต-หาดใหญ่) เชื่อมโยงทางอากาศตรงเข้าสู่ขอนแก่น หรือจากพัทยา (ชลบุรี) ตรงเข้าสู่ขอนแก่น ซึ่งการดำเนินการในลักษณะนี้จะเป็นการเปิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะ Fly-Drive (การเดินทางโดยเครื่องบินและขับรถเที่ยว) และทำให้เกิดการเดินทางภายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้น หรือมีการเดินทางถนนข้ามแดนไป-มา ระหว่างกันมากขึ้นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่แล้วในปัจจุบัน และจะยิ่งทวีความสำคัญขึ้นมากในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวข้ามแดน (Cross Border Tourism) หรือการเดินทางเข้าไปชมแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ ในประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นจึงต้องเตรียมความพร้อมของจังหวัดชายแดนซึ่งมีด่านตรวจคนเข้าเมืองและศุลกากรเพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยว

3) นโยบายให้จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจุดเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยว ส่งเสริมสนับสนุนการเชื่อมโยงคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ทางรถไฟและทางอากาศทั้งในปัจจุบันและอนาคต ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในประเทศลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีนตอนใต้ กำหนดให้วางเป้าหมายด้านการพัฒนา และเป้าหมายด้านส่งเสริมการตลาดในพื้นที่โครงการดังต่อไปนี้

3.1 ถนนและระบบโครงข่ายความเชื่อมโยงของภาคกับภูมิภาคอื่น ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 เกิดการขยายตัวในการเชื่อมต่อเส้นทางรถยนต์ระหว่างภาคกับภูมิภาคอื่น เช่น ประเทศลาว โดยเฉพาะการมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาวที่จังหวัดหนองคาย และมุกดาหาร และในอนาคตมีโครงการสร้างสะพานอีกแห่งที่จังหวัดนครพนมรวมทั้งนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจเสรีของประเทศลาว ทำให้การท่องเที่ยวระหว่าง 2 ฝั่งแม่น้ำโขงเพิ่มขึ้น และส่งผลให้จังหวัดข้างเคียงจังหวัดหนองคาย เช่น อุดรธานี ขอนแก่น ได้รับผลพวงจากการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยว

3.2 การพัฒนาโครงข่ายความเชื่อมโยงทางอากาศ ผลจากการพัฒนาเมืองศูนย์กลางหลักและเมืองศูนย์กลางรองทำให้เกิดการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมทางอากาศและสนามบินพาณิชย์ในจังหวัดเมืองหลัก และจังหวัดสำคัญเพิ่มขึ้น เช่น สนามบินนานาชาติที่จังหวัดอุบลราชธานี

การขยายขีดความสามารถของสนามบินพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา นครพนม และบุรีรัมย์ นอกจากนี้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ยังส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เชื่อมต่อประเทศลาวและประเทศเวียดนามมากขึ้น ดังนั้น การท่องเที่ยวข้ามแดนจึงอยู่ในแผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวของ GMS ซึ่งคำว่า Cross-Border Tourism การท่องเที่ยวข้ามแดน หรือการเดินทางเข้าไปชมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ในประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการเดินทางเข้าออกพื้นที่ระหว่างสองพื้นที่ (กรมการท่องเที่ยว, 2555)

2.5 การรับรู้การท่องเที่ยว (Perceptive of tourism)

คำว่า การรับรู้ Moutinho (1987) กล่าวว่า การรับรู้มีความเหมาะสมที่จะใช้วิเคราะห์รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้านมากกว่าจะใช้แนวคิดด้านทัศนคติ ด้วยเหตุผลที่ว่า การรับรู้หมายถึง กระบวนการให้ความหมายแก่วัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งแก่สถานการณ์ หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่ทัศนคติ หมายถึง ความคิดหรือการแสดงออกของบุคคลที่มีต่อวัตถุ หรือสถานการณ์ หรือต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทัศนคติเกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลได้รับมาในระหว่างการเรียนรู้และได้รับความรู้ แต่การรับรู้เกิดขึ้นได้โดยที่บุคคลนั้นไม่ต้องมีประสบการณ์ หรือความรู้เกี่ยวกับวัตถุ หรือสถานการณ์ หรือบุคคลนั้นมาก่อน เช่น นักท่องเที่ยวสามารถมีการรับรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่งก่อนการไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวนั้นก็ย่อมได้ นอกจากนี้ (เลิศพร ภาระสกุล, 2555) ยังได้กล่าวถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวด้านการรับรู้ เช่น นักท่องเที่ยวสามารถเกิดการรับรู้เกี่ยวกับประเทศเจ้าบ้าน และเจ้าบ้านก็สามารถรับรู้เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวโดยไม่เคยมีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับกันและกันมาก่อน ดังนั้น นักท่องเที่ยวและชาวบ้านส่วนใหญ่ที่ไม่ค่อยพบปะและมีประสบการณ์ระหว่างกันมาก่อน หรือถึงแม้จะเคยพบกันมาก่อนก็อาจมีประสบการณ์ที่จำกัด จึงทำให้ไม่มีความรู้จักกันมากพอที่จะเกิดทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อกันได้ การที่คนเราตัดสินใจที่จะเดินทางไปเที่ยวเกิดจากการรับรู้เกี่ยวกับประเทศนั้นเป็นประการแรก ส่วนทัศนคติจะมีการพัฒนาขึ้นในภายหลัง หลังจากการเดินทางได้เริ่มขึ้น

เลิศพร ภาระสกุล (2555: 254) กล่าวว่า การวัดการรับรู้จะเน้นที่การวัดความรู้สึก หรือความเชื่อของผู้ตอบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือต่อเหตุการณ์ หรือความรู้สึกต่อบุคคล เทคนิคในการวัด ได้แก่ วิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1) คำถามปลายเปิด
- 2) การสัมภาษณ์

3) การใช้มาตรวัดแบบ Likert's Rating Scale มาตรวัดทัศนคติของลิเคอร์ทมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วิธีการประเมินแบบรวมค่า (Method of Summated Rating)” โดยให้ผู้ตอบระบุระดับคะแนนของความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อข้อความหลายๆ ข้อความที่เกี่ยวกับการรับรู้ต่อวัตถุหรือ

บุคคล เป็นมาตรวัดทัศนคติอีกชนิดหนึ่งที่มีผู้นิยมใช้มาก เพราะมีวิธีการสร้างง่ายกว่าของเธอร์สโตน เนื่องจาก 1) ไม่ต้องหาผู้เชี่ยวชาญมาตัดสินเพื่อหาค่าประจำข้อ 2) ไม่ต้องคำนวณหาค่าประจำข้อ 3) มีความเชื่อถือได้สูงมาก ใช้เพียงไม่กี่ข้อก็จะหาค่าความเชื่อถือได้สูงพอๆ กับเทคนิคอื่นๆ ที่ใช้จำนวนข้อมาก 4) ผลที่ได้จากการใช้วิธีนี้ทัดเทียมกับผลที่ได้จากวิธีของเธอร์สโตน ในเรื่องประสิทธิภาพของมาตรกรวัดแบบลิเคอร์ทน์ Pearse (2011) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า ในการแยกแยะความแตกต่างระหว่างวิธีของลิเคอร์ทน์และวิธีของเธอร์สโตนโดยส่วนใหญ่ นักวิจัยมักจะใช้มาตรฐาน หรือเกณฑ์เกี่ยวกับการวัดเป็นเครื่องตัดสิน เช่น ความเที่ยง (Reliability) และประสิทธิภาพของการสร้างมาตรวัด (Efficiency of Scale Construction) จากการศึกษาพบว่า คะแนนที่ได้จากมาตรวัด ทัศนคติแบบลิเคอร์ทน์จะมีความเที่ยงสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการของเธอร์สโตน นอกจากนี้ วิธีวัดของลิเคอร์ทน์ยังง่ายต่อการสร้างมากกว่าวิธีของเธอร์สโตนอีกด้วย เพราะวิธีของลิเคอร์ทน์ไม่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการให้ค่าคะแนนประจำข้อ (Scale Values) โดยมีวิธีสร้างการวัด ดังนี้

1. นิยามตัวแปรให้ชัดเจนว่าจะวัดทัศนคติเกี่ยวกับอะไร
 2. รวบรวมข้อความ หลักในการพิจารณาข้อความต่างๆ
 3. ลำดับข้อความที่รวบรวมมาไปให้คนกลุ่มหนึ่ง ประเมินค่าว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย
- อย่างน้อยแค่ไหน และมีการให้คะแนนหรือกำหนดน้ำหนักความเห็น ดังนี้

5 = มากที่สุด

4 = มาก

3 = ปานกลาง

2 = น้อย

1 = น้อยที่สุด

4) Thurstone Scale ประกอบด้วยข้อความจำนวนมากที่เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อวัตถุหรือบุคคล ผู้ตอบแสดงความพึงพอใจโดยเลือกตัวเลือกใดตัวเลือกหนึ่งจาก 3 ตัวเลือก โดยตัวเลือกปลายสุดของแต่ละด้านหมายถึงน่าพึงพอใจอย่างยิ่งและไม่น่าพึงพอใจอย่างยิ่ง และตรงกลางคือความรู้สึกเป็นกลาง (neutral)

5) Semantic Differential Scale ใช้การจัดอันดับการรับรู้ในรูปแบบของสเกล 5 ระดับ หรือ 7 ระดับ ปิดหัวหรือท้ายของสเกลด้วยคำคุณศัพท์หรือวลี

6) Multidimensional Scale ให้เห็นภาพการเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของหรือบุคคล โดยการพลอตค่าเฉลี่ยการจัดอันดับการรับรู้ต่อบุคคลหรือวัตถุต่างๆ ลงบนแต่ละสเกล

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

วาริน สุขเสมอ (2537) ได้เสนอวิทยานิพนธ์ เรื่องการศึกษาการวางแผนพัฒนาเทศบาลตำบล อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว กรณีศึกษาผลกระทบของชุมชนการค้าชายแดนไทย-กัมพูча พื้นที่ศึกษา คือ ชุมชนเทศบาลตำบลอรัญประเทศ เป็นพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย ด้านตะวันออกติดกับประเทศกัมพูча พื้นที่ของชุมชนมีความสำคัญมากขึ้น เมื่อเกิดสันติภาพขึ้นในประเทศกัมพูча ซึ่งเริ่มมีการพัฒนาประเทศ ความต้องการสินค้าทุนและวัตถุดิบในการก่อสร้างตลอดจนสินค้าเพื่อการอุปโภค-บริโภคมีมาก ในฐานะของเมืองชายแดนที่มีความเจริญ สามารถให้บริการแก่ชุมชนโดยรอบรวมทั้งให้บริการแก่ประเทศเพื่อนบ้านได้ ชุมชนเมืองอรัญประเทศจึงเกิดการพัฒนาและขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็วในช่วง พ.ศ. 2532-2536 สภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของประชากรเริ่มดีขึ้นจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากการค้าเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการค้าชาย ๓ ตลาดการค้าชายแดน ที่เป็นจุดสนใจและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวชาวไทยมากที่สุด รวมทั้งพ่อค้าส่งรายย่อยจากประเทศกัมพูчаที่มาซื้อสินค้าเพื่อนำไปขายต่อในประเทศกัมพูчаอีกเป็นจำนวนมากในทุกๆ วัน เศรษฐกิจการค้าขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้มีประชาชนจากท้องถิ่นอื่นๆ ในประเทศที่อพยพเข้ามาทำมาหากินในชุมชนเมืองอรัญประเทศมากยิ่งขึ้น

จตุรงค์ คงแก้ว และคณะ (2556) ได้ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับและมาตรการการจัดการท่องเที่ยวแนวปะการังเกาะไข่นอก จังหวัดพังงา เพื่อประเมินขีดความสามารถในการรองรับการดำน้ำแบบผิวน้ำและเสนอแนวทางการใช้มาตรการการจัดการการท่องเที่ยวในแนวปะการังเกาะไข่นอก จังหวัดพังงา กำหนดให้นักท่องเที่ยว ที่ประกอบกิจกรรมดำน้ำแบบผิวน้ำเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจเป็นเครื่องมือร่วมกับการแจกจ่ายจำนวน นักท่องเที่ยวระหว่างเดือน พ.ย. 2552-เม.ย. 2553 ผลการศึกษาพบว่า ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพสามารถรองรับนักดำน้ำได้ 200 คนต่อช่วงเวลาเช้า 10.30-11.30 น. และบ่ายเวลา 14.30-15.30 น. การใช้ประโยชน์ในปัจจุบันอยู่ในระดับเกินขีดความสามารถในการรองรับ ด้านนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมพบว่า ร้อยละการลดลงของการปกคลุมพื้นที่ของปะการังมีชีวิตยังอยู่ในระดับต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับ แต่พฤติกรรมการสัมผัสปะการังของนักดำน้ำอยู่ในระดับเกินขีดความสามารถในการรองรับ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ระดับต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับ และด้านจิตวิทยาพบว่าอยู่ในระดับเกินขีดความสามารถในการรองรับ สำหรับมาตรการการจัดการท่องเที่ยวที่ควรนำมาใช้ได้แก่ การกำหนดช่วงเวลาในการดำน้ำ การกำหนดเส้นทางขึ้น-ลงสำหรับการดำน้ำกำหนดให้นักท่องเที่ยวต้องได้รับการอบรมการใช้อุปกรณ์และความรู้ก่อนดำน้ำ การ

แบ่งเขตพื้นที่สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว การเก็บค่าธรรมเนียมนักท่องเที่ยว การขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการนำเที่ยวและห้ามให้อาหารปลา จับปลาในแนวปะการัง

มยุรี นาสา (2553) ได้ศึกษาขีดความสามารถด้านจิตวิทยาในการรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวบริเวณชายหาดของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการรับรู้สีกแออัดกับจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ประกอบกิจกรรมอยู่ในบริเวณชายหาด และเพื่อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดยอมรับได้บริเวณชายหาดอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน บริเวณชายหาดเกาะเมียงและเกาะสิมิลัน การศึกษาโดยใช้ปัจจัยการรับรู้ถึงความแออัดของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดระดับผลกระทบทางจิตวิทยาสูงสุดที่ยอมรับให้เกิดขึ้นคือระดับ 6 จากมาตรวัด 0 ถึง 9 โดย 0 เท่ากับไม่แออัด และ 9 ระดับความแออัดสูงสุด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลนักท่องเที่ยว พ.ศ. 2552-2553 สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ณ หาดเกาะเมียงจำนวน 222 ตัวอย่าง และชายหาดเกาะสิมิลัน จำนวน 83 ตัวอย่าง และนับจำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่ทำการสุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์หาความสัมพันธ์สมการเส้นตรงระหว่างการรับรู้แออัดกับจำนวนนักท่องเที่ยว การรับรู้ความรู้สึกแออัดบริเวณชายหาดเกาะเมียง พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ค่าคะแนน 4.0 ชายหาดเกาะสิมิลันมีการรับรู้ถึงความรู้สึกแออัดอยู่ในระดับต่ำ มีค่าคะแนน 3.6 การประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวที่ระดับความรู้สึกแออัด 6 ซึ่งเป็นระดับผลกระทบที่กำหนดไว้สูงสุดที่ยอมรับได้มีค่าเท่ากับ 70 คนต่อช่วงเวลา (People at one on time: POAT) จากการเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยว พ.ศ. 2552-2553 กับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดด้านจิตวิทยาที่กำหนดจากการรับรู้ถึงความแออัดที่ระดับ 6 พบว่า ชายหาดเกาะเมียงและเกาะสิมิลัน อยู่ในช่วงขีดความสามารถที่ยอมรับได้ (Exceeding carrying capacity) ทั้งในช่วงที่จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดและจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย จึงควรมีมาตรการในการจัดการเพื่อลดความแออัดของนักท่องเที่ยวที่มาประกอบกิจกรรมบริเวณชายหาดทั้งสอง

เบญจมาศ ณ ทองแก้ว และคณะ (2554) ได้จัดทำวิจัยเพื่อศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ระยะที่ 2 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงประยุกต์เพื่อประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว และสร้างรูปแบบกลไกเฝ้าระวังผลกระทบที่เหมาะสมต่อการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่ศึกษา 14 ตำบลในชุมชนเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ประชากรที่เข้าร่วมการวิจัยประกอบด้วยตัวแทนกลุ่มเยาวชน กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มแม่บ้าน และสมาชิก อบต. ซึ่งจัดตั้งขึ้นเป็นทีมวิจัยชาวบ้านจำนวน 10 คน ได้ปรับใช้ระเบียบวิธีวิจัยกับการสังเคราะห์ข้อมูลด้านนิเวศวิทยา ด้านกายภาพ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสังคม จิตวิทยา ผลการศึกษาพบว่า ขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ พื้นที่พักค้างแรม พื้นที่ลานจอดรถ และห้องน้ำ-ห้องสุขา มีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลางของขีด

ความสามารถรองรับได้ (At & Approaching carrying capacity) ด้านนิเวศวิทยาชุมชน ได้แก่ การจัดการขยะมีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลางของขีดความสามารถรองรับได้ และคุณภาพน้ำมีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (Below carrying capacity) สำหรับด้านสังคมจิตวิทยามีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลางของขีดความสามารถรองรับได้ และน้ำเพื่อการอุปโภคมีการใช้ประโยชน์ในระดับใกล้เคียงขีดความสามารถในการรองรับได้ (Exceeding carrying capacity) โดยทีมวิจัยได้สร้างมาตรการ กลไกเฝ้าระวัง และชุดความรู้ด้านการบริหารจัดการภายใต้แนวคิด “คิดร่วม ทำร่วม ต่อยอดร่วมกัน” โดยการทดลองนำมาตรการจัดการขีดความสามารถรองรับได้ทางการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติจริง ได้แก่ มาตรการด้านขยะ จำนวน 5 ข้อ ด้านคุณภาพน้ำ จำนวน 3 ข้อ ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวน 7 ข้อ และด้านสังคมจิตวิทยา จำนวน 3 ข้อ ผลทดลองพบว่า มาตรการและกลไกเฝ้าระวัง มีความเหมาะสมต่อการรองรับการท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และเกิดประโยชน์สูงสุดสอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร

นิฐริน ไส้พันธ์ (2544) ได้ศึกษา ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติภูจองนางยอยมีศักยภาพด้านพื้นที่ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสูง เหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อม มีศักยภาพปานกลาง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวมีศักยภาพต่ำ และได้เสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การสร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น การนำเที่ยว และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ

นวลนภา จินดา (2548) ได้ศึกษาวิจัยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการบริเวณอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา เพื่อสร้างระบบฐานข้อมูล (Database System) และพัฒนาระบบสารสนเทศ (Information System) สำหรับติดตามขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ (Recreation Carrying Capacity) บริเวณอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา ภายในระบบได้ติดตามและประเมินขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการด้านต่างๆ ได้แก่ ขีดความสามารถด้านนิเวศวิทยา ด้านจิตวิทยา ด้านกายภาพ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งปัจจัยในการประเมินขีดความสามารถแต่ละด้านกำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แล้วดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดสร้างฐานข้อมูลปัจจัยที่ใช้ในการคำนวณขีดความสามารถ ปัจจัยต่างๆ มีดังนี้ 1) ขีดความสามารถในการรองรับด้านนิเวศวิทยา ประกอบด้วย ปัจจัยรากไม้ไผ่ ปัจจัยคุณภาพน้ำ ปัจจัยด้านขยะ ปัจจัยร้อยละค่าไม้หนุ่ม ปัจจัยจำนวนกล้าไม้ ปัจจัยค่าความหลากหลายของชนิดพันธุ์ ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงสัตว์ป่าบก

ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของสัตว์หน้าดินชายหาด ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ปะการัง 2) ชีตความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา ใช้ปัจจัยค่าระดับความแออัดของนักท่องเที่ยว 3) ชีตความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ ใช้ปัจจัยระดับการใช้ประโยชน์ และ 4) ชีตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก ใช้ปัจจัยค่าอัตราการใช้ประโยชน์ นำค่าที่ได้ไปคำนวณในระบบสารสนเทศ พบว่า ระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามชีตความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการสามารถใช้ในการประเมินและติดตามชีตความสามารถในการรองรับของอุทยานเพื่อการวางแผนจัดการต่อไปได้

พรรณรัตน์ รักนาม (2548) ได้ศึกษาอิทธิพลการค้าชายแดนของด่านช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานีที่มีต่อการพัฒนาภูมิภาค โดยพิจารณาสภาพการพัฒนา ปัญหา และบทบาท ทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมในบริเวณด่านช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี ศึกษาเขตอิทธิพลการค้าความเชื่อมโยงของโครงข่ายการขนส่งสินค้า รวมถึงพิจารณาถึงผลของการไหลเวียนสินค้า การเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลสถิติโดยหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ ผลการศึกษารังนี้ พบว่า อำเภอที่ได้รับอิทธิพลจากการค้าชายแดนด่านช่องเม็กและมีฐานการผลิตภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองอุบลราชธานีและอำเภวารินชำราบ ทั้งนี้เนื่องจากอำเภอเมืองอุบลราชธานีและอำเภวารินชำราบมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมต่อกับด่านช่องเม็กและมีศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกอื่นที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา เช่น มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เป็นอำเภอที่มีศูนย์รวมของการคมนาคมหลายรูปแบบ โดยเฉพาะสนามบินนานาชาติ ศูนย์รวมรถบริการจากภาครัฐและเอกชน

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

Radojko Lukić (2012) ได้ศึกษาผลกระทบการท่องเที่ยวซื้อสินค้าข้ามแดน ลักษณะการขายปลีก โดยใช้โมเดลช้อปปิ้ง Cross-border shopping ซึ่งแยกปัจจัยการพิจารณาเป็น 1) นโยบายของรัฐ เช่น การจัดการเขตชายแดน ภาษี อัตราการแลกเปลี่ยน ลักษณะการเมืองการปกครอง 2) ลักษณะทางการตลาด เช่น ปัจจัยด้านกายภาพ คือ ระยะทาง ปัจจัยการกระจายตัวของแหล่งช้อปปิ้ง คือ ราคาของสินค้า สภาพแวดล้อมแหล่งช้อปปิ้ง ความสะดวกการเลือกซื้อและบริการ ความหลากหลายของสินค้าและบริการ คุณภาพของสินค้าและบริการ 3) ลักษณะของผู้บริโภคหรือผู้ซื้อ เช่น อายุ รายได้ เพศ อาชีพ 4) ลักษณะของแรงขับเคลื่อน เช่น กำลังการซื้อ แรงกดดันประสบการณ์สังคม แรงขับทางเศรษฐกิจ กิจกรรม และความบันเทิง พบว่า การขายปลีกชายแดนข้ามแดนเป็นเหตุการณ์ใหม่เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ปัจจัยจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเลือกซื้อสินค้าชายแดนข้ามแดนจำนวนมาก เช่น ราคาสินค้าที่แตกต่างกัน คุณภาพ ความน่าเชื่อถือ สถิติประชากร ลักษณะสังคม และโครงสร้างพื้นฐานการจัดการการพัฒนาที่

ดี นอกจากนี้ปัจจัยหนึ่งที่ยังสำคัญอยู่ คือ ด้านสินค้า การบริการ และภาษี การท่องเที่ยวสินค้าชายแดนข้ามแดนเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนารูปแบบและมาตรฐานของการท่องเที่ยว

Jurado et al. (2012) ได้ศึกษาการประเมินขีดความสามารถสำหรับสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อสร้างตัวชี้วัดที่ใช้ในการสังเคราะห์พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล การเจริญเติบโตและการขยายตัวของการท่องเที่ยวเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนและต้องศึกษาหลาย disciplines ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนข้อจำกัดการเจริญเติบโตและความสามารถในการดำเนินการในสถานที่ซึ่งต้องการพิจารณาวัตถุประสงค์ของบทความนี้ คือการพัฒนาวิธีการในการประเมินข้อจำกัดการเจริญเติบโตของสถานที่ท่องเที่ยวและวิธีการนี้ถูกนำไปใช้แล้วในการบริหารจัดการและการวางแผนการท่องเที่ยวเปิดริสอร์ท ข้อจำกัดต่อการเจริญเติบโตที่จัดตั้งขึ้นโดยใช้สูตรทางคณิตศาสตร์ (เช่น การวิเคราะห์ multi-criteria, วิธีการจุดอ้างอิง) ตามตัวชี้วัด การสังเคราะห์นำไปใช้กับสถานการณ์ที่สอง : อ่อนแอและการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่แข็งแกร่ง มีสองการพัฒนาในรูปแบบของการวิจัยนี้ ลำดับแรก คือ แอปพลิเคชันนี้ คือค่าที่ถูกจำกัดไปยังพื้นที่ที่ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติซึ่งมีกฎและการจัดการหรือการครอบครองควบคุมทางภูมิศาสตร์และออกจากจุด แต่การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลเปิดที่มีเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการท่องเที่ยว สองวิธีการใหม่นี้ การประเมินข้อจำกัดการเจริญเติบโตของการใช้สูตรที่มีความยืดหยุ่นปรับให้เข้ากับพื้นที่ชายฝั่งทะเลอื่นๆ เช่น ธรรมชาติชนบทและเมืองขึ้นอยู่กับผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์ที่ระบุโดยการจัดการ การศึกษาโดยการจำแนกข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ จากภาพถ่ายทางอากาศ การจัดทำข้อมูลฐานอ้างอิง เหนือของตัวชี้วัดของขีดความสามารถด้วยการให้ค่าน้ำหนัก ได้แก่ ตัวชี้วัดทางสังคม ทางเศรษฐกิจ และทางนิเวศวิทยา การพัฒนาท่องเที่ยวเป็นแรงผลักดันที่รุนแรงพบว่า การขนส่งและดึงดูดนักท่องเที่ยว การสร้างสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ครั้งหนึ่งที่เกิดขึ้นในการวิจัยเป็นการกระจายกลายเป็นเมืองใหม่ การเจริญเติบโตนี้มีสองผลกระทบต่อรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ร้อยละ 13.6 ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.1 มุ่งเน้นไปที่การท่องเที่ยว กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์หมายความว่า "โครงสร้างทางเศรษฐกิจ" มีมากขึ้น

Wei Wei (2012) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System [GIS]) กับการจัดการการท่องเที่ยว พบว่าในศตวรรษที่ 21 การท่องเที่ยวเติบโตอย่างมากในทุกๆ ภูมิภาค ทั้งนี้เป็นผลมาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ประชากรและมาตรฐานของวัฒนธรรมความเป็นอยู่ดีขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มขึ้น มีการเดินทางมากยิ่งขึ้น การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์กับการท่องเที่ยวจึงเป็นการศึกษาแบบรูปการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว การจัดเก็บและจัดทำฐานข้อมูลเนื่องจาก GIS มีความสามารถในการจัดเก็บข้อมูลจำนวนมากและจัดให้อยู่ในรูปของตาราง เพื่อนำไปวิเคราะห์และแสดงผลข้อมูลในรูปแบบที่ได้ นอกจากนี้ GIS ยังมีวิธีการในการจัดการการท่องเที่ยว เช่น การดำเนินการจัดการการ

ท่องเที่ยวให้บริหารข้อมูล สามารถผลิตแผนที่เฉพาะเรื่องเพื่อนำมาเปรียบเทียบ สามารถเป็นแหล่งอ้างอิงในการพัฒนาการท่องเที่ยว การวางแผนการท่องเที่ยวจากการเติบโตของเมือง วิเคราะห์ความสามารถรองรับของพื้นที่

Dawod (2013) ศึกษาโครงการวิจัยวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยวโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ พื้นที่ศึกษาบริเวณเมือง Al-Hada ประเทศซาอุดีอาระเบีย เนื่องจากเมือง Al-Hada มีพื้นที่อยู่ใน MaKkah ในช่วงฤดูร้อนมักจะมีนักท่องเที่ยวจากเมืองต่างๆ และตามหมู่เกาะมาพักอาศัยที่เมืองนี้จำนวนมาก การศึกษาโดยการนำข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศที่มีความละเอียดสูงมาทำการ Digitized และนำเข้าระบบ GIS และการใช้ข้อมูลการใช้ที่ดินของเมือง ที่ตั้ง การกระจายตัวของโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว การใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยว เส้นโครงข่ายของเส้นแม่น้ำ วิเคราะห์ความเหมาะสมของแหล่งน้ำ วิเคราะห์ความลาดเอียงของพื้นที่ เพื่อทำการวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว โดยการจัดเก็บข้อมูลการใช้ที่ดินแล้วจำแนกออกมาในแต่ละประเภท โดยกำหนดเกณฑ์ 6 เกณฑ์ แล้วทำการ Buffer 1) ห่างจากแม่น้ำ มากกว่า 100 เมตร 2) ความลาดเอียงน้อยกว่า 10 องศา 3) การใช้ที่ดินเป็นที่ว่าง 4) ห่างจากโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวเดิมไม่น้อยกว่า 200 เมตร 5) ห่างจากถนน 100 เมตร 6) มีเนื้อที่ 1,000 สแควร์เมตร พบว่าโครงสร้างพื้นฐานในเมืองนี้ ที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในด้านที่พักมากที่สุดคือ ที่พักอาศัยในลักษณะของรีสอร์ท (Resort) รองลงมาเป็นลักษณะของโรงแรม (Hotel) อพาร์ทเมนท์ (Apartment) และมีจำนวนน้อยที่สุดคือ บ้านพัก (Rest House) ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมปรับปรุง การแสดงผลด้วยแผนที่ที่เหมาะสมในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานแห่งใหม่ แบ่งเป็น 3 ระดับ เหมาะสมดีมาก เหมาะสมมาก และเหมาะสมปานกลาง ส่วนใหญ่อยู่บริเวณทิศเหนือของเมือง และบางส่วนอยู่บริเวณด้านทิศใต้

Heros Augusto Santos Labo and Imhoff (2013) ได้ศึกษาการประเมินการท่องเที่ยวจากภาพยนตร์ ด้วยแผนที่ความเปราะบาง: เพื่อกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการแสดงในถ้ำประเทศบราซิล ซึ่งเป็นวิธีการทดสอบการจัดการการท่องเที่ยว 32 ถ้ำ เป็นการศึกษา กำหนดเกณฑ์ของขีดความสามารถรองรับการท่องเที่ยว ประกอบการตัดสินใจกำหนดขีดความสามารถรองรับการท่องเที่ยว วิธีการวางแผนการท่องเที่ยว เพื่อตรวจสอบจุดวิกฤต ปัจจัยหลักเพื่อติดตามสภาพแวดล้อมของถ้ำ พื้นที่ศึกษาบริเวณหุบเขา Ribeira รัฐทางตอนใต้ของซาเปาโลตะวันออกเฉียงใต้ของบราซิล ศึกษาวิธีการประเมินขีดความสามารถรองรับ นักท่องเที่ยวชั่วคราวในถ้ำ การสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม รวมถึงนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวจำนวนนักท่องเที่ยวที่สามารถรองรับได้ นำมาวิเคราะห์ศักยภาพและการวางแผนการมาเที่ยวจากภาพยนตร์ โดยกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวหากไม่เกิน 7 คน คือ ปกติ 10 คนขึ้นไปอยู่ในเกณฑ์หนาแน่นน้อย 20 คนขึ้นไป ระดับปานกลาง 30 คนขึ้นไปอยู่ในเกณฑ์หนาแน่นระดับสูงและ 50

คนขึ้นไปต่อกลุ่มถือว่าอยู่ในระดับหนาแน่นมาก ซึ่งเป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อม และการเก็บข้อมูลระยะเวลาที่เข้ามาท่องเที่ยว ขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว ความสนใจในการท่องเที่ยวถ้า วิเคราะห์ความเปราะบางของสภาพแวดล้อมของถ้า การนำข้อมูลสภาพแวดล้อมและกายภาพที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำแผนที่รายละเอียดแต่ละด้านเพื่อเห็นความสำคัญของแต่ละประเภท เช่นแผนที่เส้นทางการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่นิยมใช้ในการท่องเที่ยวในถ้า ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวแต่ละจุดในเวลาเดียวกัน ลักษณะทรัพยากรในถ้าที่มีในปัจจุบัน จากนั้นนำข้อมูลความเปราะบางมาคำนวณค่าเฉลี่ยแสดงบนแผนที่ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของจุดท่องเที่ยวในถ้าและความหนาแน่นเพื่อประกอบการวางแผนติดตาม ตรวจสอบและดูแลสภาพแวดล้อม

Norbert Bántó (2013) ได้ศึกษารูปแบบความเชื่อมโยงการท่องเที่ยวข้ามแดนใน Bihor-Hajdu-Bihar ยุโรป เพื่อนำเสนอและวิเคราะห์โครงการการท่องเที่ยวข้ามแดนระหว่างฮังการี-โรมาเนีย ในปี 2007-2013 ใน Bihor-Hajdu-Bihar ยุโรป ในชื่อโครงการ HURO โปรแกรมดังกล่าวเป็นวิธีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของทั้งสองเมือง นักท่องเที่ยวให้ความสนใจศึกษาสังคม วัฒนธรรม ลักษณะโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมคล้ายกัน งานวิจัยดังกล่าวใช้วิธีการทั้งวิธีวิจัยทางคุณภาพและปริมาณ ด้วยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยวิธีสถิติแบบเจาะจง แบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวข้ามแดน นำข้อมูลที่ได้จากโครงการระยะเวลา 6 ปี ของการใช้โครงการดังกล่าว ศึกษารายละเอียดของกฎหมายและจำนวนโครงการที่เพิ่มขึ้น มูลค่าของโครงการจากการลงทุน ขนาดและจำนวนนักท่องเที่ยว เส้นทางการท่องเที่ยว พบว่า ทั้งสองประเทศควรโปรโมตการท่องเที่ยว 7 ลักษณะ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ท่องเที่ยวภูเขา ศิลปะ อุทยานแห่งชาติ อาหาร การท่องเที่ยวชุมชน และธุรกิจการท่องเที่ยว

บทที่ 3 พื้นที่ศึกษา

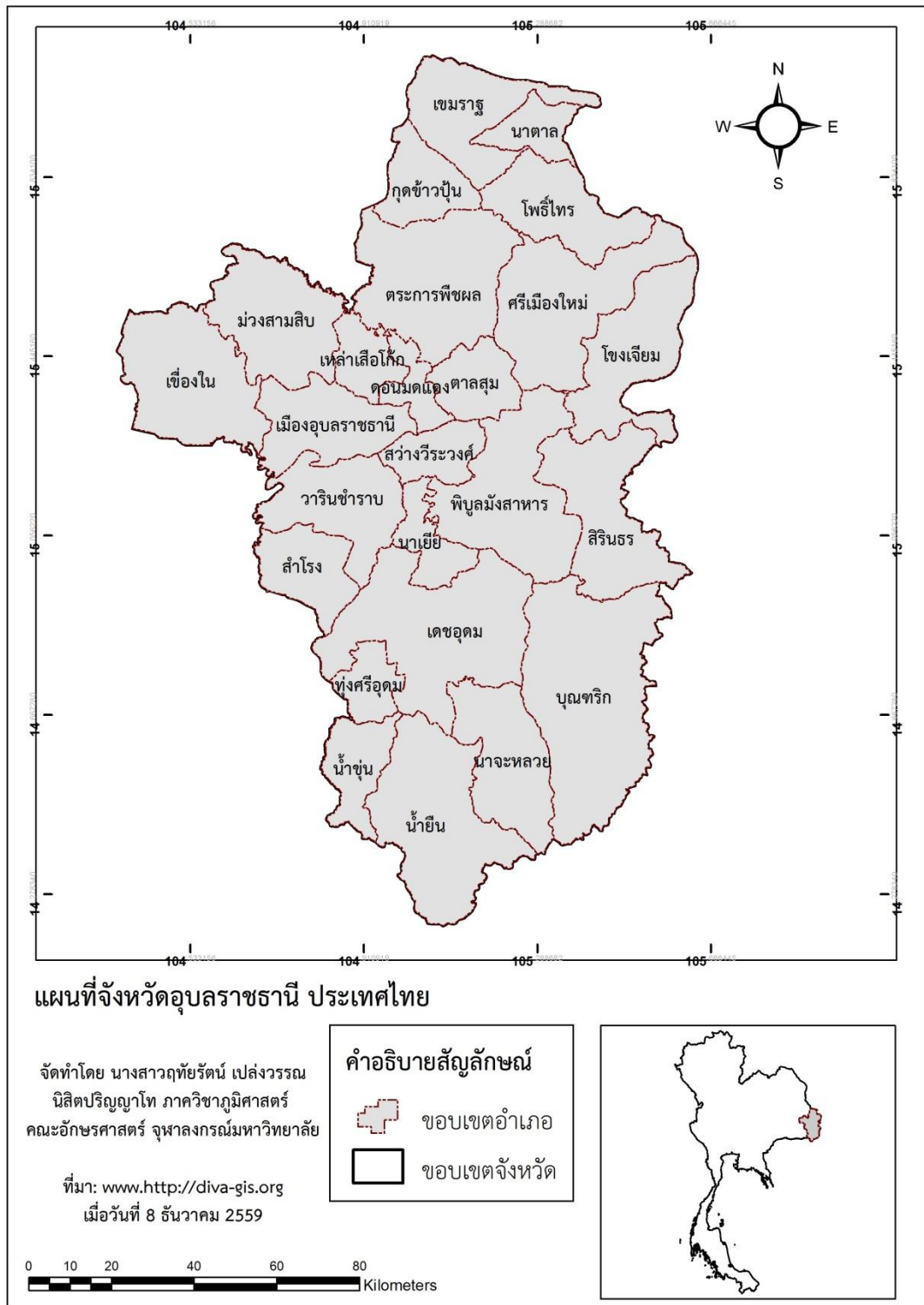
3.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี

3.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่บริเวณที่เรียกว่า แอ่งโคราช สูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ 68 เมตร (227 ฟุต) ลักษณะทั่วไปเป็นที่สูงๆ ต่ำๆ จัดเป็นที่ราบสูงลาดเอียงไปทางตะวันออก มีแม่น้ำโขงเป็นแนวเขตกับจังหวัดอุบลราชธานีกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแม่น้ำชีไหลมาบรรจบกับแม่น้ำมูลที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี แม่น้ำมูลไหลผ่านกลางจังหวัดจากทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออก และไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอโขงเจียม มีลำน้ำใหญ่ ๆ อีกหลายสาย ได้แก่ ลำเซบก ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย และบริเวณชายแดนทางตอนใต้ภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อนคือเทือกเขาบรรทัดและเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นอาณาเขตระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี, 2558) นอกจากนี้ยังเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นอันดับสองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองจากจังหวัดนครราชสีมา และเป็นอันสามของประเทศไทย ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 670 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 16,113 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 10 ล้านไร่ มีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านคือ ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดยโสธร และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศตะวันออกติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศใต้ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดยโสธร แสดงดังแผนที่ (ภาพที่ 3-1) นอกจากนี้ จังหวัดอุบลราชธานียังเป็นดินแดนแห่งอารยธรรมชุมชนเกษตรกรรมที่เก่าแก่ของโลก มีลักษณะเป็นที่ราบอันอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำโขงและแม่น้ำมูลกั้นระหว่างประเทศไทย สปป. ลาว และกัมพูชา เป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ มีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ ส่งผลให้จังหวัดอุบลราชธานี มีเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเป็น 2 เขต (Cluster) คือ เขตท่องเที่ยวอารยธรรมอีสาน และเขตท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง (จามร วังศรีแก้ว, 2553) เนื่องจากมีภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม คล้ายคลึงกับแขวงจำปาสักของ สปป. ลาว อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) เน้นการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค กำหนดให้เมืองอุบลราชธานีเป็นศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค และมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนในสาขาอุตสาหกรรม สาขาการท่องเที่ยว และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ในส่วนของการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพ กำหนดให้เมืองอุบลราชธานีรองรับการ

ปรับตัวสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อเป็นประตูเชื่อมโยงสู่อาเซียน จังหวัดอุบลราชธานีจึงมีความสำคัญในการเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองการท่องเที่ยว ได้กล่าวว่า “การปรับโครงสร้างภาคบริการให้เป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศโดยการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของภูมิภาค บนพื้นฐานความโดดเด่น และหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และความเป็นไทย และพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันที่มีศักยภาพ...” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

ภาพที่ 3-1 แผนที่แสดงขอบเขตจังหวัดอุบลราชธานี

3.1.2 ลักษณะภูมิอากาศ

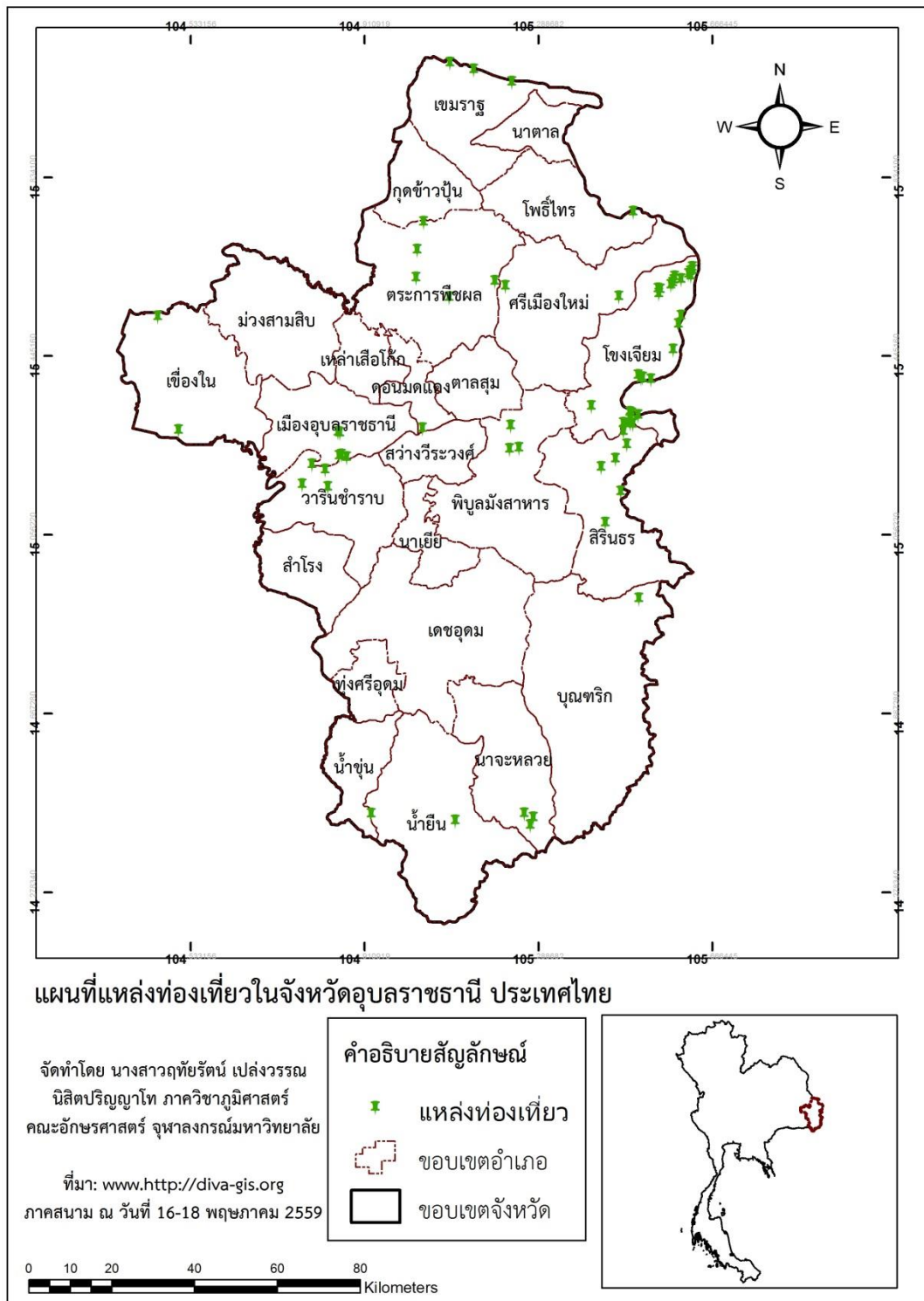
ภูมิอากาศโดยทั่วไปของจังหวัด คือ อากาศร้อนในฤดูร้อนและค่อนข้างหนาวในฤดูหนาว ส่วนฤดูฝนจะมีฝนตกชุกช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน และข้อมูลในปี พ.ศ. 2552 มีฝนตกประมาณ 114 วัน ปริมาณน้ำฝนวัดได้ 1,976.2 มิลลิเมตร (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2558)

3.1.3 การคมนาคมและการขนส่ง

จังหวัดอุบลราชธานีมีการคมนาคมติดต่อกับจังหวัดต่างๆ ทั้งทางรถไฟ รถยนต์ และทางอากาศ ทางรถไฟมีจุดบริการรับ-ส่ง จำนวน 2 สถานี ได้แก่ 1) สถานีบึงหวาย 2) สถานีห้วยชะยุ้ง ทางรถยนต์โดยสารประจำทางระดับวีไอพี 46-32 ที่นั่ง มีรถบริการโดยสารให้บริการทุกวันระหว่างกรุงเทพมหานครและจังหวัดอุบลราชธานี จำนวนหลายบริษัท เช่น บริษัทนครชัยแอร์ บริษัท 999 จำกัด บริษัทสมบัติทัวร์ บริษัทเพชรประเสริฐ ส่วนทางอากาศ มีสนามบินนานาชาติจังหวัดอุบลราชธานีรองรับเที่ยวบินไปและกลับกรุงเทพมหานครทุกวัน จากสนามบินนานาชาติดอนเมืองและสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ จำนวน 5 สายการบิน เช่น 1) สายการบินนกแอร์ บริการเที่ยวไปกลับ จำนวน 10 เที่ยวบิน ตั้งแต่เวลา 07.25 และเที่ยวบินสุดท้ายของวันคือเวลา 19.05 น. 2) สายการบินแอร์เอเชีย จำนวน 4 เที่ยวบิน ตั้งแต่เวลา 07.40 น. และเที่ยวบินสุดท้ายของวันคือเวลา 19.25 น. 3) สายการบินไทยไลอ้อนแอร์ จำนวน 10 เที่ยวบิน ตั้งแต่เวลา 07.50 น. และเที่ยวบินสุดท้ายของวันคือเวลา 17.15 น. 4) สายการบินการบินไทย (ไทยสมาย) จำนวน 6 เที่ยวบิน ตั้งแต่เวลา 07.25 น. และเที่ยวบินสุดท้ายคือเวลา 19.50 น. เครื่องบินใช้เวลาเดินทางประมาณ 55 นาที นอกจากนี้ภายในจังหวัดมีการคมนาคมทางน้ำ ซึ่งใช้ติดต่อกันเฉพาะในจังหวัดเป็นส่วนใหญ่

3.1.4 การท่องเที่ยว

สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีในช่วงปี 2014-2015 มีการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปีทั้งจำนวนผู้มาเยือน นักท่องเที่ยว (ตารางที่ 3-1) แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทางประวัติศาสตร์-วัฒนธรรม จำนวน 47 แห่ง (กรมการท่องเที่ยว, 2558) (ตารางที่ 3-2)

ภาพที่ 3-2 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 3-1 สถิตินักท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีระหว่าง พ.ศ. 2557-2558

สถิตินักท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี			
	มกราคม-ธันวาคม		
	2558	2557	% การเปลี่ยนแปลง
ผู้มาเยือน	2,666,113	2,586,368	+3.08
นักท่องเที่ยว	1,471,607	1,429,648	+2.93

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2558)

ตารางที่ 3-2 แหล่งท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดอุบลราชธานี

ลำดับ	ที่ตั้ง	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยวตามมาตรฐาน			
			ธรรมชาติ	ประวัติ- ศาสตร์	วัฒนธรรม	นันทนาการ
1	เขมราฐ	หาดทรายสูง	√			√
2	เขื่องใน	วัดทุ่งศรีวิไล		√	√	
3	โขงเจียม	อุทยานแห่งชาติผาแต้ม		√	√	
4	โขงเจียม	น้ำตกแสงจันทร์ (น้ำตกलगรู)	√		√	√
5	โขงเจียม	ผาชะนด	√		√	√
6	โขงเจียม	น้ำตกทุ่งนาเมือง	√		√	√
7	โขงเจียม	น้ำตกสร้อยสวรรค์	√	√		√
8	โขงเจียม	ถ้ำเหวสินธุ์ชัย (อช. แก่งตะนะ)	√	√	√	√
9	โขงเจียม	แม่น้ำสองสี	√		√	√
10	โขงเจียม	แก่งตะนะ	√		√	√
11	โขงเจียม	ป่าดงนาทาม	√			√
12	โขงเจียม	วัดถ้ำคูหาสวรรค์	√		√	
13	โขงเจียม	วัดภูอานนท์		√	√	
14	โขงเจียม	ผากำป๋น	√		√	√
15	โพธิ์ไทร	เสาเฉลียงใหญ่	√			√
16	โพธิ์ไทร	ภูสมุย	√	√	√	√

ตารางที่ 3-2 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดอุบลราชธานี (ต่อ)

ลำดับ	ที่ตั้ง	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยวตามมาตรฐาน			
			ธรรมชาติ	ประวัติ- ศาสตร์	วัฒนธรรม	นันทนาการ
17	ตระการพืชผล	หอไตรกลางน้ำ		✓	✓	
18	ทุ่งศรีอุดม	ปราสาทบ้านเบญ		✓	✓	
19	นาจะหลวย	อุทยานแห่งชาติภูจอง- นายอย	✓		✓	✓
20	น้ำยืน	น้ำตกแก่งลำดวน	✓	✓		✓
21	บุญศรี	น้ำตกถ้ำปากเตว หรือน้ำตกห้วยหลวง	✓	✓	✓	✓
22	บุญศรี	น้ำตกห้วยทรายใหญ่	✓		✓	✓
23	พิบูลมังสาหาร	วัดภูเขาแก้ว	✓	✓	✓	
24	พิบูลมังสาหาร	แก่งสะพือ	✓	✓	✓	✓
25	พิบูลมังสาหาร	วัดดอนธาตุ		✓	✓	
26	เมือง	วัดทุ่งศรีเมือง		✓	✓	
27	เมือง	หาดคูเดื่อ หรือลานมัจฉินทร์	✓		✓	✓
28	เมือง	หาดวัดใต้	✓			✓
29	เมือง	วัดแจ้ง		✓	✓	
30	เมือง	วัดบ้านนาเมือง		✓	✓	
31	เมือง	วัดสุปฏิหารามวรวิหาร		✓	✓	
32	เมือง	วัดหนองบัว		✓	✓	
33	เมือง	วัดสระประสานสุข		✓	✓	
34	เมือง	บ้านปะอ่าว		✓	✓	✓
35	เมือง	แหล่งโบราณคดีบ้าน ก้านเหลือง		✓	✓	✓
36	เมือง	วัดมหานาราม		✓	✓	
37	เมือง	วัดศรีอุบลรัตนาราม		✓	✓	

ตารางที่ 3-2 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดอุบลราชธานี (ต่อ)

ลำดับ	ที่ตั้ง	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยวตามมาตรฐาน			
			ธรรมชาติ	ประวัติ- ศาสตร์	วัฒนธรรม	นันทนาการ
38	เมือง	วัดบูรพาราม		√	√	
39	วารินชำราบ	วัดป่านานาชาติ	√	√	√	√
40	วารินชำราบ	วัดหนองป่าพง	√	√	√	√
41	ศรีเชียงใหม่	ภูหล่น	√	√	√	√
42	สิรินธร	อุทยานแห่งชาติแก่ง ตะนะ	√		√	√
43	สิรินธร	หาดพิทยา สิรินธร	√		√	√
44	สิรินธร	วัดสิรินธรวราราม		√	√	
45	สิรินธร	น้ำตกตาดโตน (อช. แก่งตะนะ)	√	√	√	
46	สิรินธร	ถ้ำพระ (อช. แก่งตะ นะ)		√	√	
47	สิรินธร	ลานผาผึ้ง (อช. แก่ง ตะนะ)	√	√	√	√

ที่มา: กรมการท่องเที่ยว (2558)

3.1.5 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม

สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีคล้ายคลึงกับชุมชนในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย กล่าวคือ มีภาษาพูดภาษาอีสานเป็นภาษาท้องถิ่น มีการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนตามริมแม่น้ำและสองฝั่งถนน การอยู่อาศัยหนาแน่นมากในตัวเมือง และกระจุกตัวในบริเวณชุมชนที่มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคม ประชากรส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชนบท

จังหวัดอุบลราชธานีมีประเพณีและวัฒนธรรมที่โดดเด่น มีการรวบรวมโดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี (2558) มีรายละเอียดดังนี้

- 1) กิจกรรมท่องเที่ยวช่วงเดือนมกราคม-เดือนมีนาคม

1.1) งานกาชาดและงานปีใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี เหล่ากาชาดจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกันจัดงานกาชาดและงานปีใหม่ ขึ้นเป็นประจำทุกปี นอกจากจะมีการออกร้านกาชาด การแสดงนิทรรศการต่างๆ มหกรรมคอนเสิร์ต และมีการประกวดนางสาวอุบลราชธานี

1.2) งานเทศกาลไม้ดอกไม้ประดับ จัดขึ้นในช่วงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ณ บริเวณสนามกีฬาทุ่งคำน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ กิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ ขบวนรถบุปผชาติ การประกวดและจำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับ

2) กิจกรรมท่องเที่ยวช่วงเดือนเมษายน-เดือนมิถุนายน

2.1) เย็นทั่วหล้า มหาสงกรานต์ เมืองอุบล จัดขึ้นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ (กลางเดือนเมษายน) ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง กิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ พิธีสงฆ์พระแก้วบุษราคัม ขบวนแห่พระแก้วบุษราคัม การออกร้านสาธิตและจำหน่ายอาหาร 4 ชาติในอินโดจีน คือ ไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม

2.2) การทำบุญบั้งไฟ ทำบุญบั้งไฟคือ บุญเดือนหก ทำขึ้นเพื่อบูชาอารักษ์มเหศักดิ์หลักเมือง ถือเป็นประเพณีขอฝน ที่ได้ทำมาตั้งแต่บรรพกาล คำว่า บั้งไฟ หมายถึง กระบอกลำไยที่นำมาบรรจุดินประสิว ผสมกับถ่านไฟ บดให้ละเอียดแล้วอัดลงในกระบอกลำไย

3) กิจกรรมท่องเที่ยวช่วงเดือนกรกฎาคม-เดือนกันยายน

3.1) งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จัดขึ้นในช่วงวันเข้าพรรษา (ประมาณเดือนกรกฎาคม) ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง กิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ การเที่ยวชมศิลปะการตกแต่งเทียนตามวัดต่างๆ การจัดแสดงต้นเทียนรอบทุ่งศรีเมืองในยามค่ำคืน และการเคลื่อนขบวนแห่เทียนพรรษาในวันรุ่งขึ้น

4) กิจกรรมท่องเที่ยวช่วงเดือนตุลาคม-เดือนธันวาคม

4.1) งานบุญมหาภิกษุณีนักปราชญ์ที่จังหวัดอุบลราชธานีได้จัดขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 มีวัตถุประสงค์เพื่อนำกองกฐินไปทอดยังวัดที่ไม่มีผู้จบกฐิน ทำให้เกิดการตื่นตัวพุทธศาสนิกชนให้ความสนใจการทอดกฐินกันมากขึ้น

4.2) งานประเพณีส่วงเฮือ (แข่งเรือ) ประเพณีส่วงเฮือ (แข่งเรือ) จัดขึ้นในช่วงออกพรรษาขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 (ตุลาคม) มีพิธีอัญเชิญเจ้าเมืองและสิ่งศักดิ์ลงในเรือ การแข่งเรือตามลำน้ำโขง เพื่อบวงสรวงสักการะแม่น้ำโขง รุกขเทวดา พญานาค และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปัจจุบันเน้นการแข่งขันเพื่อความสนุกสนานเป็นหลัก

4.3) งานสวดดีวีรกรรมพระประทุมวรราชสุริยวงศ์ (เจ้าคำผง) ในวันที่ 10 พฤศจิกายน ของทุกปี ชาวอุบลฯ จะพร้อมใจกันจัดงานเพื่อรำลึกถึงผู้ก่อตั้งเมืองอุบลราชธานี โดยยึดเอาวันสิ้นชีพิตักษัยของเจ้าคำผง เป็นวันประกอบพิธี เพื่อสวดดีวีรกรรมของท่าน และประกอบพิธีบวงสรวง สักการะ

4.4) ประเพณีลอยกระทง วันเพ็ญเดือนสิบสอง แม้ว่าชาวอีสานจะมีงานลอยกระทงไปแล้วในวันออกพรรษา ซึ่งถือเป็นประเพณีทุกปี แต่พอถึงวันลอยกระทงใหญ่ ซึ่งทั่วประเทศจะจัดกันในวันเพ็ญเดือนสิบสอง ชาวอีสานโดยเฉพาะคนหนุ่มสาว ก็ได้ลอยกระทงกันอีกครั้งหนึ่ง ถือว่าเป็นการลอบกระทงตามสมัยนิยม

4.5) งานประเพณีไหลเรือไฟ จัดขึ้นในช่วงวันออกพรรษา (ประมาณเดือนตุลาคม) ณ แม่น้ำมูลบริเวณ เขิงสะพานรัตนโกสินทร์ 200 ปี กิจกรรมที่น่าสนใจ คือ การไหลเรือไฟของคุ้มวัดต่างๆ และประชาชนทั่วไป ที่อนุรักษ์รูปแบบประเพณีไหลเรือไฟพื้นบ้านอีสานดั้งเดิมไว้

4.6) ฮีตสิบสอง หมายถึงประเพณีที่จะต้องปฏิบัติทั้ง 12 เดือน ในแต่ละปี "ฮีต" มาจากคำว่า จาริต ถือเป็นจรรยาของสังคม ถ้าฝ่าฝืน มีความผิดเรียกว่า ผิดฮีต หมายถึง ผิดจาริต ฮีตสิบสอง ครองสิบสี่ ซึ่งครองสิบสี่ คือ ครองธรรม 14 อย่าง เป็นแนวทางที่ใช้ปฏิบัติระหว่างผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครอง หรือระหว่างคนธรรมดาปฏิบัติต่อกัน ได้แก่ การกินดอง การกินดอง หมายถึง งานพิธีมงคลสมรส ซึ่งหมายความว่าในลักษณะผูกพันเกี่ยวดอง ฝ่ายหญิงฝ่ายชายจะได้มาอยู่ร่วมกัน เป็นครอบครัวเดียวกัน โดยถือเสมือนเครือญาติ บิดามารดาทางฝ่ายหญิงกับฝ่ายชายจะเป็นดองซึ่งกันและกันเรียกว่า พ่อดอง แม่ดอง

4.7) ทำบุญคูณลาน หลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว ก็จัดทำลานข้าวสำหรับนวดข้าว นำข้าวที่เกี่ยวข้องมาวางเรียงไว้เพื่อเตรียมนวด การกองข้าวให้สูงขึ้นนี้แหละ เรียกว่า คูณลาน ชาวนาที่ทำนาได้ผลก็จัดทำบุญเลี้ยงพระที่ลานข้าว เพื่อเฉลิมฉลองเอาโชคชัยความอุดมสมบูรณ์ของไร่นา

4.8) ทำบุญข้าวสาก บุญข้าวสาก นิยมทำกันในวันขึ้นสิบค่ำเดือนสิบ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่างานบุญเดือนสิบ เรียกข้าวสากนั้น มาจากคำว่า "สลา" เพราะเวลาถวายพระสงฆ์ไม่เจาะจงว่า ถวายรูปใด จึงจัดทำเป็นสลากรชื่อเจ้าภาพ จับได้ของใครก็นำไปถวายตามนั้น

4.9) ทำบุญออกพรรษา บุญออกพรรษาจัดทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นวันออกพรรษา ตอนเช้าชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรที่เรียกว่า ตักบาตรเทโว ในวันที่พระสงฆ์จะรวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา คือ การเปิดโอกาสให้มีการว่ากล่าวตักเตือนกันได้ กลางคืนบางแห่งจะมีการจุดประทีปโคมไฟตามรั้วหรือกำแพงรอบวัด และตามหน้าบ้านของชาวบ้าน บางแห่งก็นิยมจุดได้ประทีปและจุดประทัด

3.1.6 สภาพทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุบลราชธานีขึ้นอยู่กับภาคการขายส่ง ขายปลีก ภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมเป็นสำคัญ ซึ่งมีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น 6,034,170 ไร่ (51.07 %) สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุบลราชธานีในปี พ.ศ. 2550 มีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

(GPP) ร้อยละ 26.39 ร้อยละ 17.46 และร้อยละ 10.26 ตามลำดับ จากการพิจารณาภาวะเศรษฐกิจ ใน พ.ศ. 2552 ของการบริโภค ด้านอุตสาหกรรม ด้านการเงินและการลงทุน ด้านการค้าระหว่าง ประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น สาขาอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญ 5 อันดับแรก ของปี 2550 ได้แก่ 1) การขายส่ง การขายปลีกฯ (ร้อยละ 25.90 ของ GPP) 2) เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และป่าไม้ (ร้อยละ 14.99 ของ GPP) 3) การบริการด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์ (ร้อยละ 13.12 ของ GPP) 4) การผลิต (ร้อยละ 12.13 ของ GPP) และอื่น ๆ (ร้อยละ 8.68 ของ GPP) ในด้านการท่องเที่ยวมี รายได้จากการท่องเที่ยว 1,157.03 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 43.24 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552)

3.1.7 ลักษณะการเมืองการปกครอง

จากข้อมูลเว็บไซต์กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2557) จังหวัดอุบลราชธานีมีการ แบ่งการปกครองออกเป็น 25 อำเภอ ดังนี้ 1) อำเภอเมืองอุบลราชธานี 2) อำเภอกุดข้าวปุ้น 3) อำเภอเขมราฐ 4) อำเภอโขงเจียม 5) อำเภอโขงเจียม 6) อำเภอดอนมดแดง 7) อำเภอเดชอุดม 8) อำเภอตระการพืชผล 9) อำเภอตาลสุม 10) อำเภอทุ่งศรีอุดม 11) อำเภอนาจะหลวย 12) อำเภอน้ำ ยืน 13) อำเภอบุญศรี 14) อำเภอพิบูลย์มังสาหาร 15) อำเภอโพธิ์ไทร 16) อำเภอม่วงสามสิบ 17) อำเภอวารินชำราบ 18) อำเภอศรีเมืองใหม่ 19) อำเภอสำโรง 20) อำเภอสิรินธร 21) อำเภอนาเยีย 22) อำเภอเหล่าเสือโก้ก 23) อำเภอนาตาล 24) อำเภอสว่างวีระวงศ์ และ 25) อำเภอน้ำขุ่น

จากสถิติของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เดือนธันวาคม 2557 (ตารางที่ 3-3) และ จังหวัดอุบลราชธานี มีประชากรทั้งสิ้น 1,844,669 คน ชาย 925,427 คน และหญิง 919,242 คน จำนวนผู้ชายคิดเป็นร้อยละ 51.16 ของประชากรทั้งหมด ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีเพียง ร้อยละ 19.9 ในขณะที่ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 80.1 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ความหนาแน่นของ ประชากรเฉลี่ยเท่ากับ 112 คนต่อตารางกิโลเมตร (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2558)

ตารางที่ 3-3 จำนวนประชากรรายอำเภอของจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2557

ที่	ชื่ออำเภอ	จำนวนประชากร (คน)
1	อำเภอเมืองอุบลราชธานี	219,958
2	อำเภอศรีเมืองใหม่	69,639
3	อำเภอโขงเจียม	35,981
4	อำเภอโขงใน	108,165
5	อำเภอเขมราฐ	79,669
6	อำเภอเดชอุดม	176,560
7	อำเภอนาจะหลวย	57,688
8	อำเภอน้ำยืน	69,617
9	อำเภอบุณฑริก	92,321
10	อำเภอตระการพืชผล	122,168
11	อำเภอกุดข้าวปุ้น	41,136
12	อำเภอม่วงสามสิบ	84,634
13	อำเภวารินชำราบ	160,977
14	อำเภอพิบูลมังสาหาร	131,237
15	อำเภอตาลสุม	32,559
16	อำเภอโพธิ์ไทร	45,238
17	อำเภอสำโรง	53,828
18	อำเภอดอนมดแดง	27,119
19	อำเภอสรินทร	52,981
20	อำเภอทุ่งศรีอุดม	28,623
21	อำเภอนาเยีย	26,632
22	อำเภอนาตาล	36,648
23	อำเภอเหล่าเสือโก้ก	27,407
24	อำเภอสว่างวีระวงศ์	30,869
25	อำเภอน้ำขุ่น	32,715

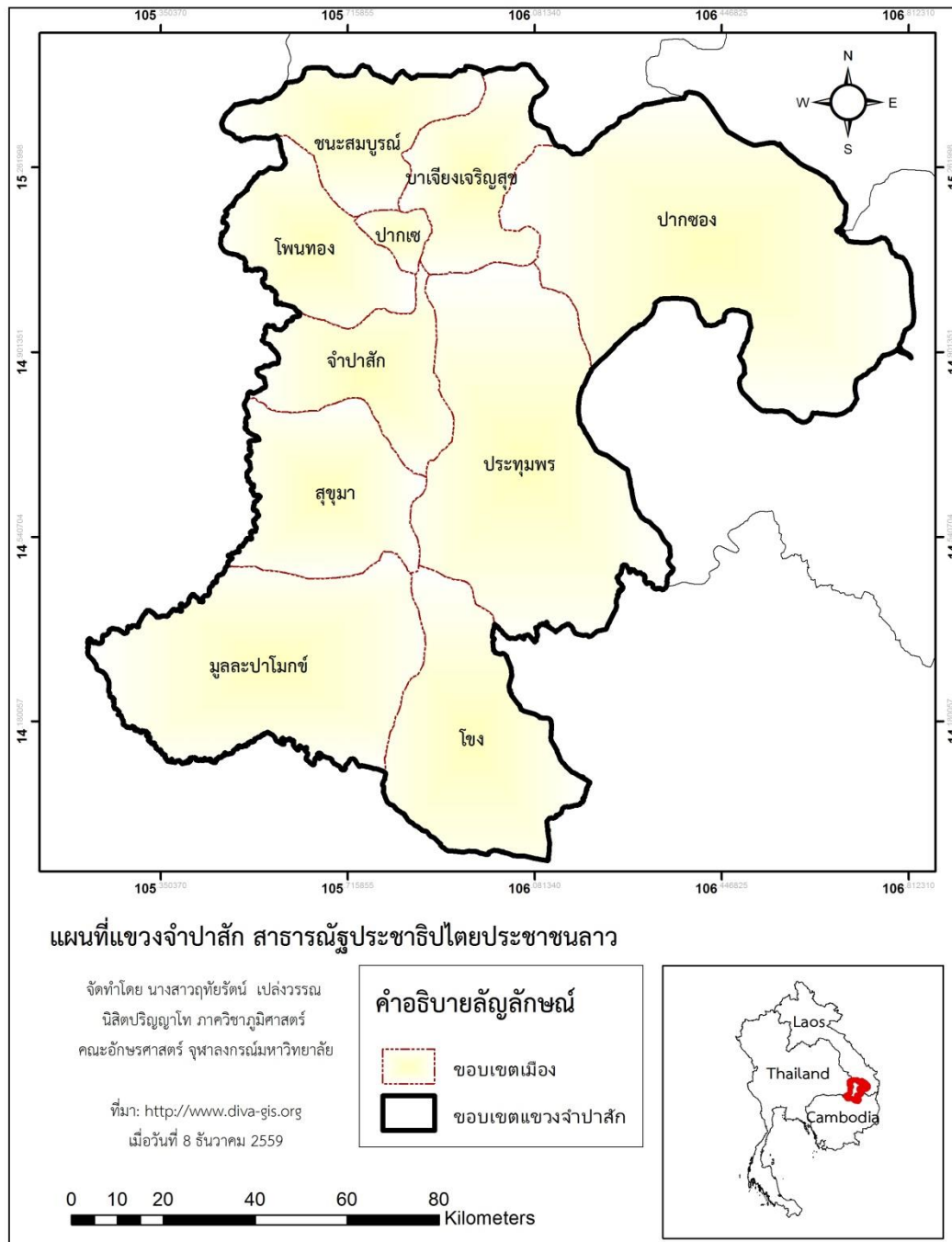
ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2558

3.2 สภาพทั่วไปของแขวงจำปาสัก

3.2.1 ลักษณะทางกายภาพ

แขวงจำปาสักเป็นแขวงหนึ่งของสปป.ลาว ตั้งอยู่ทางตอนใต้สุดของประเทศ มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 เมือง โดยเมืองปากเซเป็นเมืองหลวงของแขวงและเป็นเมืองที่สำคัญที่สุดของลาวใต้ เพราะมีธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสวยงาม เมืองปากเซตั้งอยู่ห่างจากชายแดนจังหวัดอุบลราชธานี ประมาณ 47 กิโลเมตร จากด่านช่องเม็ก และเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยโบราณ เนื่องจากเป็นพื้นที่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรขอมโบราณ อีกทั้งยังเป็นที่ตั้งของอาณาจักรจำปาสัก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านช้างในเวลาต่อมา แขวงจำปาสักจึงมีมรดกทางวัฒนธรรมหลงเหลืออยู่มากมาย รวมถึงแขวงจำปาสักยังเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก เช่น ปราสาทหินวัดพูและชุมชนโดยรอบ

แขวงจำปาสักเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีแม่น้ำโขงไหลผ่านกลางแขวง จึงมีเนื้อที่สองฟากฝั่งของแม่น้ำ เรียกว่าฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของแม่น้ำโขง เกิดเกาะแก่งจำนวนมากจึงได้ชื่อว่า "ดินแดนสี่พันดอน" เป็นพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ส่วนบริเวณตอนกลางของแขวงเป็นพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขงและแม่น้ำเซโตน ทางด้านทิศตะวันออกเป็นที่ราบสูงโบโลเวน มีความสูงประมาณ 1,500-1,800 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ลักษณะเป็นแนวเทือกเขาของภูเขาไฟที่ดับแล้ว จึงมีลักษณะดินคุณภาพดี บริเวณที่ราบสูงนี้มีฝนตกมากและอากาศชุ่มชื้นตลอดทั้งปี แขวงจำปาสักมีเมืองปากเซเป็นเมืองหลวงของแขวง และเป็นเมืองขนาดใหญ่อันดับ 3 ของสปป.ลาว (รองจากเวียงจันทน์และเมืองไกสอนพรมวิห่าน) ห่างจากนครหลวงเวียงจันทน์ประมาณ 610 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 15,415 ตารางกิโลเมตร แขวงจำปาสักมีการติดต่อกับแขวงและประเทศเพื่อนบ้านคือ ทิศเหนือติดกับแขวงสาละวัน ทิศตะวันออกติดกับแขวงเซกองและแขวงอัตตะปือ ทิศใต้ติดกับประเทศกัมพูชา ทิศตะวันตกติดกับประเทศไทย แสดงดังแผนที่ (ภาพที่ 3-4)

ภาพที่ 3-3 แผนที่แสดงขอบเขตแขวงจำปาสัก

3.2.2 ลักษณะภูมิอากาศ

อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปีของแขวงจำปาสัก อยู่ที่ประมาณ 27 องศาเซลเซียส แต่ในบริเวณทางทิศเหนือของแขวง คือ ที่เมืองปากซอง จะมีอากาศเย็นตลอดทั้งปี โดยอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำกว่า 20 องศาเซลเซียส และมีความชื้นสัมพัทธ์สูง ปริมาณฝนตกในระดับ 1,400-2,000 มิลลิเมตรต่อปี ยกเว้นที่ราบสูง โดยมีสภาพอากาศเช่นเดียวกับจังหวัดอุบลราชธานีของประเทศไทย ประกอบด้วย 3 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อนเริ่มเดือนมีนาคม มีฝนตกชุกช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกันยายน และฤดูหนาวในแถบเมืองอื่นๆ นอกเหนือจากเมืองปากซองประมาณปลายเดือนตุลาคม

3.2.3 การคมนาคมและการขนส่ง

แขวงจำปาสักมีช่องทางการติดต่อและคมนาคมขนส่งภายในและภายนอกแขวงทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ มีดังนี้

1) การขนส่งทางอากาศ มีท่าอากาศยานนานาชาติปากเซ จำนวน 1 แห่ง คือ สนามบินนานาชาติปากเซ (Pakse International Airport) ตั้งอยู่ที่เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก พิกัดละติจูด 15°08'02" เหนือ และลองจิจูด 105°46'55" ตะวันออก อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 107 เมตร (351 ฟุต) มีความยาวรันเวย์ 1,625 เมตร จำนวน 1 รันเวย์ อาคารผู้โดยสาร 1 หลัง ภายในอาคารประกอบไปด้วย สำนักงานของสายการบินต่างๆ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก เคาท์เตอร์แลกเปลี่ยนเงิน ตู้เอทีเอ็ม และบริการรถเช่า สนามบินแห่งนี้มีสายการบินให้บริการเที่ยวบินทั้งจากภายในประเทศและระหว่างประเทศ ได้แก่ สายการบินลาว สายการบินนกแอร์ สายการบินไทย และสายการบินเวียดนามแอร์ไลน์ ซึ่งสายการบินลาวแอร์ มีจุดหมายปลายทางที่กรุงเทพมหานคร ลงจอดที่สนามบินสุวรรณภูมิ-เสียมราฐ-โฮจิมินห์ซิตี้ มีเที่ยวบินรองรับผู้โดยสารไปกลับ 2 เที่ยวบิน คือ เวลา 12.00 น. ออกเดินทางจากสนามบินนานาชาติปากเซ และกลับจากสุวรรณภูมิเวลาโดยประมาณ 15.00 น. 2) สายการบินนกแอร์ ดอนเมือง-จังหวัดอุบลราชธานี-ปากเซ ปัจจุบันไม่มีตารางบินตารางบิน 3) สายการบินการบินไทย เคยทำการบินเมื่อปี 2552 ปัจจุบันได้ปิดตารางไปแล้ว (สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์, 2558)

2) การคมนาคมทางบกมีบริการรถขนส่งทั้งภายในและต่างประเทศ จากเมืองปากเซไปยังภาคต่างๆ ของประเทศ เช่น หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และรถสองแถวบริการวันละ 1 เที่ยวจากตำบลต่างๆ เข้าสู่เมืองแบบเข้าไปเย็นกลับ นอกจากนี้ยังมีรถทัวร์ให้บริการจากกรุงเทพฯ ไปยังเมืองปากเซ แขวงจำปาสักโดยผู้โดยสารต้องมีเอกสารเดินทางครบเรียบร้อยหรือมีหนังสือเดินทางแล้วเท่านั้น เส้นทางจากประเทศไทยผ่านด่านช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี ดังตารางเวลาเดินทาง (ตารางที่ 3-4) โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 10 และผ่านสะพานแม่น้ำโขงชื่อสะพานมิตรภาพสปป.ลาว-ญี่ปุ่น เข้าเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ซึ่งระยะทางจากด่านช่องเม็ก (วังเต่า) ไปยังเมืองปากเซ

ประมาณ 47 กิโลเมตร ระยะทางห่างจากจังหวัดอุบลราชธานีประมาณ 90 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีถนนหมายเลข 13 เป็นเส้นทางเชื่อมโยงลาวใต้ จากนครหลวงเวียงจันทน์ถึงเมืองปากเซ ซึ่งเป็นเมืองเอกของแขวงจำปาสัก ระยะทางประมาณ 700 กิโลเมตร (สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเวียงจันทน์, 2558)

ตารางที่ 3-4 ตารางเวลาเดินทาง อุบลราชธานี-ปากเซ

ตารางเวลาเดินทางระหว่างจังหวัดอุบลราชธานี-แขวงจำปาสัก		
เวลา	สถานีต้นทาง	ค่าโดยสาร
7.30 น.	สถานีเดินรถอุบลราชธานี	200 บาท
09.30 น.	สถานีเดินรถอุบลราชธานี	200 บาท
07.30 น.	สถานีเดินรถอุบลราชธานี (เฉพาะศุภร์, เสาร์, อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์)	400 บาท
ตารางเวลาเดินทางระหว่างแขวงจำปาสัก-จังหวัดอุบลราชธานี		
14.30 น.	ปากเซ (แขวงจำปาสัก)	56,000 กีบ
15.30 น.	ปากเซ (แขวงจำปาสัก)	56,000 กีบ
14.00 น.	น้ำตกคอนพะเพ็ง (เฉพาะศุภร์, เสาร์, อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์)	102,000 กีบ

ที่มา : Louangprabang.net (2010)

3) การคมนาคมทางน้ำมีเรือโดยสารตามแม่น้ำโขง จากปากเซไปยังแขวงจำปาสัก และบริเวณสี่พันดอน มีเรือรับจ้างเหมาลำนำส่งนักท่องเที่ยวบริเวณโขงเจียม ไปยังปากเซ

3.2.4 การท่องเที่ยว

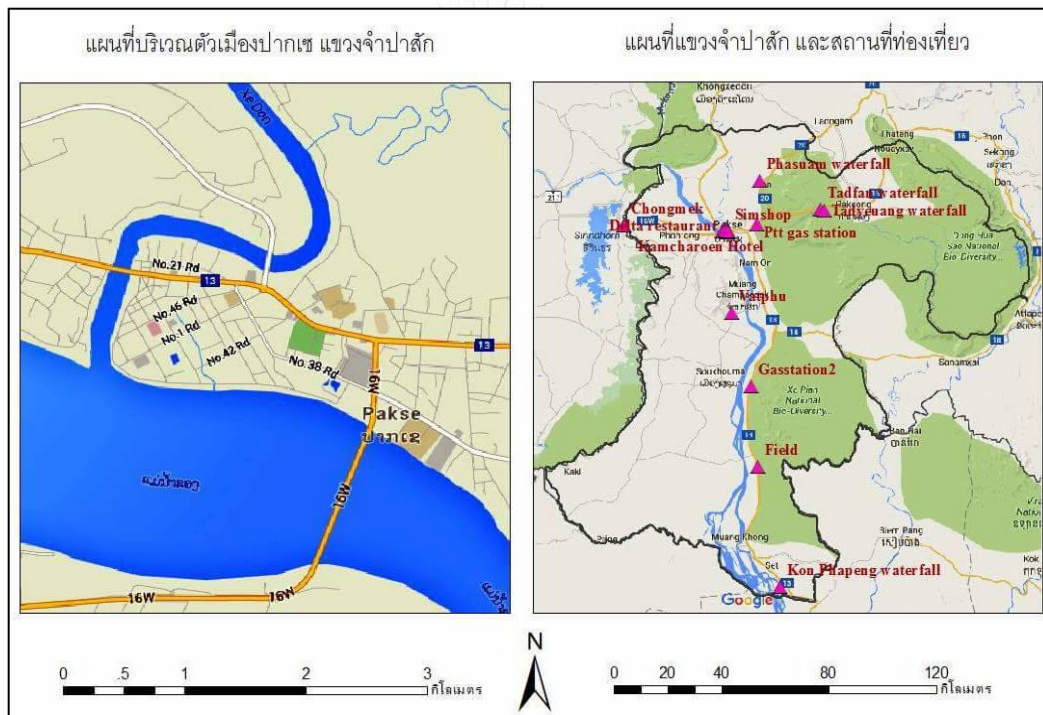
สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวในแขวงจำปาสักในช่วง ค.ศ. 2014-2015 มีการลดลงของจำนวนผู้มาเยือน แต่ในส่วนของจำนวนนักท่องเที่ยวนั้นยังเพิ่มขึ้นทุกปี (ตารางที่ 3-5) แขวงจำปาสักมีศักยภาพสูงมากในด้านการท่องเที่ยว โดยมีแหล่งท่องเที่ยว 95 แห่ง ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 41 แห่ง ทางประวัติศาสตร์ 25 แห่ง ทางวัฒนธรรม 29 แห่ง โดยใน 95 แห่งได้รับการสำรวจแล้ว 43 แห่ง และเปิดบริการแล้ว 33 แห่ง เป็นต้น (สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์, 2558) และแหล่งท่องเที่ยวที่ทำการศึกษาก่อนเก็บข้อมูลจริง (ภาพที่ 3-5) และแผนที่แหล่งท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก (ภาพที่ 3-6)

ตารางที่ 3-5 สถิตินักท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก

สถิตินักท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก			
	มกราคม-ธันวาคม		
	2558	2557	% การเปลี่ยนแปลง
ผู้มาเยือน	611,244	635,413	-0.04
นักท่องเที่ยว	379,375	318,760	+0.19

ที่มา : Tourism Development Department of Lao PDR (2015)

ภาพที่ 3-4 แผนที่เมืองปากเซและสถานที่ท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว

ที่มา: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2558)

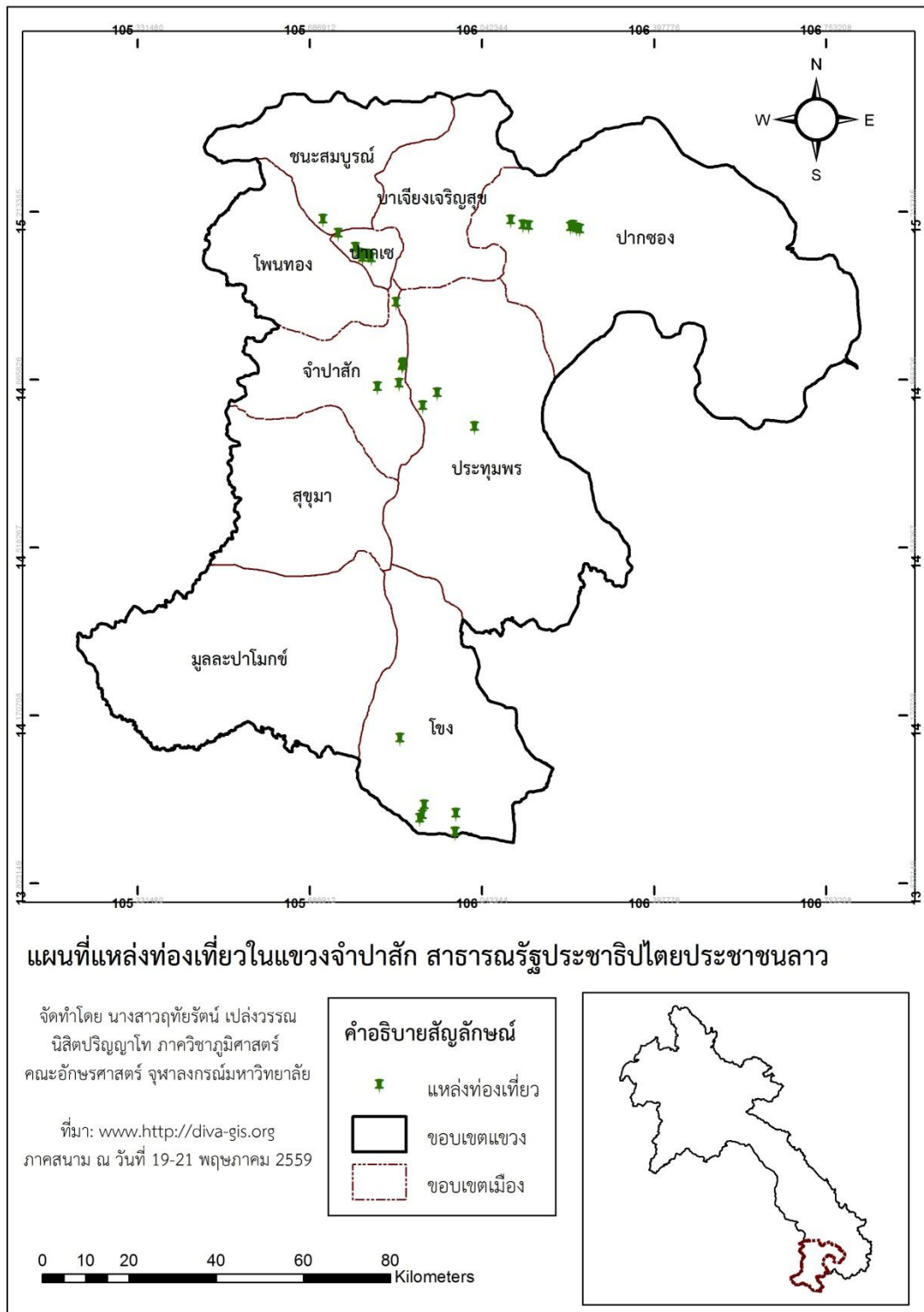
ตารางที่ 3-6 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในแขวงจำปาสัก

ลำดับ	ที่ตั้ง	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยวตามมาตรฐาน			
			ธรรมชาติ	ประวัติ- ศาสตร์	วัฒนธรรม	นันทนาการ
1	เมืองโขง	น้ำตกหลี่ผี หรือตาดสัมพะมิตร	√	√	√	√
2	เมืองโขง	คอนพะเพ็ง	√	√	√	√
3	เมืองโขง	ดอนโขง	√	√	√	√
4	เมืองโขง	แลนด์บริดจ์ฝรั่งเศส		√	√	√
5	เมืองโขง	วัดพูกิงแก้วพวงมณี		√	√	
6	เมืองโขง	ห้วยถจกรโบราณ		√	√	
7	เมืองโขง	วัดหาดทรายคูณ	√		√	√
8	เมืองจำปาสัก	สะพานบ้านห้วยผาบัง	√		√	√
9	เมืองจำปาสัก	วัดพูกอย		√	√	
10	เมืองจำปาสัก	วัดนคร		√	√	
11	เมืองจำปาสัก	วังเดิมเจ้าบุญอ้อม		√	√	
12	เมืองจำปาสัก	วังเดิมเจ้ารัชดาไน		√	√	
13	เมืองจำปาสัก	ไร่ชาของลอง	√		√	√
14	เมืองดอนโขง	ปลาโลมา น้ำจืดที่เวินคาม	√			√
15	เมืองบาเจียง เจริญสุข	น้ำตกตาดผาส่วม	√		√	√
16	เมืองบาเจียง เจริญสุข	อุทยานบาเจียง บ้านชนเผ่าลาว	√	√	√	√
17	เมืองปะทุม พอน	พูอสา	√	√	√	√
18	เมืองปากเซ	ตลาดดาวเรือง			√	√

ตารางที่ 3-6 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในแขวงจำปาสัก (ต่อ)

ลำดับ	ที่ตั้ง	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ประเภทแหล่งท่องเที่ยวตามมาตรฐาน			
			ธรรมชาติ	ประวัติ- ศาสตร์	วัฒนธรรม	นันทนาการ
19	เมืองปากเซ	แม่น้ำเซโดน หรือแม่น้ำสองสี	√		√	√
20	เมืองปากเซ	วัดถ้ำไฟ/ถ้ำฝ้าย/ พระบาท		√	√	√
21	เมืองปากเซ	น้ำตกตาดอีตุ้ม	√			√
22	เมืองปากเซ	โรงแรมจำปาสัก วังเก่าเจ้าบุญอุ้ม		√	√	
23	เมืองปากเซ	วัดหลวง ปากเซ ม. สงฆ์		√	√	
24	เมืองปากเซ	บ้านสะพาย ปากเซ OTOP		√	√	√
25	เมืองปากซอ	ที่ราบสูงบอนละเวน	√		√	√
26	เมืองปากซอ	ตลาดปากซอ			√	√
27	เมืองปากซอ	วัดปากซอ		√	√	
28	เมืองปากซอ	น้ำตกตาดฟาน	√		√	√
29	เมืองปากซอ	น้ำตกเซเซ็ด	√		√	√
30	เมืองปากซอ	น้ำตกห้วยเหาะ	√		√	√
31	เมืองสุขุมมา	เรือหินแกะสลัก	√	√		√

ที่มา: สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์ (2558)

ภาพที่ 3-5 แหล่งท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก

3.2.5 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม

แขวงจำปาสักมีประเพณีและวัฒนธรรมที่โดดเด่น ซึ่งรวบรวมไว้โดย Lao Tourism Development (2015) มีรายละเอียดดังนี้

- 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวช่วงเดือนมกราคม-เดือนมีนาคม
 - 1.1) งานบุญนมัสการปราสาทวัดพู พิธีแห่นางสีดา เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจจำนวนมาก จัดขึ้นช่วงเดือนกุมภาพันธ์เป็นประจำของทุกปี
 - 1.2) บุญข้าวจี่ มีการใส่บาตรข้าวจี่แด่พระสงฆ์
- 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวช่วงเดือนเมษายน-เดือนมิถุนายน
 - 2.1) เทศกาลปีใหม่มลาว จัดขึ้นช่วงเดือนเมษายน ของทุกปี
 - 2.2) งานบุญบั้งไฟ
- 3) กิจกรรมการท่องเที่ยวช่วงเดือนกรกฎาคม-เดือนกันยายน
 - 3.1) งานบุญเข้าพรรษา
 - 3.2) บุญข้าวจี่ระดับดิน
- 4) กิจกรรมการท่องเที่ยวช่วงเดือนตุลาคม-เดือนธันวาคม
 - 4.1) งานบุญแข่งเรือออกพรรษา ที่แม่น้ำเซโดม เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก
 - 4.2) งานบุญออกพรรษา

3.2.6 สภาพเศรษฐกิจ

แขวงจำปาสักมีเมืองปากเซเป็นเมืองหลวงของแขวง นับได้ว่าเป็นเมืองที่กำลังพัฒนา เนื่องจากมีความเจริญเติบโตทางด้าน การก่อสร้างและการลงทุนของต่างประเทศที่ไม่เคยมีมาก่อน เมืองปากเซมีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงและมีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศไทย กัมพูชา และเวียดนาม ทำให้ธุรกิจขายส่งและขายปลีกมีการเจริญเติบโตขึ้นเรื่อยๆ เขตธุรกิจมีการพัฒนาขึ้นใหม่ตามบริเวณสะพานมิตรภาพลาว-ญี่ปุ่น ส่วนหนึ่งที่ทำให้เศรษฐกิจในภาคพื้นมีการเติบโต ด้วยมีศูนย์กลางการซื้อขายอีกแห่งหนึ่ง คือ ร้านค้าปลอดภาษีช่องเม็ก เขตชายแดนติดไทย-ลาว ปัจจุบันมีการก่อสร้างปฏิภูมิทัศน์เพื่อพัฒนาด้านการค้าและการแลกเปลี่ยนซื้อขาย อัตราการเจริญเติบโตของ GDP ร้อยละ 5.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ มูลค่าส่งออก 973.75 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มูลค่านำเข้า 1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 835 ดอลลาร์สหรัฐต่อคน อัตราเงินเฟ้อร้อยละ 8 โครงสร้างเศรษฐกิจร้อยละ 29.5 เกษตรกรรมร้อยละ 27.5 อุตสาหกรรมร้อยละ 43.0 บริการ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สปป.ลาว, 2553)

3.2.7 ลักษณะการเมืองการปกครอง

แขวงจำปาสักมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 เมือง ได้แก่ 1) เมืองปากเซ 2) เมืองบาเจียงเจริญสุข 3) เมืองปะทุมพร 4) เมืองจำปาสัก 5) เมืองสุขุมมา 6) เมืองมูนละปาโมก 7) เมืองชนะสมบูรณ์ 8) เมืองปากซอ 9) เมืองโพนทอง และ 10) เมืองโขง และจากสถิติข้อมูลประชากรปี 2553 แขวงจำปาสักมีประชากรทั้งหมด 652,552 คน และมีชนเผ่าทั้งหมด 18 ได้แก่ ลาวลุ่ม ลาวส่วย ละเวน ผู้ไท กะตาง ตะโอย ยาเหิน ขะแมลาว ละแว ออง อาล็ก แงะ กะตุ เจง อินหรือโอย กะเสง มั่ง และตะเหลียง ความหนาแน่นของประชากร 42 คนต่อตารางกิโลเมตร ประชากรวัยแรงงานคิดเป็นร้อยละ 74 ของประชากรแขวง ประกอบอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 74 บริการ (เช่น ค้าขาย ขนส่ง ท่องเที่ยว พนักงานรัฐ/เอกชน) ร้อยละ 23 วางงานร้อยละ 3 (สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์ 2558) รายละเอียดจำนวนประชากรรายเมือง (ตารางที่ 3-7)

ตารางที่ 3-8 จำนวนประชากรรายเมืองในแขวงจำปาสัก ปี 2553

ที่	ชื่อเมือง	จำนวนประชากร (คน)
1.	ปากซอ	70,475
2.	ปากเซ	86,432
3.	ปะทุมพร	56,439
4.	โพนทอง	93,594
5.	ชนะสมบูรณ์	68,380
6.	สุขุมมา	54,571
7.	บางเจียงเจริญสุข	53,553
8.	จำปาสัก	60,870
9.	โขง	80,664
10.	มุลละปาโมกซ์	42,327

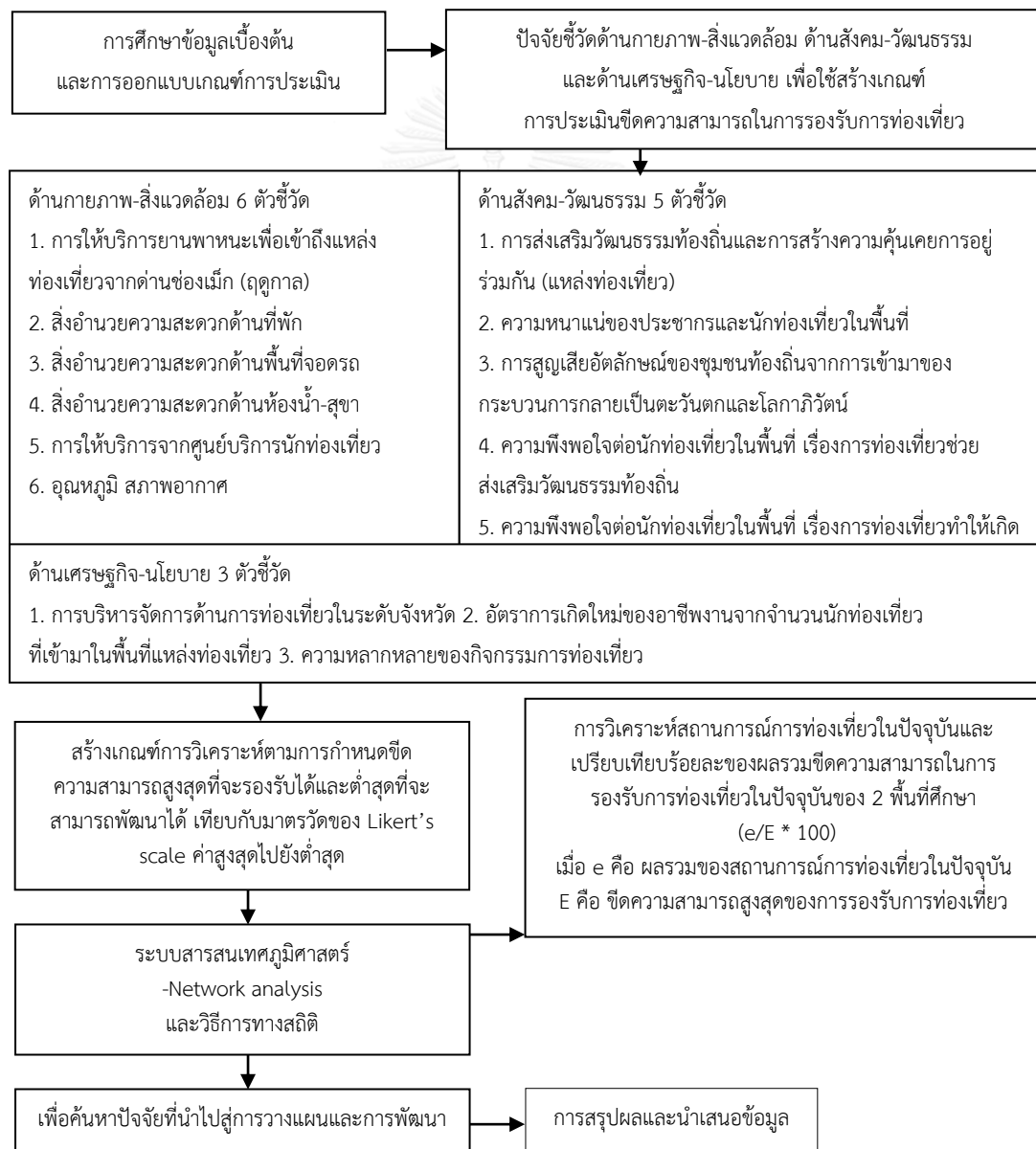
ที่มา: สำนักงานผู้ช่วยทูตทหารไทย ณ เวียงจันทน์ (2558)

ภาพที่ 3-6 ขอบเขตพื้นที่ศึกษาจังหวัดอุดรธานีและแขวงจำปาสัก

บทที่ 4 วิธีดำเนินงานวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการศึกษาประกอบด้วย เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถาม เครื่องระบุตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System [GPS]) และปฏิบัติการบนโปรแกรม ArcGIS 10.4.1 ร่วมกับการวิเคราะห์สถิติด้วย SPSS Version 17 ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังกรอบแนวคิดการดำเนินงานวิจัย (ภาพที่ 4-1) ตามลำดับต่อไปนี้

ภาพที่ 4-1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4.1 การสร้างและกำหนดเกณฑ์การประเมิน

การสร้างและกำหนดเกณฑ์การประเมินเพื่อกำหนดปัจจัยในการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว จำนวน 3 ด้าน มีตัวชี้วัดย่อยของทุกด้านรวม 14 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม มี 6 ตัวชี้วัด 2) ด้านสังคม-วัฒนธรรม มี 5 ตัวชี้วัด และ 3) ด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย มี 3 ตัวชี้วัด โดยรวบรวมการกำหนดตัวชี้วัด (Indicator) และเกณฑ์การให้คะแนน (Rating Scale) ของปัจจัย (Factor) เพื่อนำมาใช้เป็นแบบประเมิน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการประยุกต์เกณฑ์การประเมินขององค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) และกรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม

ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งสิ้น จำนวน 6 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด 1) การให้บริการยานพาหนะเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากด่านช่องเม็ก (ฤดูกาล) ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทุกฤดูกาล/รูปแบบการเข้าถึงพื้นที่รวมถึงการจัดให้มีพาหนะในการเดินทางข้ามแดนที่สะดวกและเพียงพอต่อความต้องการ ประกอบด้วย การคมนาคมทางบก ทางน้ำและทางอากาศ (ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว, กระทรวงการท่องเที่ยว และการกีฬา, 2558) การให้คะแนนตามตัวชี้วัดจากการเก็บข้อมูลภาคสนามและระบุตามเกณฑ์การให้บริการยานพาหนะ	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
5	มีทางเข้าถึงได้สะดวกทุกฤดูกาล มีบริการสาธารณะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
4	มีทางเข้าถึงได้สะดวกทุกฤดูกาล มีบริการสาธารณะ แต่ต้องเดินเท้าเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
3	มีทางเข้าถึงได้สะดวกทุกฤดูกาล ต้องใช้รถยนต์ส่วนตัวหรือรถเช่า ไม่มีบริการสาธารณะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
2	มีทางเข้าถึงได้ แต่ไม่สะดวกทุกฤดูกาล มีบริการสาธารณะแต่ต้องเดินเท้าเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
1	มีทางเข้าถึงได้ แต่ไม่สะดวกทุกฤดูกาล ต้องใช้รถยนต์ส่วนตัวหรือรถเช่า ไม่มีบริการสาธารณะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

<p>ตัวชี้วัด 2) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พัก</p> <p>การให้คะแนนจากการคำนวณเวลาการเดินทางโดยใช้รถยนต์ อัตราความเร็วเฉลี่ย 60 กม. แต่ไม่เกิน 80 กม./ชม. ดำรวจจรจร: กฎหมายเกี่ยวกับการใช้ความเร็วของรถในการขับขีรถตามความใน พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522) (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2522) การให้คะแนนโดยวิธีวิเคราะห์การเข้าถึงด้วย network analysis ผ่านระบบปฏิบัติการ ArcGIS Version 10.4.1</p>	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
4	ใช้เวลาในการเดินทางเข้าถึงได้ น้อยกว่า 10 นาที
3	ใช้เวลาในการเดินทางเข้าถึงได้ ช่วง 10-20 นาที
2	ใช้เวลาในการเดินทางเข้าถึงได้ ช่วง 20-30 นาที
1	ใช้เวลาในการเดินทางเข้าถึงได้ ตั้งแต่ 30 นาทีขึ้นไป

<p>ตัวชี้วัด 3) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านพื้นที่จอดรถ (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)</p> <p>จำนวนสถานที่ลานจอดรถ/จำนวนรถ (คัน) ต่อวัน (Athens, 2002: 65)</p> <p>การให้คะแนนตามแบบเก็บข้อมูลภาคสนามนำมาปรับเกณฑ์ตามสภาพจริง</p> <p>ภาคสนามวันที่ 11-13 ต.ค. 58 และวันที่ 16-18 พ.ค. 59</p>	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
5	สถานที่จอดรถมีเพียงพอในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (high-season) และมีระบบรักษาความปลอดภัย
4	สถานที่จอดรถมีเพียงพอในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (high-season) แต่ไม่มีระบบรักษาความปลอดภัย
3	สถานที่จอดรถมีน้อย ไม่เพียงพอในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (high-season) แต่มีระบบรักษาความปลอดภัย
2	สถานที่จอดรถมีน้อย ไม่เพียงพอในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (high-season) และไม่มีระบบรักษาความปลอดภัย
1	ไม่มีที่จอดรถ ต้องจอดบริเวณริมทางสาธารณะ

<p>ตัวชี้วัด 4) การให้บริการจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)</p> <p>ชี้วัดความสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวคือ จำนวนคนต่อวัน/รอบการใช้ประโยชน์ต่อวัน</p> <p>* 40 คนต่อพื้นที่ ซึ่งจำนวนที่ไม่เกินความควบคุมของมัคคุเทศก์ คือ 40 คนต่อรอบ</p> <p>(ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาฯ, 2545)</p>	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
4	มีข้อมูลแนะนำแหล่งท่องเที่ยว และมีเจ้าหน้าที่บริการข้อมูลตลอดเวลาทำการมากกว่า 5 รอบต่อวัน
3	มีข้อมูลแนะนำแหล่งท่องเที่ยว และมีเจ้าหน้าที่บริการข้อมูลตลอดเวลาทำการบริการ 1-5 รอบต่อวัน
2	มีข้อมูลแนะนำแหล่งท่องเที่ยว แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่บริการข้อมูล
1	ไม่มีข้อมูลและเจ้าหน้าที่แนะนำแหล่งท่องเที่ยว

<p>ตัวชี้วัด 5) อุณหภูมิ สภาพอากาศ (รายอำเภอ)</p> <p>อุณหภูมิที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว คือ 10-30 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิที่เหมาะสมที่มนุษย์อยู่สุขสบาย ไม่เจ็บป่วย คือ 35-37 องศาเซลเซียส (จิราภรณ์ จุฑาภรณ์ และ ชลัมภ์ อุ่นอารีย์ สืบค้นในเว็บไซต์กรมอุตุนิยมวิทยา, 2558) โดยการให้ค่าคะแนนสูงสุดพิจารณาจากอุณหภูมิที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว หากอุณหภูมิสูงหรือต่ำเกินไปจะไม่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัยและร่างกายไม่สุขสบาย</p>	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
3	อุณหภูมิเฉลี่ย 21-30 องศาเซลเซียส
2	อุณหภูมิเฉลี่ย 10-20 องศาเซลเซียส
1	อุณหภูมิเฉลี่ย <10 และ >30 องศาเซลเซียส

<p>ตัวชี้วัด 6) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านห้องน้ำ</p> <p>การให้คะแนนตามเกณฑ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยว จำนวนห้องน้ำต่อจำนวนนักท่องเที่ยว โดยจัดแยกประเภทชายหญิง มีห้องน้ำ-ห้องสุขาที่สะอาดและถูกสุขลักษณะสำหรับนักท่องเที่ยว (เกณฑ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)</p> <p>และจำนวนคน ชาย-หญิง ตั้งแต่ 16 คน แต่ไม่เกิน 40 คน ควรมีห้องน้ำห้องส้วม 6 ห้อง (กฎกระทรวงฉบับที่ 63 พ.ศ. 2551 หมวด 2 แบบเกณฑ์จำนวนห้องน้ำห้องส้วมตามประเภทอาคารและการใช้งาน ในข้ออาคารอื่นๆ)</p>	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
3	มีห้องน้ำแยกประเภทชายหญิง/สุขา ถูกสุขลักษณะจำนวนห้องน้ำที่เพียงพอให้บริการนักท่องเที่ยว
2	มีห้องน้ำแยกประเภทชายหญิง/สุขา ถูกสุขลักษณะจำนวนห้องน้ำไม่เพียงพอให้บริการนักท่องเที่ยว
1	มีห้องน้ำไม่แยกชายหญิง/สุขา ถูกสุขลักษณะจำนวนคนใช้บริการเกินจำนวนห้องน้ำ

4.1.2 ด้านสังคม-วัฒนธรรม

ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งสิ้นจำนวน 5 ตัวชี้วัด

<p>ตัวชี้วัด 1) การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการสร้างความคุ้นเคยการอยู่ร่วมกัน (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)</p> <p>สังเกตและสอบถามการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ประกอบการภาครัฐ หน่วยงานอิสระ และชุมชนท้องถิ่น การเก็บข้อมูลจากการสอบถามคนในชุมชนที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยว วันที่ 16-18 พ.ศ. 2559 (การบริหารจัดการการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา, 2558)</p>	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
4	มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการร่วมกันเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจาก 5 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการชุมชนในท้องถิ่น ภาครัฐ และหน่วยงานอิสระ
3	มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการร่วมกันเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างน้อย 2 กลุ่ม
2	มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการร่วมกันเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น
1	ไม่มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการร่วมกันระหว่างกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

<p>ตัวชี้วัด 2) ความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ (รายอำเภอ) จำนวนประชากร+นักท่องเที่ยวในพื้นที่/พื้นที่ทั้งหมด การให้คะแนนตามเกณฑ์และมาตรฐานผังเมืองรวม พ.ศ. 2549 โดยกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน สำหรับเมืองขนาดใหญ่ประชากร 60,001- 200,000 คน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย มีความหนาแน่น 1-16 คนต่อไร่ 2) อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง มีความหนาแน่น 17-40 คนต่อไร่ 3) อยู่อาศัยหนาแน่นมาก มีความหนาแน่น 41-60 คนต่อไร่ <p>(สำนักงานพัฒนามาตรฐาน กระทรวงมหาดไทย กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2551) การคำนวณตามเกณฑ์ความหนาแน่นของประชากรได้คำนวณด้วยระบบปฏิบัติการ ArcGIS 10.4.1 การแปลงค่าตามเกณฑ์ เนื่องจากคะแนนความหนาแน่นมากและหนาแน่นน้อย จะทำให้เกิดความแออัดทางพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เกินไปและไม่เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่ตามลำดับ</p>	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
3	มีจำนวนประชากรและนักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่หนาแน่นปานกลาง 17-40 คนต่อไร่
2	มีจำนวนประชากรและนักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่หนาแน่นมาก 41-60 คนต่อไร่
1	มีจำนวนประชากรและนักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่หนาแน่นน้อยกว่า 1-16 คนต่อไร่

<p>ตัวชี้วัด 3) การสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นจากภาคบริการของกระบวนการกลายเป็น ตะวันตก (Westernization) และโลกาภิวัตน์ (Globalization) (รายอำเภอ) การเก็บข้อมูลภาคสนามสังเกตจากกรณี</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การลงทุนจากต่างประเทศด้านบริการร้านอาหาร 2) เครื่องดื่ม 3) ที่พัก 4) บริษัทการขนส่ง <p>ทำให้สูญเสียอัตลักษณ์ (Placelessness) ข้อมูลภาคสนาม ณ วันที่ 16-18 พ.ค. 2559</p>	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
4	ไม่พบ
3	พบ 2-3 ประเภท
2	พบมากกว่า 3 ประเภท
1	พบมากกว่า 4 ประเภท

<p>ตัวชี้วัด แบบสอบถามความคิดเห็นระดับความพึงพอใจของคนในท้องถิ่นต่อนักท่องเที่ยวในพื้นที่</p> <p>4) การท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น</p> <p>แบบสอบถามระดับความพึงพอใจของคนในท้องถิ่นประกอบด้วย ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ณ วันที่ 16-18 พ.ค. 2559</p>	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
5	พอใจมากที่สุด
4	พอใจมาก
3	พอใจปานกลาง
2	ไม่ค่อยพึงพอใจ
1	ไม่พึงพอใจ
<p>หมายเหตุ: การตอบแบบสอบถามของคนในพื้นที่ท่องเที่ยวแบบเจาะจงในทุกแหล่งท่องเที่ยวของทั้ง 2 พื้นที่ศึกษา พื้นที่ศึกษาละ 50 คน</p>	

<p>ตัวชี้วัด แบบสอบถามความคิดเห็นระดับความพึงพอใจของคนในท้องถิ่นต่อนักท่องเที่ยวในพื้นที่</p> <p>5) การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาและนำความเจริญสู่ท้องถิ่น</p> <p>แบบสอบถามระดับความพึงพอใจของคนในท้องถิ่นประกอบด้วย ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ณ วันที่ 16-18 พ.ค. 2559</p>	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
5	พอใจมากที่สุด
4	พอใจมาก
3	พอใจปานกลาง
2	ไม่ค่อยพึงพอใจ
1	ไม่พึงพอใจ
<p>หมายเหตุ: การตอบแบบสอบถามของคนในพื้นที่ท่องเที่ยวแบบเจาะจงในทุกแหล่งท่องเที่ยวของทั้ง 2 พื้นที่ศึกษา พื้นที่ศึกษาละ 50 คน</p>	

4.1.3 ด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย

ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งสิ้น จำนวน 3 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด 1) การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด นโยบายและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ส่วนบริหารท้องถิ่น หน่วยงานอิสระ (การบริหารจัดการการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
4	มีการจัดกิจกรรมและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป/ปี
3	มีการจัดกิจกรรมและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป/ปี
2	มีการจัดกิจกรรมและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวตั้งแต่ 1 ครั้งขึ้นไป/ปี
1	ไม่มีการจัดกิจกรรมและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด 2) จำนวนการจ้างงานในท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยวจากจำนวนนักท่องเที่ยว ทุกๆ นักท่องเที่ยวจำนวน 30 คน ในพื้นที่จุดหมายปลายทาง จะเกิดการจ้างงานใหม่หนึ่งอาชีพ (World economic forum: travel and tourism competitiveness report, 2015)	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
4	นักท่องเที่ยวในพื้นที่มากกว่า 210 คน อัตราการเกิดใหม่ของอาชีพมากกว่า 7 อาชีพ
3	นักท่องเที่ยวในพื้นที่ 121-210 คน อัตราการเกิดใหม่ของอาชีพ 5-7 อาชีพ
2	นักท่องเที่ยวในพื้นที่ 61- 120 คน อัตราการเกิดใหม่ของอาชีพ 2-4 อาชีพ
1	นักท่องเที่ยวในพื้นที่ น้อยกว่า 60 คน อัตราการเกิดใหม่ของอาชีพงานน้อยกว่า 2 อาชีพ

<p>ตัวชี้วัด 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว) การให้คะแนนตามประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมในพื้นที่ ประเภทการท่องเที่ยวในพื้นที่บ่งชี้ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว 1. ด้านธรรมชาติ 2. ด้านประวัติศาสตร์ 3. ด้านวัฒนธรรม 4. ด้านเพื่อนันทนาการ (การแบ่งประเภทการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2557)</p>	
ระดับ คะแนน	รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
4	พบกิจกรรม และประเภทการท่องเที่ยวในพื้นที่ 4 ประเภท
3	พบกิจกรรม และประเภทการท่องเที่ยวในพื้นที่ 3 ประเภท
2	พบกิจกรรม และประเภทการท่องเที่ยวในพื้นที่ 2 ประเภท
1	พบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่น้อยกว่า 2 ประเภท

4.2 การสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม

4.2.1 การสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบด้วย วิธีการประเมินขีดความสามารถในการรองรับ แนวคิดการท่องเที่ยวข้ามแดน แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมถึงการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับ

4.2.2 การเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ศึกษา โดยการเก็บข้อมูลตามเกณฑ์ปัจจัยตัวชี้วัดที่กำหนด ประกอบด้วย การเก็บพิกัดตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก/โรงแรม จุดผ่านแดน โดยใช้เครื่องระบุตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System [GPS]) ด้วยการบันทึกข้อมูลตามแบบเก็บข้อมูลภาคสนาม และการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลคะแนนความสามารถในการรองรับได้หรือความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนต่อการท่องเที่ยวทั้ง 2 พื้นที่ศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับขีดความสามารถในการให้บริการการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพพื้นที่ละ 50 ชุด รวมจำนวน 100 ชุด แบบสอบถามใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert's Scale) กำหนดค่า 0-5 คะแนน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นชาวบ้านและผู้ให้บริการในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบระบุคะแนนความพึงพอใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อนำค่าคะแนนที่ได้มาคำนวณคะแนนขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่ศึกษา

4.3 การกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของปัจจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

การกำหนดผู้เชี่ยวชาญจะใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive method) เพราะผู้ศึกษาต้องการกลุ่มบุคคลเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการบริหาร การจัดการ และการบริการด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้ได้ขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและผู้ปฏิบัติการ นักวิจัย ผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารงานการท่องเที่ยว ได้แก่ กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นักวิจัยมูลนิธิสร้างถิ่นฐาน หลักสูตรนวัตกรรมการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รองผู้จัดการบริษัทที่ปีการท่องเที่ยว จำกัด ประธานที่ปรึกษาบริษัทศักดาแทรเวลเวิร์ล (2004) จำกัด คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว และไกด์ลาว รวมจำนวนทั้งสิ้น 23 ท่าน แบ่งเป็นนักวิชาการ นักวิจัย จำนวน 15 คน ผู้บริหารจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน และผู้มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญพบว่า จำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมาก (เกษม บุญอ่อน, 2522; จูติรัตน์ ปั้นบำรุงกิจ, 2546; ศานต์กมลวัฒน์กุล, 2540) ในการพิจารณาค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักของปัจจัย (Weighting Score) โดยใช้แบบสอบถามปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดจะให้ค่าคะแนนสูงสุด โดยใช้มาตรวัดค่าคะแนนตามแบบ Likert's Scale คือ

5	หมายถึง ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด
4	หมายถึง ปัจจัยที่มีความสำคัญมาก
3	หมายถึง ปัจจัยที่มีความสำคัญปานกลาง
2	หมายถึง ปัจจัยที่มีความสำคัญน้อย
1	หมายถึง ปัจจัยที่มีความสำคัญน้อยที่สุด

และการใช้วิธีการทางสถิติสำหรับจัดการข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อกำหนดค่าน้ำหนักของปัจจัยโดยผู้เชี่ยวชาญและใช้จัดการข้อมูลเชิงปริมาณในตารางข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) คือ การหาค่าเฉลี่ย โดยการนำผลรวมของคะแนนทั้งหมดหารด้วยจำนวนคะแนน จะมีลักษณะของข้อมูลคะแนนเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำและมีความถี่ (Frequency แทนด้วยตัว F) ซึ่งก็คือจำนวนคนที่ทำได้ในแต่ละคะแนน การหาค่าเฉลี่ยดังกล่าวนี้สามารถคำนวณได้ด้วยสูตร

$$\bar{X} = (\sum fx) / N$$

เมื่อ \bar{X} คือ ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ คือ ผลรวมของความถี่คูณคะแนน

N คือ จำนวนสมาชิกในกลุ่ม $N = \sum fx$

4.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 นำเข้าข้อมูลเชิงพื้นที่และเชิงบรรยายในระบบปฏิบัติการบนโปรแกรม ArcGIS 10.4.1 โดยใช้ระบบพิกัดแบบ Transverse Mercator (UTM) Zone 47 North ได้แก่ ขอบเขตจังหวัด ขอบเขตอำเภอ เส้นถนน แม่น้ำ ตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยว จุดที่พัก/โรงแรม จุดผ่านแดน และข้อมูลจากการออกแบบสอบถาม

4.4.2 การสร้างฐานข้อมูลเพื่อเชื่อมต่อข้อมูลเชิงพื้นที่ (ตารางที่ 4-1) ในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรทั้งสิ้นจำนวน 14 ตัวชี้วัด โดยกำหนดค่าที่แตกต่างกันให้กับข้อมูลเชิงบรรยาย (ตารางที่ 4-2)

4.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดการเดินทางเข้าถึงที่พักด้วยการวิเคราะห์โครงข่าย (Network analysis) โดยนำข้อมูลจุดที่พัก/โรงแรม นำมาใช้ในการหาระยะเวลาในการเดินทางเข้าถึง เพื่อให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด หากใช้เวลาเดินทางน้อยกว่า 10 นาที จะได้คะแนนเต็ม 4 คะแนน

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

ชื่อไฟล์	ชื่อชั้นข้อมูล	คำอธิบาย	ประเภท	ที่มา
Rd.shp	Road	ถนน	เส้น	กระทรวงคมนาคม พ.ศ. 2558
Amp.shp	Amphur	เขต/อำเภอ	พื้นที่	www.http://diva-gis.org
Hotel.shp	Hotel point	โรงแรม/ที่พัก	จุด	ข้อมูลภาคสนาม
Tourism.shp	Touism point	แหล่งท่องเที่ยว	จุด	ข้อมูลภาคสนาม
Border.shp	Road	ถนน	จุด	ข้อมูลภาคสนาม

ตารางที่ 4-2 ข้อมูลเชิงบรรยายของแต่ละตัวชี้วัด

ชื่อตาราง (Field Name)	ชื่อประเภท (Field Type)	คำอธิบาย	คะแนน ตามเกณฑ์
Factor 1_1	Float	1. การให้บริการยานพาหนะเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากด่านช่องเม็ก (ตามฤดูกาล)	1-5
Factor 1_2	Float	2. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พัก (การเดินทางเข้าถึง)	1-4
Factor 1_3	Float	3. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านห้องน้ำ (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)	1-5
Factor 1_4	Float	4. การให้บริการจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	1-4
Factor 1_5	Float	(แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)	1-3
Factor 1_6	Float	5. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านพื้นที่จอดรถ	1-3
Factor 2_1	Float	7. การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการสร้างความคุ้นเคยการอยู่ร่วมกัน (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)	1-4
Factor 2_2	Float	8. การท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น	1-3
Factor 2_3	Float	9. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาและนำความเจริญสู่ท้องถิ่น	1-4
Factor 2_4	Float	10. การสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นจากภาคบริการของกระบวนการกลายเป็นตะวันตก (Westernization) และโลกาภิวัตน์ (Globalization)	1-5
Factor 2_5	Float	11. ความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่	1-5
Factor 3_1	Float	12. การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด	1-4
Factor 3_2	Float	13. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)	1-4
Factor 3_3	Float	14. อัตราการเกิดใหม่ของอาชีพงานจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	1-4

4.4.4 การสอบถามผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ค่าน้ำหนักของปัจจัย โดยใช้แบบสอบถามค่าคะแนน 0-5 ตามภาคผนวก ค

4.4.5 การวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน และเปรียบเทียบร้อยละของผลรวมขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน จากสมการดังนี้

($e/E * 100$) สมการ 1

เมื่อ e คือ ผลรวมของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

E คือ ขีดความสามารถสูงสุดของการรองรับการท่องเที่ยว)

การหาผลรวมของสถานการณ์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนในแต่ละพื้นที่จะใช้หลักการของ Weight-Linear Combination (WLC) โดยกำหนดให้ค่าคะแนนของแต่ละปัจจัยให้เป็นค่ามาตรฐานและนำมาคูณด้วยค่าน้ำหนักจะได้ผลรวมของขีดความสามารถในการรองรับของแต่ละพื้นที่ กำหนดสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$e = \sum_{i=1}^n S_i \times W_i \quad \text{สมการ 2}$$

โดย e คือ ค่าผลรวมของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

S คือ ค่ามาตรฐานของคะแนนแต่ละปัจจัย และ

W คือ ค่าน้ำหนักของปัจจัยนั้นๆ

4.4.6 เปรียบเทียบผลรวมของร้อยละสถานการณ์ปัจจุบันของ 2 พื้นที่ศึกษาโดยแยกรายอำเภอ

4.4.7 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัวเพื่อศึกษาตัวชี้วัดที่มีความสำคัญต่อการประเมินขีดความสามารถเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยดูจากค่าสถิติแบบสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณ (Spearman's Rho และ Kolmogorov-Smirnov two sample test เนื่องจากข้อมูลมีกลุ่มตัวแปรที่เป็นอิสระต่อกัน 3 กลุ่ม ด้วยการทดสอบเพื่อตรวจการแจกแจงของข้อมูล โดยการวิเคราะห์ใช้ระบบปฏิบัติการ SPSS Version 22

4.4.8 สรุปผลและนำเสนอข้อมูล

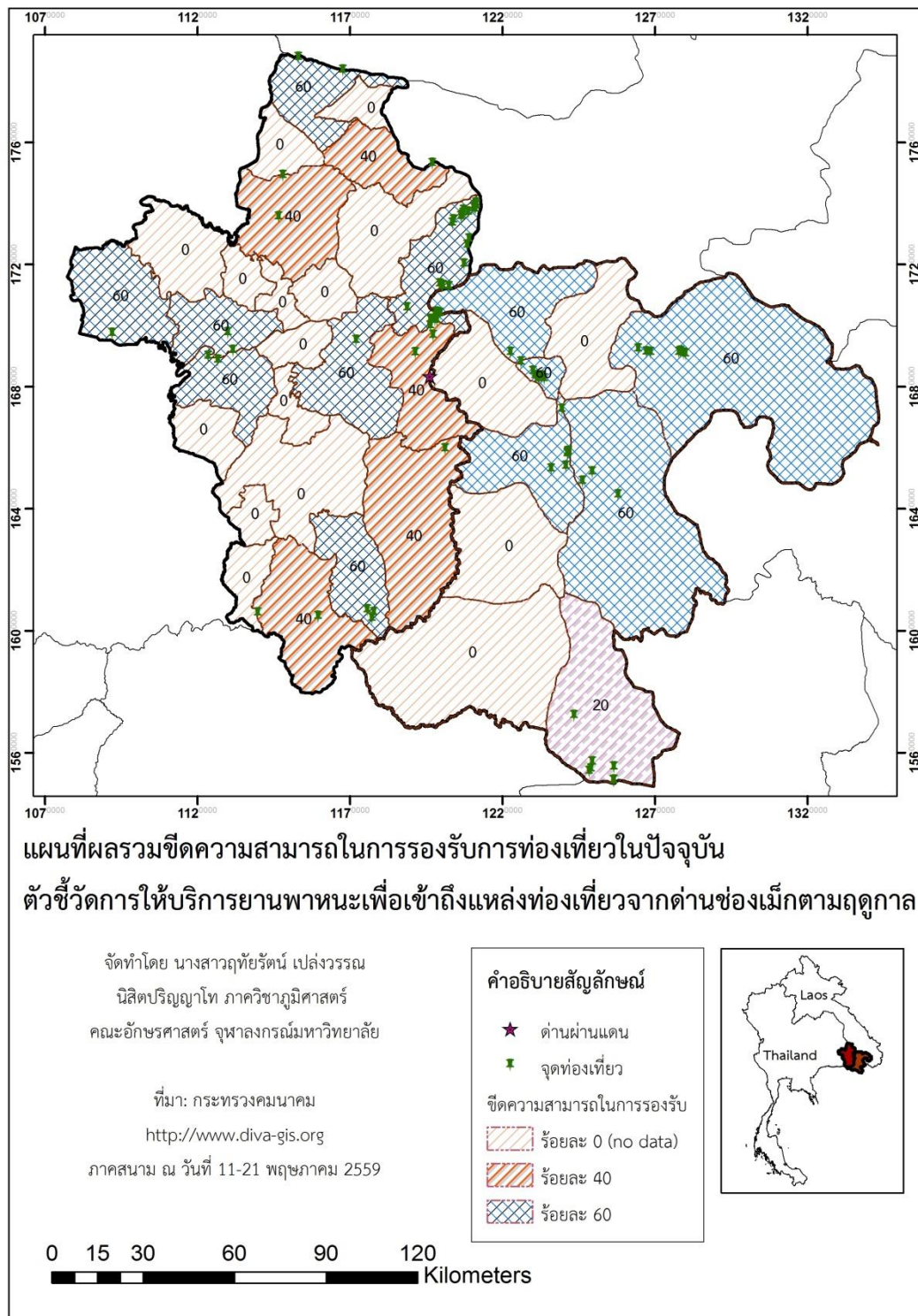
บทที่ 5 ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยและผลการวิจัยดังนี้

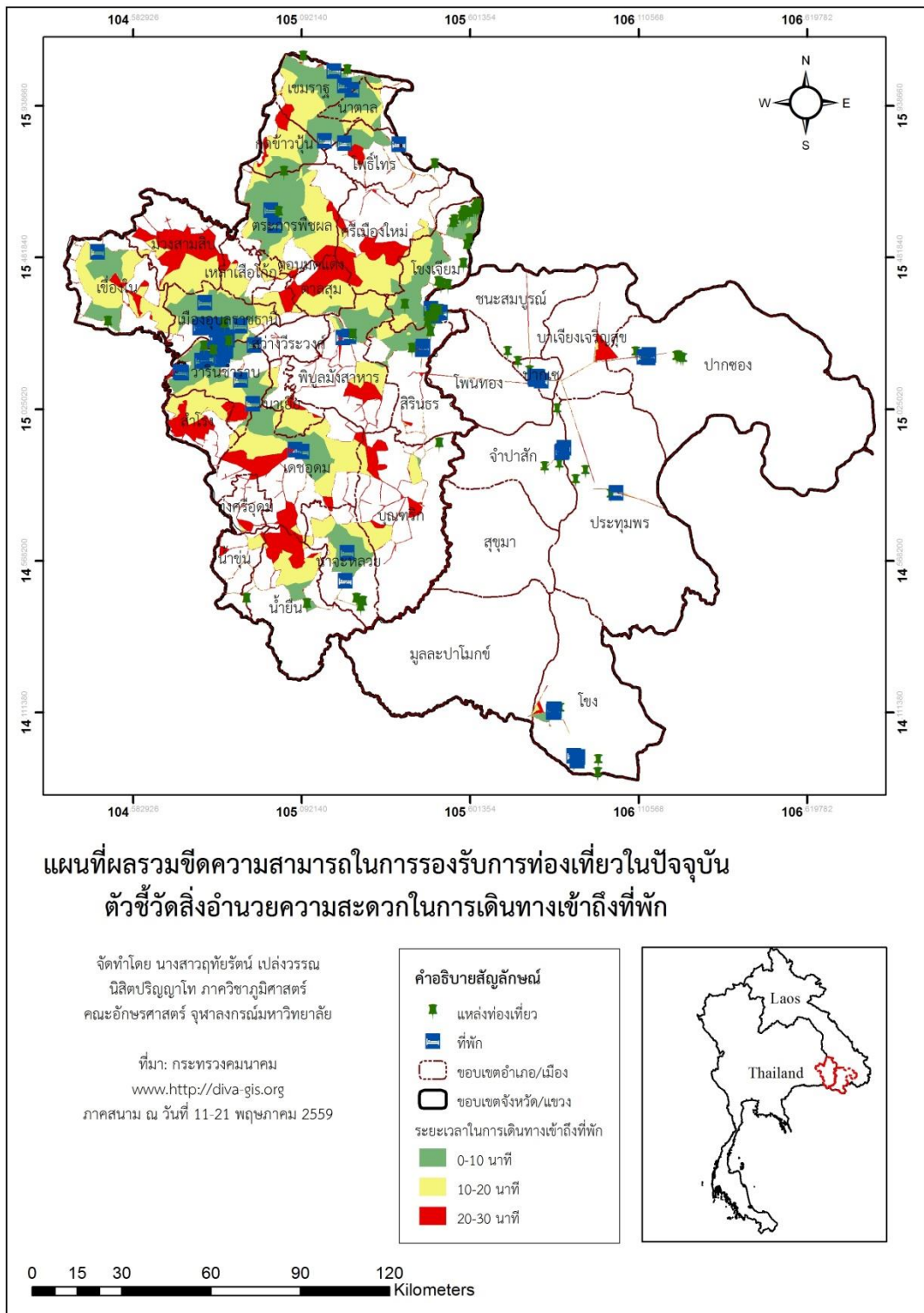
1. เพื่อสร้างเกณฑ์การประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนพื้นที่ชายแดนจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักทั้งด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม ด้านสังคม-วัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย
2. เพื่อเสนอแนวทางการวางแผนนโยบายด้านการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

5.1 ผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับของแต่ละตัวชี้วัด

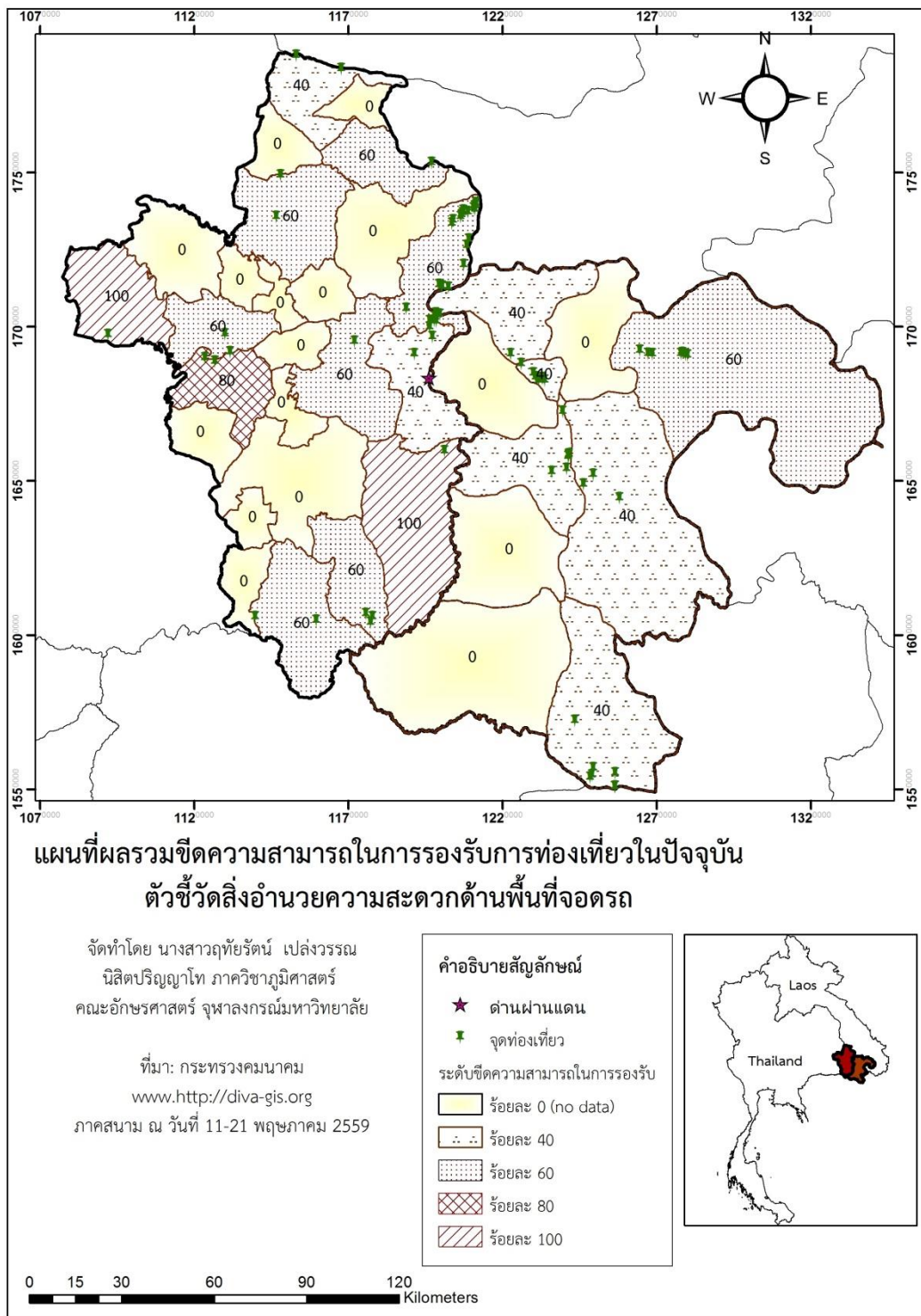
ผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในปัจจุบันของจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม 2) ปัจจัยด้านสังคม-วัฒนธรรม 3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย โดยมีเกณฑ์ตัวชี้วัดจำนวนทั้งสิ้น 14 ตัวชี้วัด โดยการเก็บข้อมูลจากแบบเก็บข้อมูลภาคสนามภาคผนวก ก จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าคะแนนในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยตารางสรุปคะแนนประเมินแต่ละตัวชี้วัดและผลรวมของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวรายอำเภอในพื้นที่ศึกษา ทั้งนี้ได้นำค่าคะแนนมาคำนวณให้เป็นค่ามาตรฐานแสดงในภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ แสดงดังแผนที่ผลรวมแต่ละตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

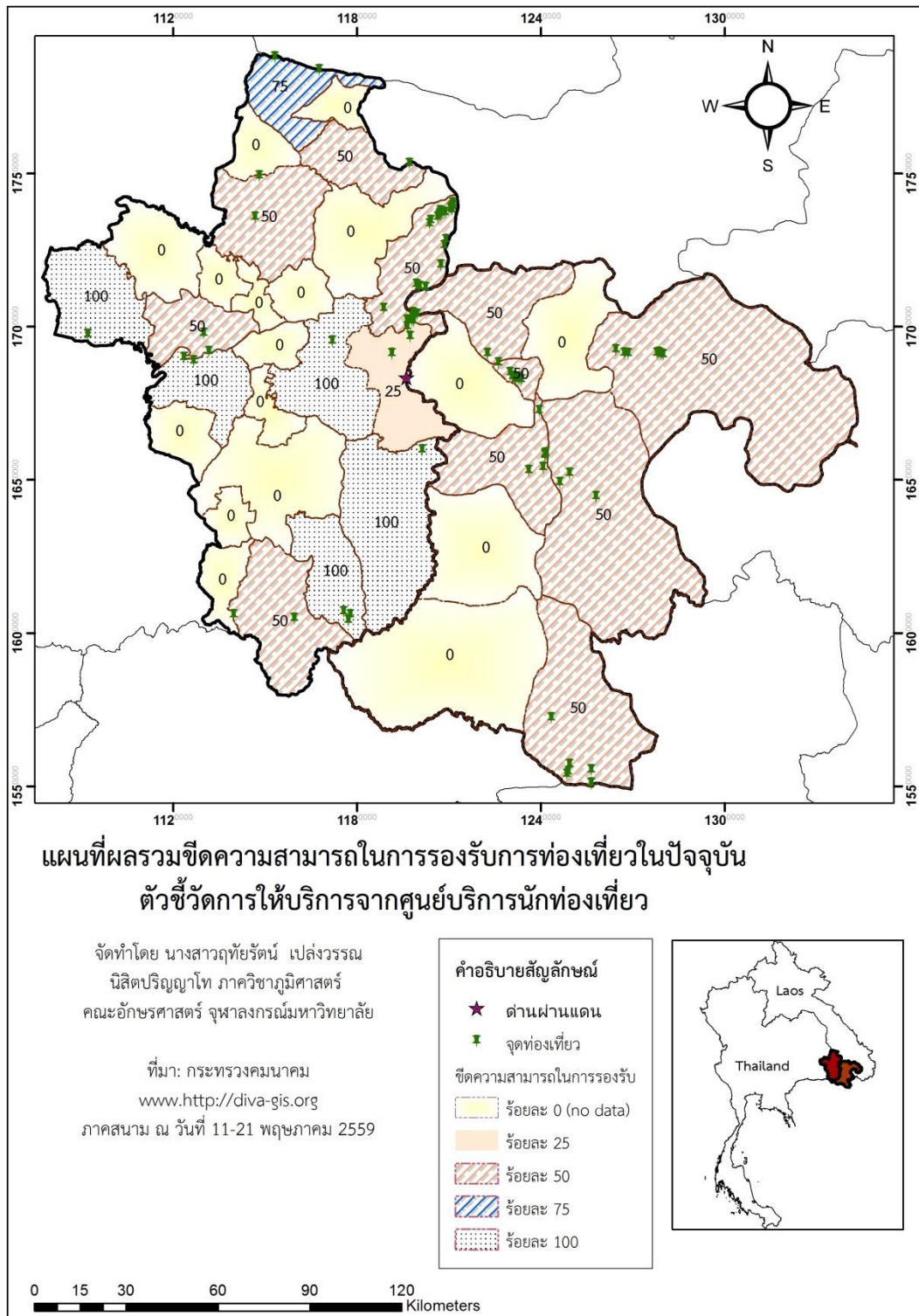
ภาพที่ 5-1 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (การให้บริการยานพาหนะเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากด่านช่องเม็ก ตามฤดูกาล)

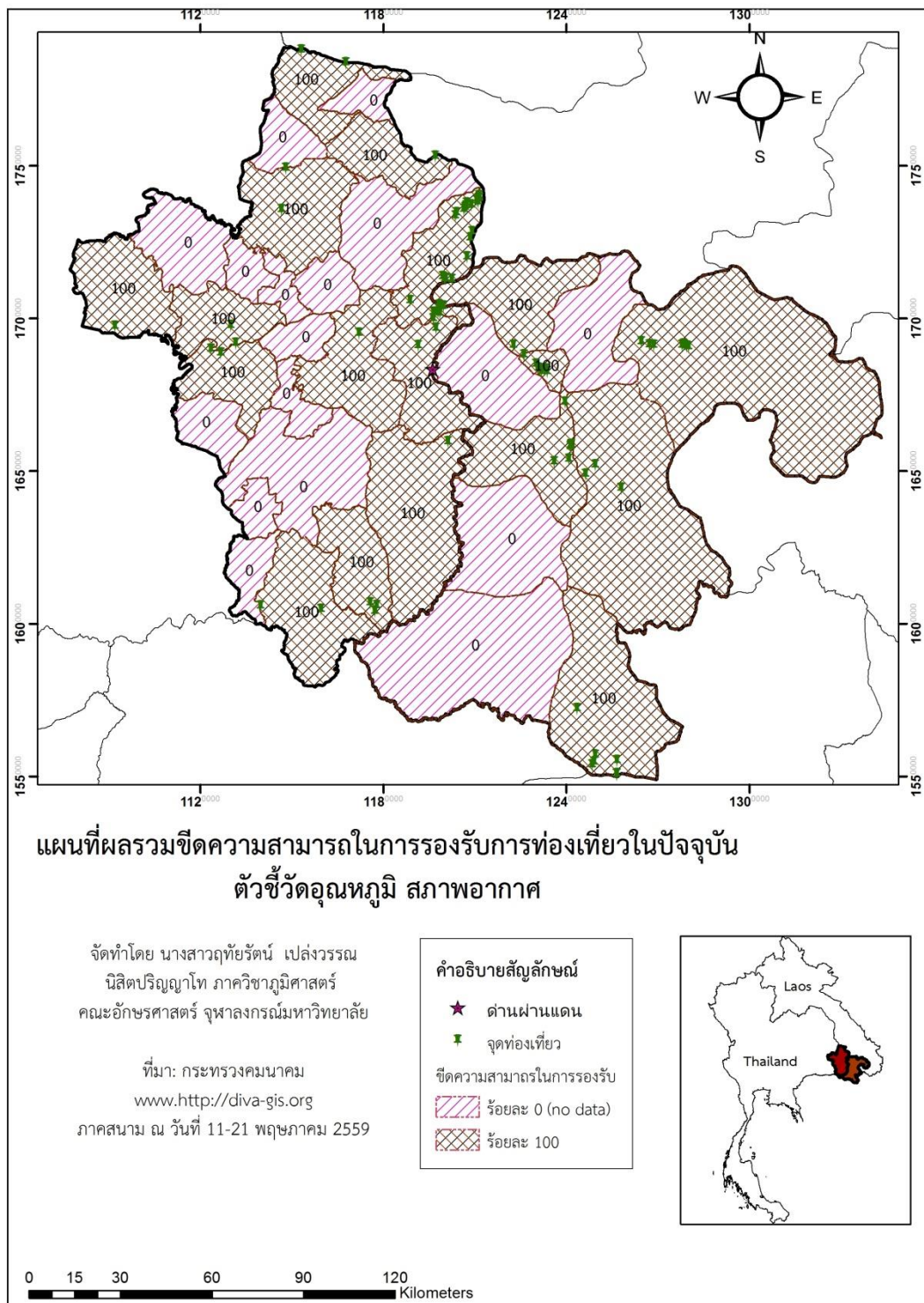
ภาพที่ 5-2 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางเข้าถึงที่พัก)

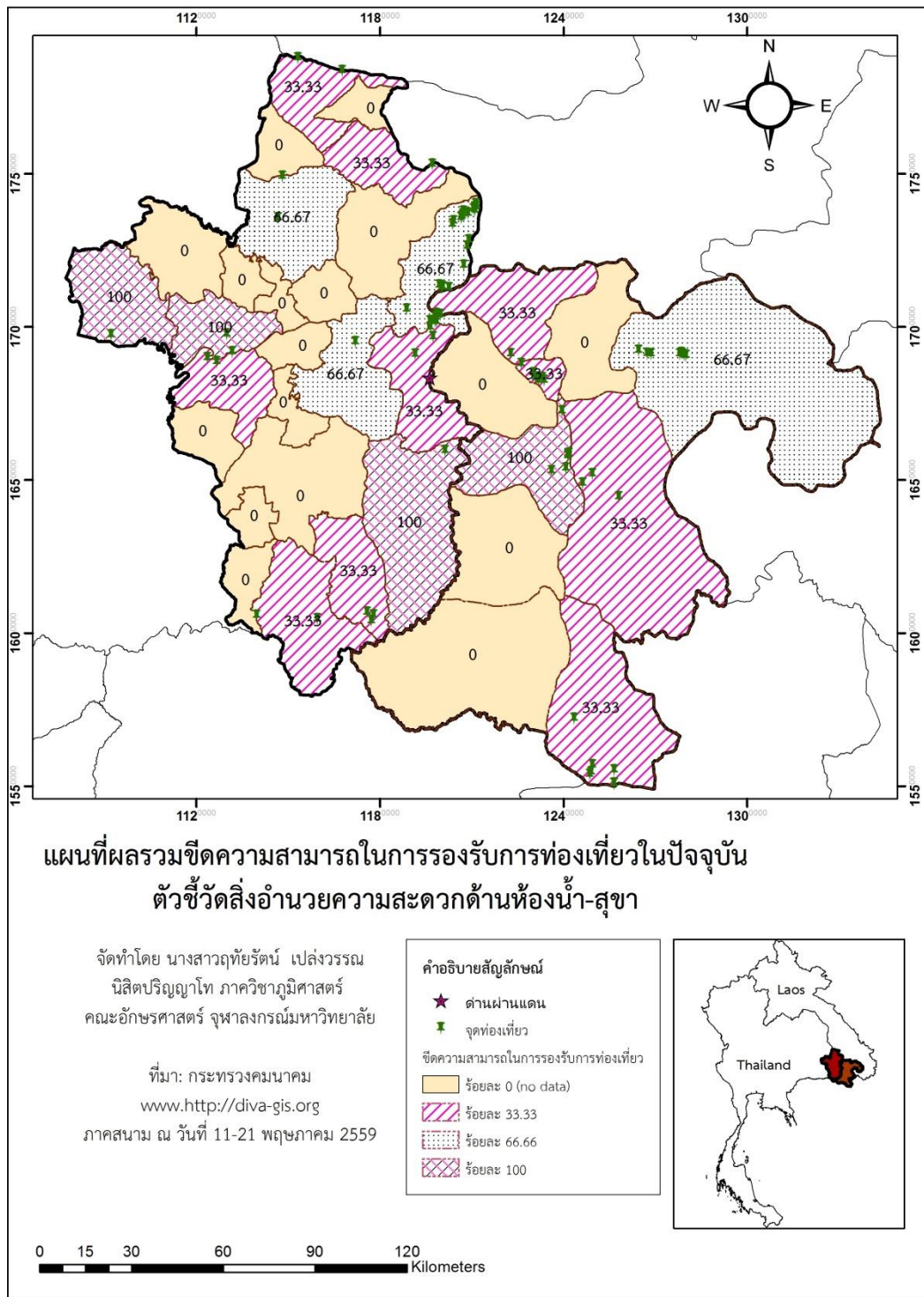
ภาพที่ 5-3 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (สิ่งอำนวยความสะดวกด้านพื้นที่จอดรถ)

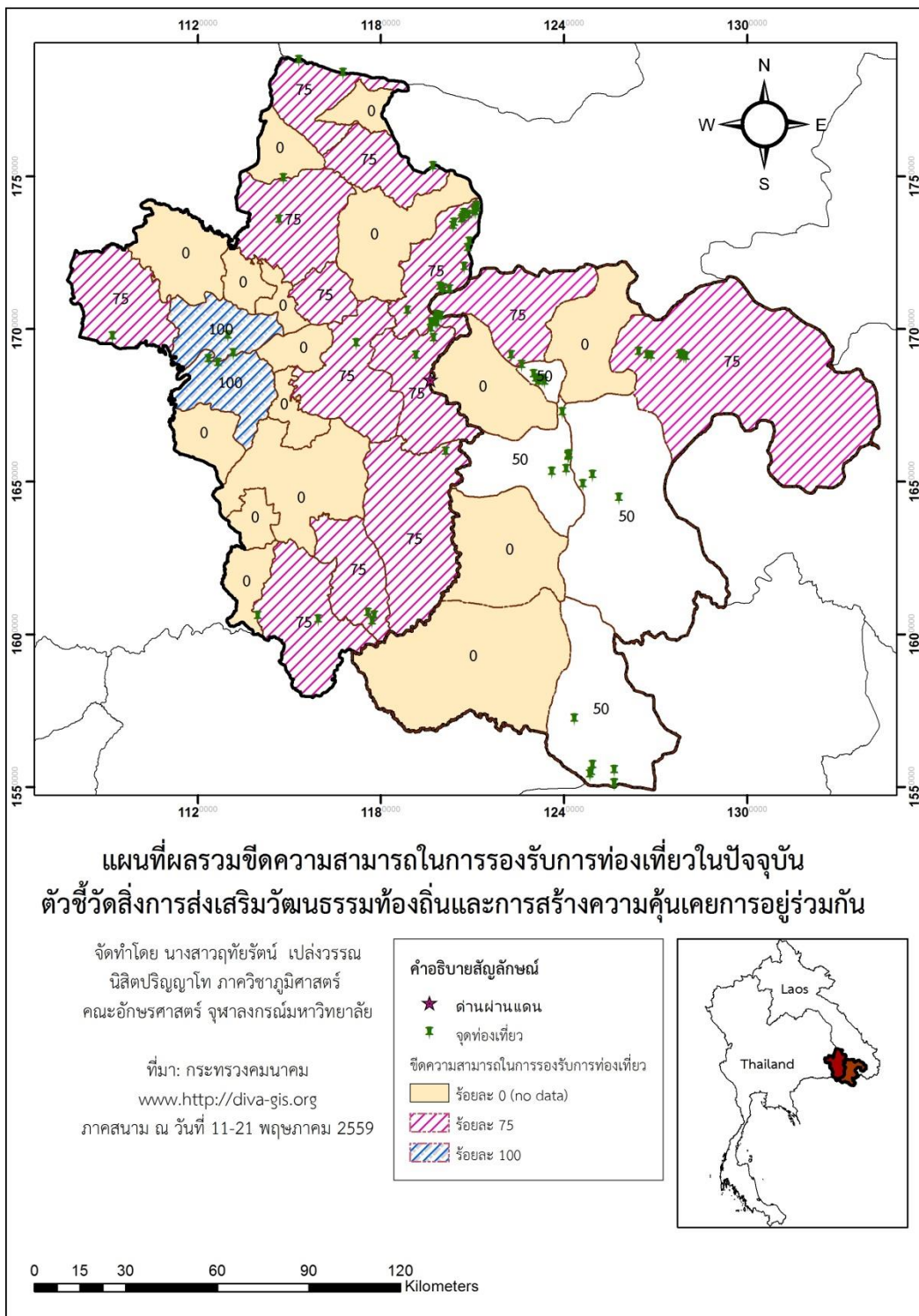
ภาพที่ 5-4 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (การให้บริการจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว)

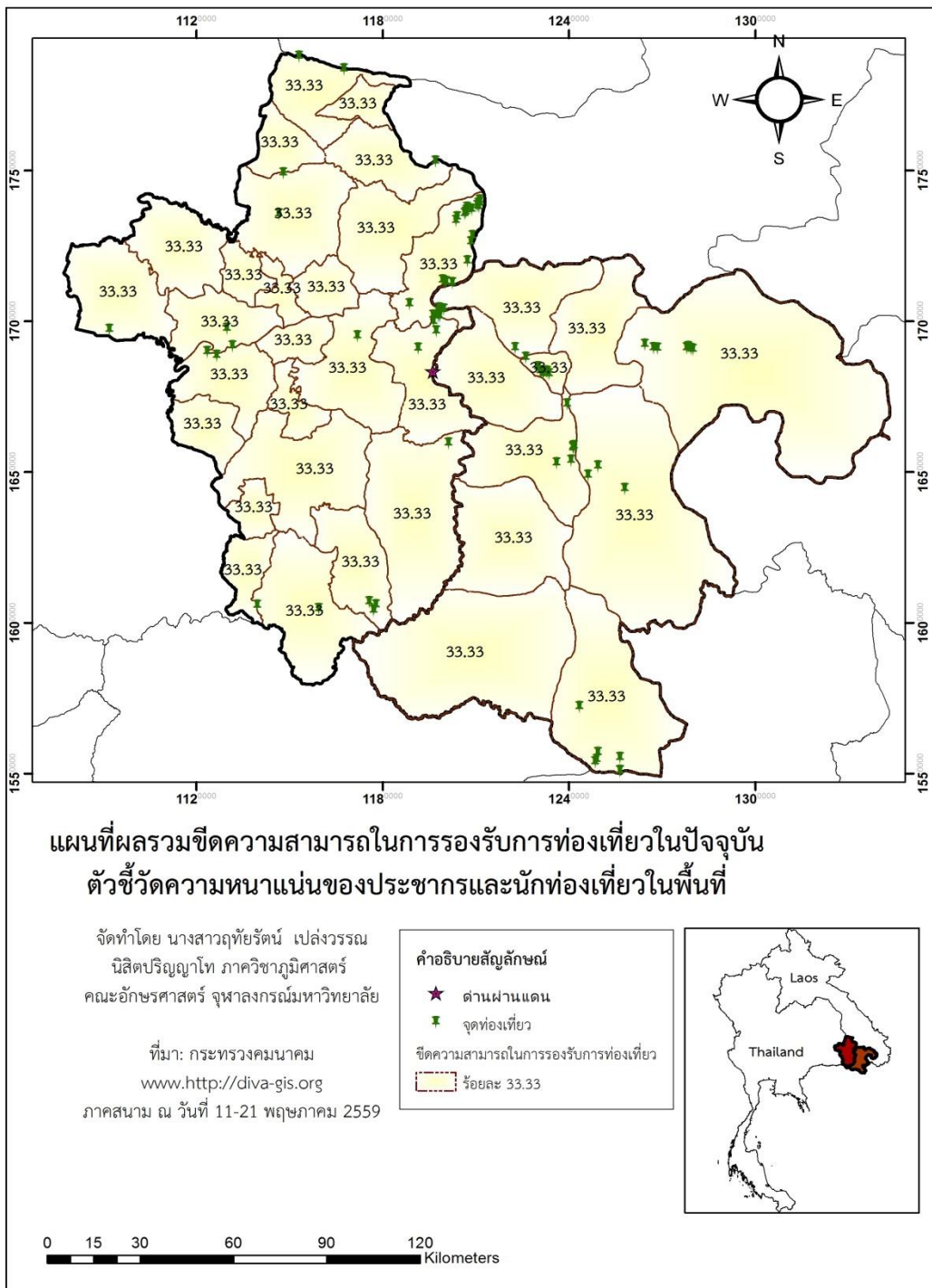
ภาพที่ 5-5 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (อุณหภูมิ สภาพอากาศ)

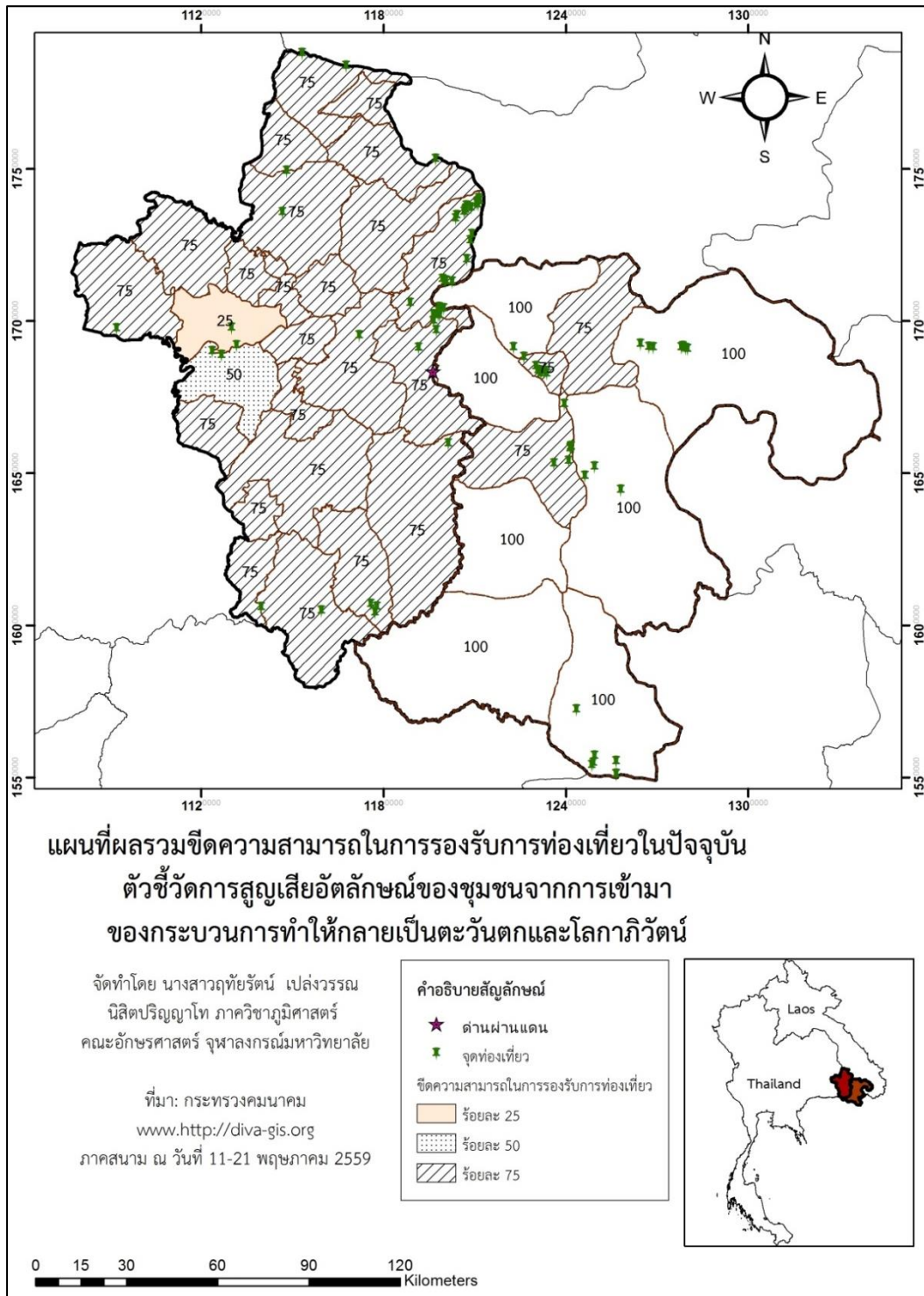
ภาพที่ 5-6 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (สิ่งแวดล้อมด้านห้องน้ำ-สุขา)

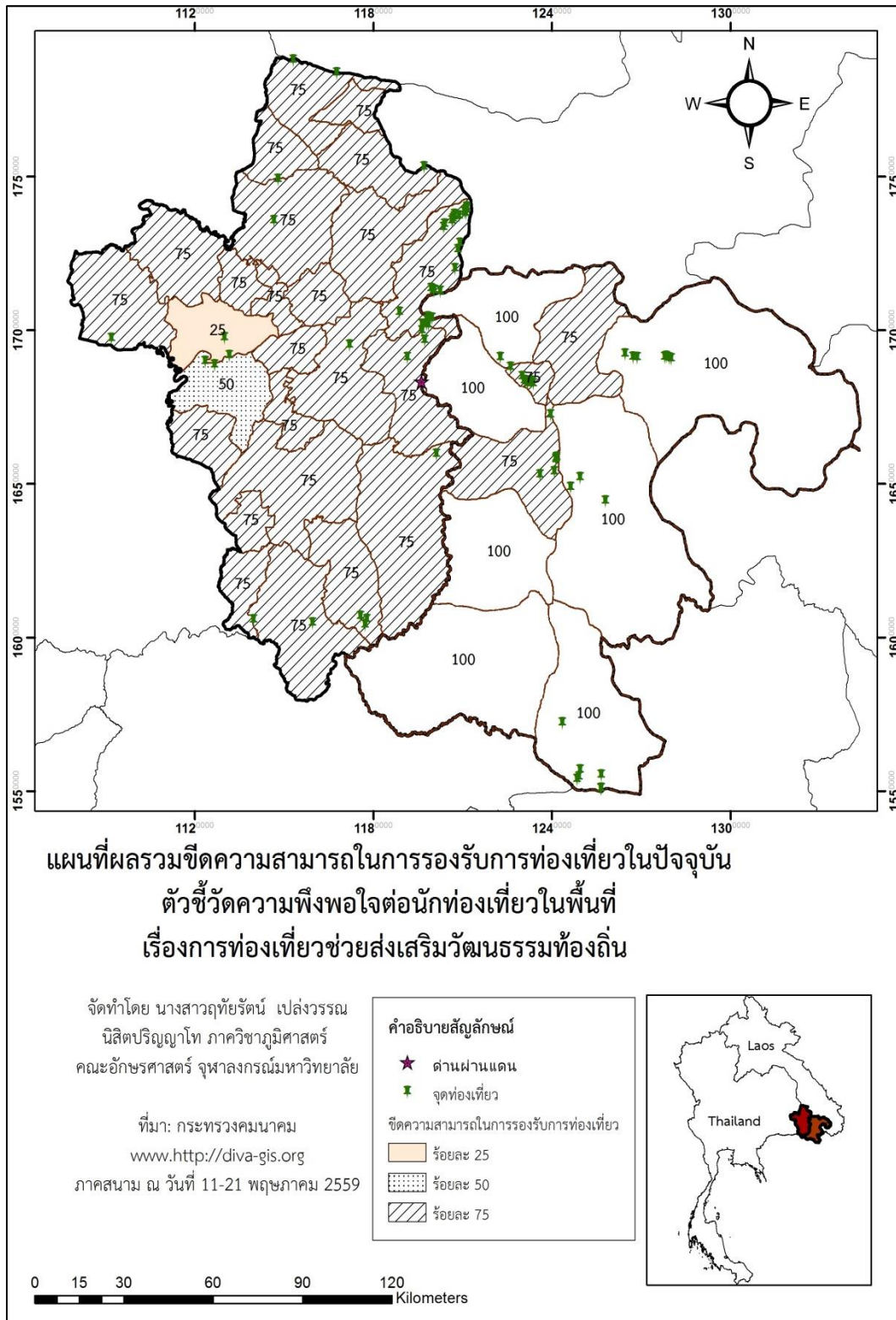
ภาพที่ 5-7 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการสร้างความคุ้นเคยการอยู่ร่วมกัน (แหล่งท่องเที่ยว)

ภาพที่ 5-8 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (ความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่)

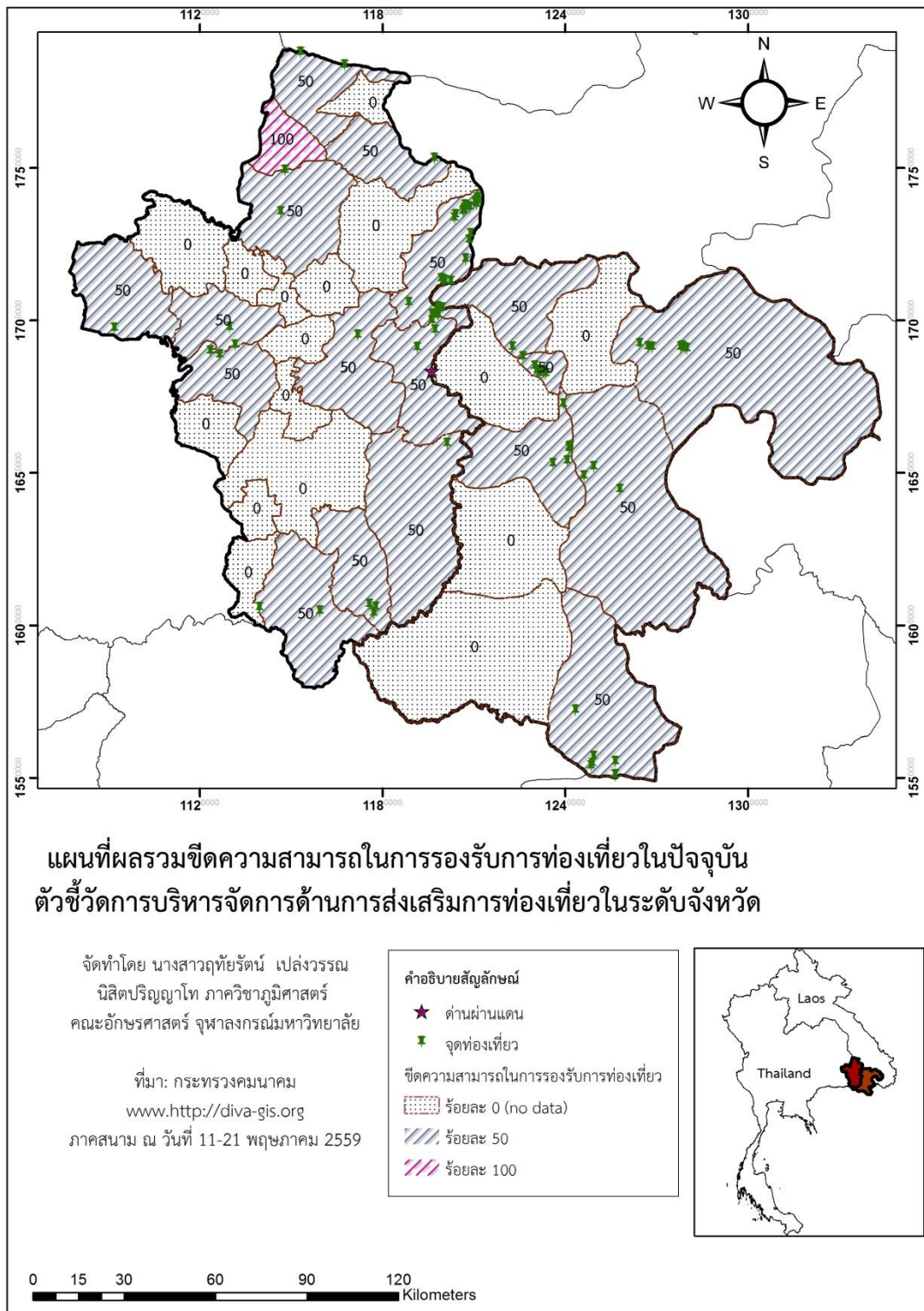
ภาพที่ 5-9 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (การสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนจากการเข้ามาของกระบวนการทำให้กลายเป็นตะวันตกและโลกาภิวัตน์)

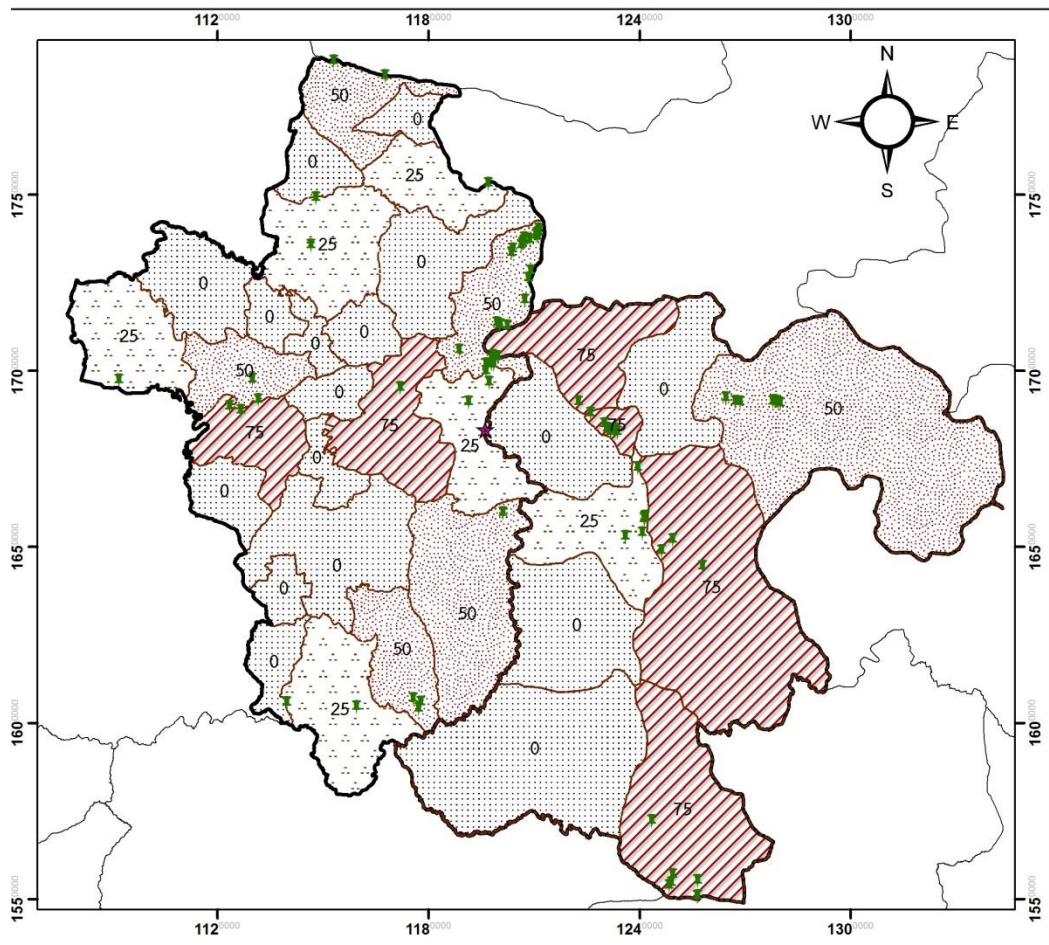
ภาพที่ 5-10 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (ความพึงพอใจต่อนักท่องเที่ยวในพื้นที่เรื่องการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น)

ภาพที่ 5-11 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (ความพึงพอใจต่อนักท่องเที่ยวในพื้นที่เรื่องการท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาและนำความเจริญสู่ท้องถิ่น)

ภาพที่ 5-12 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (การบริหารจัดการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด)

แผนที่ผลรวมขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน
ตัวชี้วัดจำนวนการจ้างงานเพิ่มจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

จัดทำโดย นางสาวอุทัยรัตน์ เปล่งวรรณ
 นิสิตปริญญาโท ภาควิชาภูมิศาสตร์
 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

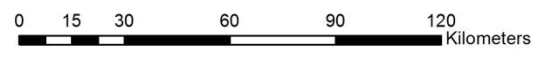
ที่มา: กระทรวงคมนาคม
[www.http://diva-gis.org](http://diva-gis.org)
 ภาคสนาม ณ วันที่ 11-21 พฤษภาคม 2559

คำอธิบายสัญลักษณ์

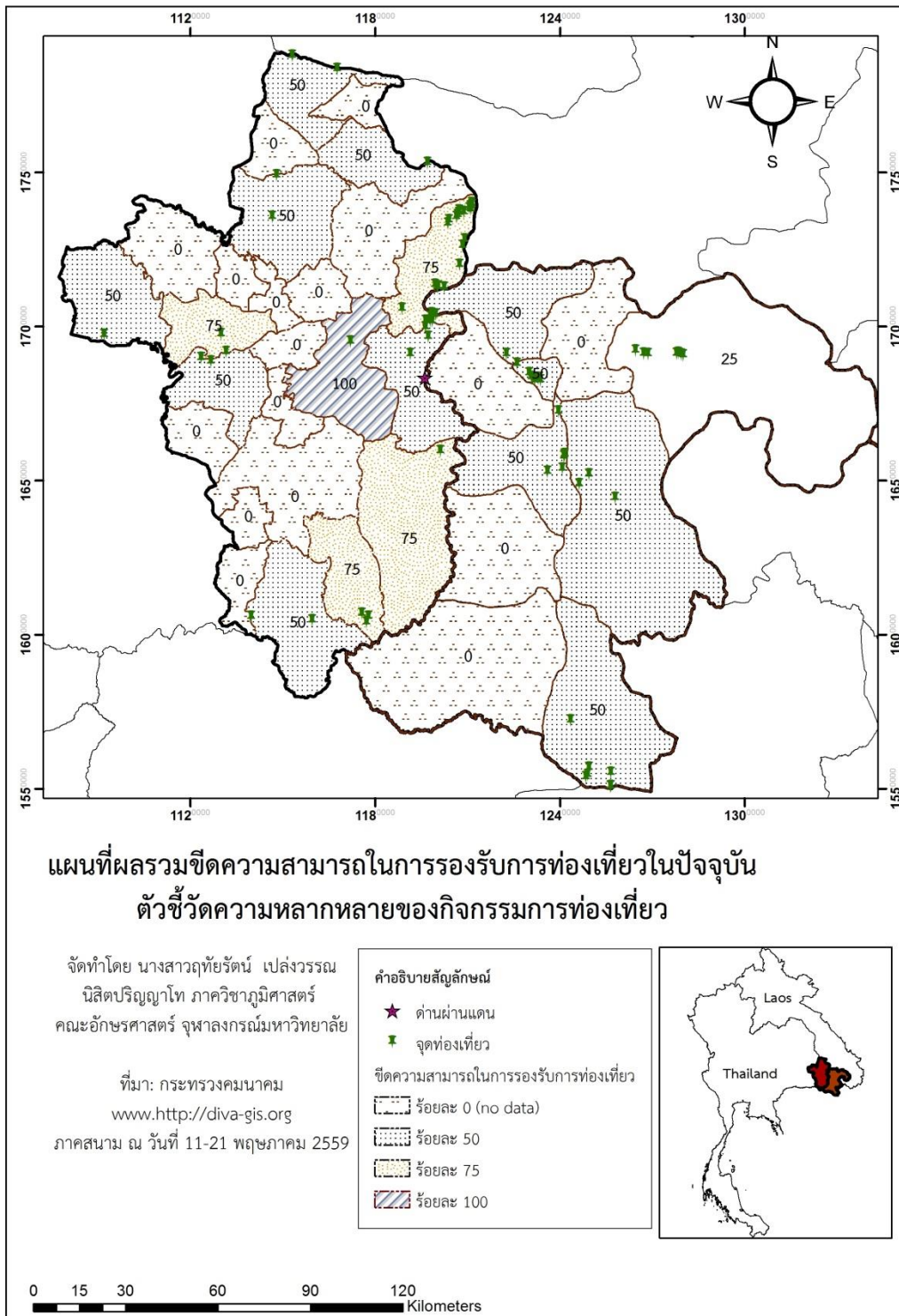
- ★ ด่านผ่านแดน
- ✦ จุดท่องเที่ยว

ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว

- ร้อยละ 0 (no data)
- ร้อยละ 25
- ร้อยละ 50
- ร้อยละ 75

ภาพที่ 5-13 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (จำนวนการจ้างงานเพิ่มจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว)

ภาพที่ 5-14 ตัวชี้วัดด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว)

5.2 ผลการให้ค่าน้ำหนักตัวชี้วัดของปัจจัยทั้งสามด้านจากผู้เชี่ยวชาญ

ตัวชี้วัดที่ผู้เชี่ยวชาญให้ค่าคะแนนสูงสุดคือ ตัวชี้วัดของปัจจัยด้านสังคม-วัฒนธรรม ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการสร้างความคุ้นเคยการอยู่ร่วมกัน และความพึงพอใจต่อนักท่องเที่ยวในพื้นที่เรื่องการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น คิดเป็น 4.48 คะแนน และตัวชี้วัดที่ผู้เชี่ยวชาญให้ค่าคะแนนน้อยสุดคือ ตัวชี้วัดของปัจจัยด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม ได้แก่ อุณหภูมิสภาพอากาศ และตัวชี้วัดของปัจจัยด้านสังคม-วัฒนธรรมคือ ความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ คิดเป็น 3.48 และ 3.61 คะแนน ตามลำดับ แสดงค่าคะแนนตัวชี้วัด (ตารางที่ 5-1) แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวภาคผนวก ค และรายชื่อผู้ตอบแบบสอบถามดูจากภาคผนวก ง

ตารางที่ 5-1 ค่าคะแนนความสำคัญของปัจจัยแต่ละตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด	ค่าน้ำหนักผู้เชี่ยวชาญ (คะแนน 0-5)
ด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม	
1. การให้บริการยานพาหนะเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากด่านช่องเม็ก (ตามฤดูกาล)	4.39
2. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พัก (การเดินทางเข้าถึง)	4.30
3. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านห้องน้ำ (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)	4.35
4. การให้บริการจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)	4.13
5. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านพื้นที่จอดรถ (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)	3.74
ด้านสังคม-วัฒนธรรม	
7. การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการสร้างความคุ้นเคยการอยู่ร่วมกัน (แหล่งท่องเที่ยว)	4.48
8. การท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.48
9. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาและนำความเจริญสู่ท้องถิ่น	4.35
10. การสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นจากภาคบริการของกระบวนการกลายเป็นตะวันตกและโลกาภิวัตน์	4.00
11. ความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ (รายอำเภอ)	3.61
ด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย	
12. การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด	4.30

ตารางที่ 5-1 ค่าคะแนนความสำคัญของปัจจัยแต่ละตัวชีวิต (ต่อ)

ตัวชีวิต	ค่าน้ำหนักผู้เชี่ยวชาญ (คะแนน 0-5)
13. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)	4.22
14. อัตราการเกิดใหม่ของอาชีพงานจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	3.65

5.3 ผลการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีและ แขวงจำปาสัก

จากเกณฑ์แต่ละตัวชีวิตเพื่อการวิเคราะห์สถานการณ์ขีดความสามารถในการรองรับพบว่าพื้นที่ทั้งสองจังหวัดยังมีขีดความสามารถในการรองรับได้ในระดับปานกลางและยังไม่มีพื้นที่ใดเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ การศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งขีดความสามารถในการรองรับออกเป็น 3 ระดับ โดยคำนวณจากผลรวมขีดความสามารถในการรองรับสูงสุดและต่ำสุดของทั้งสองพื้นที่ศึกษา นำมาคำนวณอัตราภาคชั้นเพื่อแบ่งระดับ คือ 1) ขีดความสามารถในการรองรับระดับต่ำ (น้อยกว่าร้อยละ 29) 2) ขีดความสามารถในการรองรับระดับปานกลาง (ร้อยละ 29-49) และ 3) ขีดความสามารถในการรองรับระดับสูง (ร้อยละ 50 ขึ้นไป)

จากการวิเคราะห์คะแนนรวมแยกรายอำเภอ พบว่า ขีดความสามารถในการรองรับได้สูงสุดอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี คิดเป็นร้อยละ 69.24 คือ อำเภอพิบูลมังสาหาร มีจุดท่องเที่ยวที่สำคัญคือ แก่งสะพือ รองลงมา ได้แก่ อำเภวารินชำราบ (ร้อยละ 63.35) อำเภอนุญทรริก (ร้อยละ 63.33) เมืองอุบลราชธานี (ร้อยละ 63.04) อำเภอเขื่องใน (ร้อยละ 61.54) อำเภอนาจะหลวย (ร้อยละ 58.28) อำเภอโขงเจียม (ร้อยละ 57.09) อำเภอเขมราฐ (ร้อยละ 53.85) และอำเภอตระการพืชผล (ร้อยละ 52.45) ในขณะที่ขีดความสามารถในการรองรับได้ต่ำสุดอยู่ที่แขวงจำปาสักคือ เมืองบางเจียง เจริญสุข คิดเป็นร้อยละ 7.26 และพื้นที่ที่มีขีดความสามารถรองรับสูงสุดของแขวงคิดเป็นร้อยละ 55.30 คือ เมืองปากซอ มีจุดท่องเที่ยวที่สำคัญหลายจุด ได้แก่ น้ำตกตาดเยื้อง น้ำตกตาดพาน น้ำตกตาดอีตุ้ อนุสาวรีย์ท่านสีหนุฯ อนุสาวรีย์ร่วมสัมพันธ์สู้รบลาว-เวียดนาม และวัดหลวงปากซอ รองลงมา ได้แก่ เมืองชนะสมบุรณ์ (ร้อยละ 55.28) เมืองจำปาสัก (ร้อยละ 53.61) เมืองประทุมพร (ร้อยละ 53.01) เมืองปากเซ (ร้อยละ 51.71) และเมืองโขง (ร้อยละ 50.64) โดยผลรวมของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวปัจจุบันของทั้งสองจังหวัดแสดงดังแผนที่ (ภาพที่ 5-1)

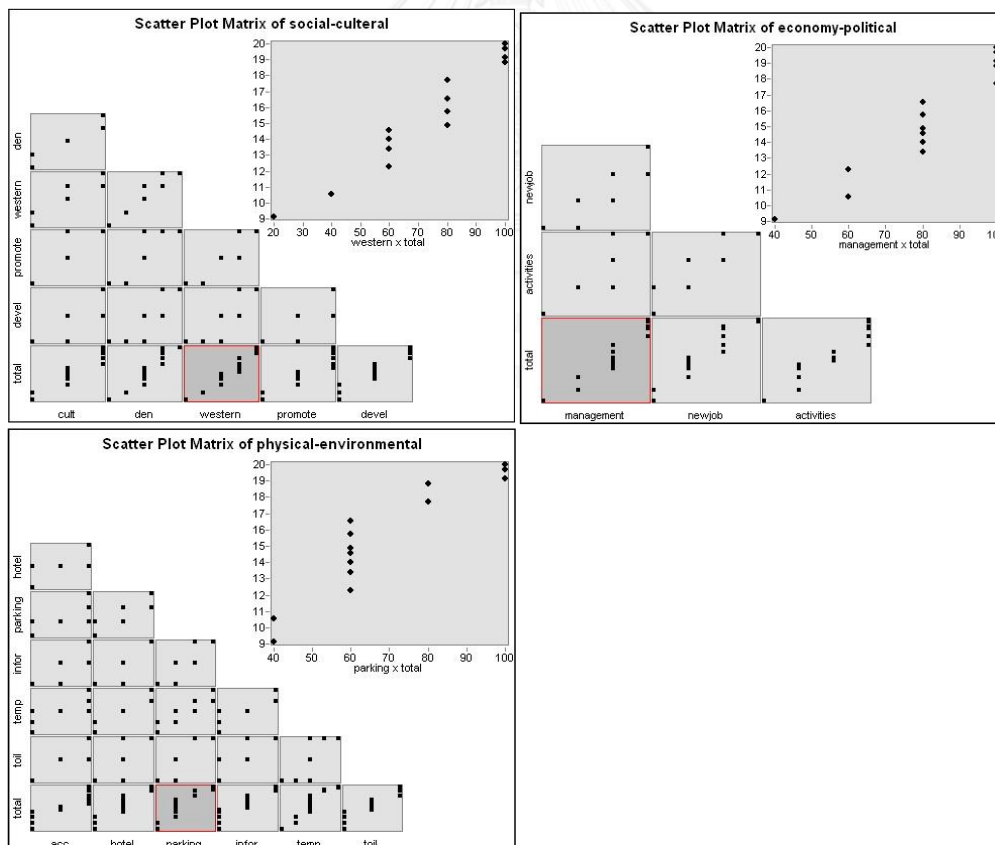

ภาพที่ 5-15 ผลรวมของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในปัจจุบันของจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก

5.4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการวางแผนนโยบายด้านการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การศึกษาแนวทางการวางแผนนโยบายด้านการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยวิธีการทางสถิติแบบสหสัมพันธ์พหุคูณเพื่อค้นหาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อค่าคะแนนรวมของการวัดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวที่มากที่สุด ซึ่งสามารถนำไปเสนอแนะเพื่อหาแนวทางการพัฒนาต่อไป โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการรวบรวมค่าคะแนนและค่าความสำคัญในแต่ละปัจจัย (ข้อ 5.3) นำมาทดสอบค่าสถิติความสัมพันธ์ของปัจจัย โดยการใช้เมตริกซ์แผนภาพกระจาย (Scatter plot matrix) ในระบบปฏิบัติการ ArcGIS Version 10.4.1 เพื่อให้เห็นภาพรวมของความสัมพันธ์ในแต่ละกลุ่มปัจจัย แสดงดังเมตริกซ์แผนภาพกระจาย (ภาพที่ 5-2) ซึ่งการทดสอบพบว่า แต่ละกลุ่มปัจจัยมีการกระจายของข้อมูลแบบไม่ปกติ ไม่เป็นไปตามกฎการกระจายตัวจุดความสัมพันธ์ ดังนั้นในการหาค่าสหสัมพันธ์จึงใช้สถิติแบบไม่ใช้พารามิเตอร์ (Nonparametric statistics) ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ของกลุ่มปัจจัยต่อไป

ภาพที่ 5-16 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของปัจจัยด้วย Scatter plot matrix

2. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างกันของแต่ละกลุ่มตัวแปรด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม ด้านสังคม-วัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย จะใช้วิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบ Spearman's Rho และ Kolmogorov-Smirnov two sample test ซึ่งเหมาะสำหรับข้อมูลที่มีการกระจายตัวแบบไม่ปกติ และเป็นการทดสอบความต่างระหว่างกลุ่มตัวแปรอย่างน้อย 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ค่าทางสถิติเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ (Correlation) การทดสอบค่า r_s ถ้า r เท่ากับ 1 แสดงว่าค่าความสัมพันธ์ทั้งสองมีค่าความสัมพันธ์อย่างสมบูรณ์ ถ้าค่า r เข้าใกล้ 1 แสดงว่ามีค่าความสัมพันธ์กันมาก ถ้า r เป็น 0 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีค่าความสัมพันธ์กันน้อยมาก ทั้งนี้ความสัมพันธ์กันอาจเป็นไปในเชิงบวกและเชิงลบก็ได้ ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยแต่ละกลุ่มแสดงดัง (ตารางที่ 5-2)

ตารางที่ 5-2 ค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยแต่ละกลุ่ม The matrix of Spearman Rank Correlation Coefficient (r_s)

1. Physical - Environment	Acc	Hotel	Parking	Infor	Temp	Toil	Total
Acc	1.000	.789**	.810**	.838**	.768**	.903**	.896**
Hotel	.789**	1.000	.895**	.934**	.973**	.873**	.914**
Parking	.810**	.895**	1.000	.873**	.911**	.919**	.947**
Infor	.838**	.934**	.873**	1.000	.909**	.886**	.942**
Temp	.768**	.973**	.911**	.909**	1.000	.849**	.939**
Toil	.903**	.873**	.919**	.886**	.849**	1.000	.922**
Total	.896**	.914**	.947**	.942**	.939**	.922**	1.000
2. Socio-Cultural	Cult	Density	Western	Promote	Develop	Total	
Cult	1.000	.953**	.884**	.934**	.923**	.897**	
Density	.953**	1.000	.881**	.890**	.897**	.941**	
Western	.884**	.881**	1.000	.877**	.894**	.955**	
Promote	.934**	.890**	.877**	1.000	.872**	.885**	
Develop	.923**	.897**	.894**	.872**	1.000	.914**	
Total	.897**	.941**	.955**	.885**	.914**	1.000	
3. Economy-Political	Manage	New job	Activities	Total			
Management	1.000	.861**	.911**	.915**			
New job	.861**	1.000	.883**	.948**			
Activities	.911**	.883**	1.000	.919**			
Total	.915**	.948**	.919**	1.000			

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 5-3 แสดงตัวชี้วัดของปัจจัย 3 ด้าน รายละเอียดดังนี้

1) ปัจจัยด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด พบว่า ค่า ($r_s = .768 - .973$; $P < 0.01$) ค่าสัมประสิทธิ์สหความสัมพันธ์ไปในทางบวกและมีความสัมพันธ์กันสูง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดกับค่าผลรวมและมีผลต่อการเพิ่มศักยภาพของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนคือ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านพื้นที่จอดรถ ($r_s = .947$, $P < 0.01$) และการให้บริการจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ($r_s = .942$, $P < 0.01$)

2) ปัจจัยด้านสังคม-วัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด พบว่า ค่า $r_s = .872 - .953$; $P < 0.01$ ค่าสัมประสิทธิ์สหความสัมพันธ์ไปในทางบวกและมีความสัมพันธ์กันสูง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดกับค่าผลรวมและมีผลต่อการเพิ่มศักยภาพของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวยข้ามแดนคือ การสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นจากการเข้ามาของกระบวนการกลายเป็นตะวันตกและโลกาภิวัตน์ ($r_s = .955$, $P < 0.01$) รองลงมาคือ ความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ ($r_s = .941$, $P < 0.01$)

3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด พบว่า ค่า ($r_s = .883 - .911$; $P < 0.01$) ค่าสัมประสิทธิ์สหความสัมพันธ์ไปในทางบวกและมีความสัมพันธ์กันสูง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับค่าผลรวมของขีดความสามารถในการรองรับพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดกับค่าผลรวมและมีผลต่อการเพิ่มศักยภาพของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวยข้ามแดนคือ อัตราการเกิดใหม่ของอาชีพงานจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ($r_s = .948$, $P < 0.01$) รองลงมาคือ ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ($r_s = .948$, $P < 0.01$)

5.5 การเสนอแนะแนวทางจากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดในแต่ละด้าน

5.5.1 ด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่จอดรถและการให้บริการจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ($r_s = .947$ และ $.942$, $P < 0.01$) ตามลำดับ ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักมีขีดความสามารถในการรองรับตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมที่จอดรถในพื้นที่จอดอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางถึงต่ำ คิดเป็นร้อยละ 31.2 และ ร้อยละ 26 ตามลำดับ ในขณะที่ค่าความสำคัญและค่าสหสัมพันธ์ทางสถิติของเกณฑ์อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับจามร วังศรีแก้ว (2553) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นปัจจัยสำคัญที่ควรพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของการท่องเที่ยวยในพื้นที่คือ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พัก ระบบรักษาความปลอดภัย และโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากมีความสำคัญต่อการตัดสินใจและมีผลต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ ดังนั้นทั้งสองพื้นที่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะบริการสถานที่จอดรถที่เพียงพอในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (high-season) และมีระบบรักษาความปลอดภัย ตามเกณฑ์การคำนวณจำนวนสถานที่จอดรถต่อจำนวนรถต่อวัน (Athens, 2002) จำนวนพื้นที่จอดรถและปริมาณรถต่อวันเป็นตัวชี้วัดในการคำนวณหาปริมาณที่สามารถรองรับได้ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ให้เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวและไม่เกินความสามารถในการรองรับของพื้นที่จึงจะเกิดความสมดุล

ผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านการให้บริการจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก พบว่า ขีดความสามารถในการรองรับด้านดังกล่าวอยู่ใน

เกณฑ์ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34 และ ร้อยละ 30 ตามลำดับ ในขณะที่ค่าความสำคัญและค่าสหสัมพันธ์ทางสถิติของเกณฑ์อยู่ในระดับสูง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวควรจัดให้มีนักประชาสัมพันธ์ หรือมีเจ้าหน้าที่แนะนำข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลในเวลาทำการอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับ ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2545) ได้ศึกษาและกำหนดจำนวนมัคคุเทศก์ต่อจำนวนนักท่องเที่ยว โดยการคำนวณรอบการให้บริการจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่อวันเป็นการคำนวณรอบการใช้ประโยชน์ที่ไม่เกินขีดความสามารถการควบคุมของมัคคุเทศก์

5.5.2 ด้านสังคม-วัฒนธรรม ได้แก่ การสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นจากการเข้ามาของกระบวนการกลายเป็นตะวันตกและโลกาภิวัตน์ และความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ ($r_s = .955$ และ $.941$, $P < 0.01$) ตามลำดับ ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักมีขีดความสามารถในการรองรับด้านการสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นจากการเข้ามาของกระบวนการกลายเป็นตะวันตกและโลกาภิวัตน์อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 72 และ ร้อยละ 92 ตามลำดับ เนื่องจากการสำรวจกรณีการเปิดร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ที่พัก บริษัทขนส่ง และการลงทุนทำธุรกิจประเภทดังกล่าวจากผู้ประกอบการชาวต่างประเทศพบอยู่จำนวนน้อย ทำให้สถานการณ์ปัจจุบันทั้งสองพื้นที่ยังมีขีดความสามารถในการรองรับที่สูง ซึ่งสัมพันธ์กับค่าความสำคัญและค่าสหสัมพันธ์ทางสถิติของเกณฑ์ที่อยู่ในระดับสูง ดังนั้นการนำแนวคิดการส่งเสริมการผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น สินค้าโอท็อป (OTOP) ต่างๆ ผ้าไหมทอมือ และสินค้าอื่นๆ ของชุมชนจึงจำเป็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ การท่องเที่ยวและการกีฬา (2554) ซึ่งกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2555-2559 ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวในด้านการพัฒนามาตรฐานสินค้า นอกจากนี้ภาคเอกชนควรให้การสนับสนุนและให้ความรู้แก่คนในชุมชนในการส่งเสริมอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการจัดร้านจำหน่ายของที่ระลึกสินค้าจากชุมชนให้เป็นที่รู้จัก จะทำให้เกิดการพัฒนาควบคู่ไปกับความยั่งยืน

ผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับตัวชี้วัดด้านความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก พบว่า ขีดความสามารถในการรองรับในด้านดังกล่าวของทั้งสองพื้นที่อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.33 รายละเอียดความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่ในอำเภอ ในขณะที่ค่าความสำคัญและค่าสหสัมพันธ์ทางสถิติอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง เนื่องจากจำนวนประชากรและจำนวนนักท่องเที่ยวเมื่อคำนวณสัดส่วนความหนาแน่นต่อพื้นที่แล้วยังมีขีดความสามารถในการรองรับได้อีกจำนวนมากในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอในนอกเขตเมืองของทั้งสองพื้นที่ ปัจจัยด้านดังกล่าว Navarro, E. et. Al. (2012) ได้ศึกษาการประเมินขีดความสามารถการรองรับสำหรับจุดหมายปลายทางของ

นักท่องเที่ยวสำหรับสร้างเครื่องมือในการประเมินในพื้นที่ชายฝั่ง การศึกษาครั้งนี้ได้นำเกณฑ์ด้านสังคมมาวัดรับรู้ของชุมชนเรื่องความแออัดจากความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคอร์ท โดยให้ค่าคะแนน 0 ถึง 5 และนำผลที่ได้มาวางแผนและสร้างนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวคือ การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้วย นอกจากนี้รายงานฉบับสุดท้ายของโครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่ ยังได้ใช้จำนวนประชากรรวมกับจำนวนนักท่องเที่ยวต่อจำนวนพื้นที่ เพื่อเป็นการวัดความแออัดเพื่อคำนวณหาจำนวนที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้สูงสุดต่อวัน ทั้งนี้พื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักมีประชากรสูงสุดจำนวน 2 แสนคนต่ออำเภอ สอดคล้องกับ สำนักงานพัฒนามาตรฐาน กระทรวงมหาดไทย กรมโยธาธิการและผังเมือง (2551) ได้กำหนดเกณฑ์และมาตรฐานผังเมืองรวม พ.ศ. 2549 โดยกำหนดเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับเมืองขนาดใหญ่ ประชากร 60,001- 200,000 คน ได้แก่ 1) อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย มีความหนาแน่น 1-16 คนต่อไร่ 2) อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง มีความหนาแน่น 17-40 คนต่อไร่ และ 3) อยู่อาศัยหนาแน่นมาก มีความหนาแน่น 41-60 คนต่อไร่

5.5.3 ด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย ได้แก่ อัตราการเกิดใหม่ของอาชีพงานจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ค่า $(r_s = .948$ และ $.919$, $P < 0.01$) ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักมีขีดความสามารถในการรองรับตัวชี้วัดด้านอัตราการเกิดใหม่ของอาชีพงานจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ อยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำถึงปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 21 และร้อยละ 37.5 ตามลำดับ ในขณะที่ค่าคะแนนความสำคัญและค่าสหสัมพันธ์ทางสถิติอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง โดยคำนวณจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ ดังที่ World Economic Forum (2015) กล่าวว่า จำนวนนักท่องเที่ยว 30 คน จะทำให้มีอัตราการเกิดใหม่ของอาชีพงานจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปยังจุดหมายปลายทางอย่างน้อย 1 งาน ดังนั้นทั้งสองจังหวัดจึงควรมีนโยบายและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกัน รวมถึงการทำโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การให้งบประมาณจากภาครัฐ ส่วนบริหารท้องถิ่น หน่วยงานอิสระ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) เพื่อทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในทั้งสองพื้นที่มากขึ้น สอดคล้องกับ Muzaffer U.; Eunju W. and Manisha S. (2014) ได้ศึกษาวงจรชีวิตของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ว่าเป็นผลกระทบหรือคุณภาพของวงจรชีวิต โดยปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งในการคำนวณขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่และพบว่า ประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นประโยชน์โดยตรงทางด้านเศรษฐกิจ นอกเหนือจากผลกระทบด้านค่าครองชีพสูง ผลที่ได้รับคือการเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทำให้โอกาสการเกิดอาชีพใหม่ๆ มีมากขึ้นและหลากหลายขึ้นในพื้นที่จุดหมายปลายทาง

ผลการศึกษาชี้ความสามารถในการรองรับตัวชี้วัดด้านความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า จังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักมีขีดความสามารถในการรองรับด้านดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางถึงต่ำ คิดเป็นร้อยละ 30 และร้อยละ 27.5 ตามลำดับ ในขณะที่ค่าคะแนนความสำคัญและค่าสหสัมพันธ์ทางสถิติอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง ดังนั้นควรมีการพัฒนาความสะดวกของเส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ครอบคลุมหลากหลายประเภทที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น ด้านธรรมชาติ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านนันทนาการ และด้านวัฒนธรรม สอดคล้องกับ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558) ที่ได้จัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในองค์ประกอบที่ 3 และ 4 เรื่องการบริหารจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ว่าควรมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมและจัดให้มีพาหนะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเพียงพอ นอกจากนี้ หากต้องการสร้างความหลากหลายของกิจกรรม ภาครัฐบาลและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรนำเสนอกิจกรรมพิเศษ หรือกิจกรรมใหม่อย่างสร้างสรรค์ ดังที่ Stipanović and Rudan (2015) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสร้างสรรค์การทำแบบดีให้กับจุดหมายปลายทาง เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สมัยใหม่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานของความยั่งยืน เพื่อปกป้องดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม และช่วยฟื้นฟูชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนท้องถิ่นจุดหมายปลายทาง เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่นี้มากขึ้น หรือสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเทศกาล ซึ่งอาจเป็นเทศกาลตามประเพณีท้องถิ่นของหมู่บ้านนั้นๆ เช่น การเสนอเทศกาลประเพณีทอผ้าไหม หรือเทศกาลดนตรีพื้นเมืองเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวในเมืองของสปป. ลาว สอดคล้องตามแนวคิดของ Richard and Wilson อ้างถึงใน Panbamrungkij (2012) เกี่ยวกับการสร้าง creative spectacle โดยการนำจุดเด่นที่มีอยู่แล้วของพื้นที่นั้น ๆ มาสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าดึงดูด จากการสำรวจในพื้นที่พบว่า เทศกาลงานบุญวัดพุมิขึ้นช่วงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ และต้นเดือนมีนาคมของทุกปี ซึ่งเป็นประเพณีที่คนลาวนิยมมาราบไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปราสาทวัดพุมิ จึงควรนำเสนอประเพณีให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติด้วย

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการออกแบบเกณฑ์การประเมินและนำมาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ เพื่อวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว หรือตรวจสอบสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันเพื่อการวางแผนพัฒนาในอนาคต สำหรับพื้นที่กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงจำปาสัก มีการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการศึกษา และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

จากการสร้างแบบการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนของจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก มีสรุปผลการวิจัย ดังนี้

6.1.1 ผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม

จากการประเมินด้านดังกล่าวพบว่า จังหวัดอุบลราชธานีมีผลรวมของตัวชี้วัดด้านดังกล่าว คะแนนสูงสุดอยู่ที่ปัจจัยอุณหภูมิ/สภาพอากาศเฉลี่ยในรายอำเภอคิดเป็นร้อยละ 48 ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญให้ค่าคะแนนของปัจจัยดังกล่าวน้อยสุด คือ 3.48 คะแนน อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความสำคัญมากที่สุดในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่าเป็นปัจจัยด้านการให้บริการยานพาหนะเพื่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากด่านช่องเม็ก 4.39 คะแนน สำหรับผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยตัวชี้วัดที่มีขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับต่ำสุดคือ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พักคิดเป็นร้อยละ 20 ซึ่งพบที่พักร้านน้อยเมื่อเดินทางออกไปไกลจากตัวเมืองและการคมนาคมการเข้าถึงที่พักต้องใช้ระยะเวลาเดินทางมากกว่า 30 นาที

และจากผลการประเมินแขวงจำปาสัก พบว่ามีผลรวมของตัวชี้วัดด้านดังกล่าว คะแนนสูงสุดอยู่ที่ปัจจัยอุณหภูมิ/สภาพอากาศเฉลี่ยในรายอำเภอคิดเป็นร้อยละ 60 ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญให้ค่าคะแนนของปัจจัยดังกล่าวน้อยสุด คือ 3.48 คะแนน อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความสำคัญมากที่สุดในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่าเป็นปัจจัยด้านการให้บริการยานพาหนะเพื่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากด่านช่องเม็ก 4.39 คะแนน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยตัวชี้วัดมีขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับต่ำสุดคือ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พักคิดเป็นร้อยละ 15 ซึ่งมีลักษณะการกระจายตัวของที่พักเช่นเดียวกับจังหวัดอุบลราชธานี

6.1.2 ผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านสังคม-วัฒนธรรม

จากการประเมินด้านดังกล่าวพบว่า จังหวัดอุบลราชธานีมีผลรวมของตัวชี้วัดด้านดังกล่าวคะแนนสูงสุดอยู่ที่ปัจจัยความพึงพอใจของคนในชุมชนที่มีต่อนักท่องเที่ยว ด้านการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านการท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาและนำความเจริญสู่ท้องถิ่นคิดเป็นร้อยละ 80 และผู้เชี่ยวชาญให้ค่าคะแนนของปัจจัยดังกล่าวสูงสุด คือ 4.48 และ 4.35 คะแนน ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม อีกหนึ่งปัจจัยที่ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความสำคัญมากที่สุดในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่าเป็นปัจจัยการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการสร้างความคุ้นเคยการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว 4.48 คะแนน สำหรับผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยตัวชี้วัดที่มีขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับต่ำสุดคือ ความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่แต่ละอำเภอคิดเป็นร้อยละ 33.30 ซึ่งพบว่าขนาดประชากรของทั้งสองพื้นที่ศึกษามีจำนวนไม่หนาแน่นต่อพื้นที่ยังสามารถรองรับการท่องเที่ยวและการพัฒนาได้อีกในระยะยาว

และจากผลการประเมินแขวงจำปาสัก พบว่ามีผลรวมของตัวชี้วัดด้านดังกล่าวคะแนนสูงสุดอยู่ที่ปัจจัยการสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นจากภาคบริการของกระบวนการกลายเป็นตะวันตกและโลกาภิวัตน์คิดเป็นร้อยละ 92.5 ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญให้ค่าคะแนนของปัจจัยดังกล่าวอยู่ที่ 4 คะแนน อย่างไรก็ตาม การประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า ปัจจัยตัวชี้วัดมีขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับต่ำสุดคือ ความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่แต่ละอำเภอคิดเป็นร้อยละ 33.30 เช่นเดียวกับจังหวัดอุบลราชธานี

6.1.3 ผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย

การประเมินด้านดังกล่าวพบว่า จังหวัดอุบลราชธานีมีผลรวมของตัวชี้วัดด้านดังกล่าวคะแนนสูงสุดอยู่ในระดับเกณฑ์ต่ำ คือ ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 30 และผู้เชี่ยวชาญให้ค่าคะแนนของปัจจัยดังกล่าวอยู่ที่ 4.22 คะแนน อย่างไรก็ตาม อีกหนึ่งปัจจัยที่ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความสำคัญมากที่สุดในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่าเป็นปัจจัยการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด 4.30 คะแนน สำหรับผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยตัวชี้วัดที่มีขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับต่ำสุดคือ อัตราการเกิดใหม่ของอาชีพงานจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 21

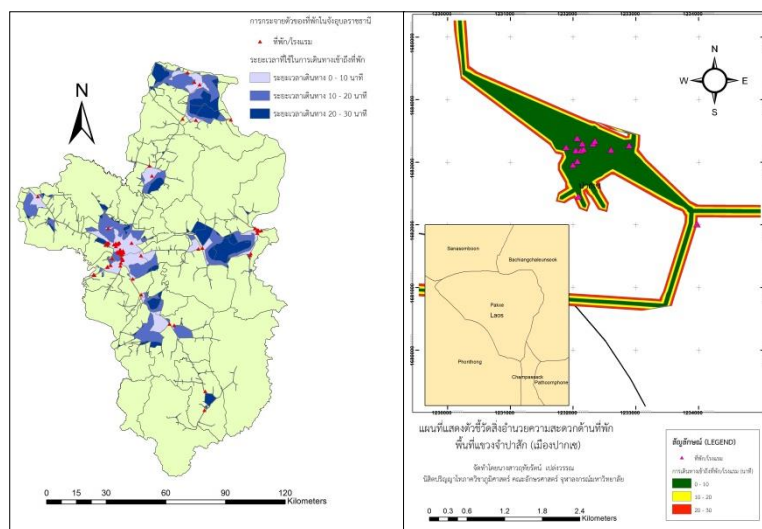
และจากผลการประเมินแขวงจำปาสัก พบว่ามีผลรวมของตัวชี้วัดด้านดังกล่าวคะแนนสูงสุดอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำอยู่ที่ปัจจัยอัตราการเกิดใหม่ของอาชีพงานจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 37.50 ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญให้ค่าคะแนนของปัจจัยดังกล่าวอยู่ที่ 4.30 คะแนน

อย่างไรก็ตาม การประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า ปัจจัยตัวชี้วัดมีขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับต่ำสุดคือ ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 27.50 ซึ่งประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษาเน้นท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีลักษณะการให้บริการของบริษัทนำเที่ยวและขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์สถานการณ์ของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนในปัจจุบันของจังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย และ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว พบว่า ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักยังอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงต่ำ การเสนอแนวทางการสนับสนุนขีดความสามารถให้สูงขึ้นเพื่อสอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ปัจจัยที่มีผลในทางบวกสูงสุดต่อระดับขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีคือ ประเด็นด้านสังคม-วัฒนธรรม โดยเฉพาะตัวชี้วัดด้านความพึงพอใจของคนในชุมชนต่อนักท่องเที่ยวในความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาและนำความเจริญสู่ท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 80 แตกต่างจากผลการศึกษาเฉพาะพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของ นิฐริน ไส้พันธ์ (2544) ที่ได้ศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษาครั้งนี้พบว่าความร่วมมือของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่มีศักยภาพต่ำ จึงได้เสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การสร้างจิตสำนึกของความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น การนำเที่ยวและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของการพัฒนาชนบท Hashemi, N. and Ghaffary, G. (2016: 130-138) แสดงให้เห็นปัจจัยเรื่องการท่องเที่ยวทำให้เกิดการทำลายวัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาความพึงพอใจของชุมชนที่มีต่อนักท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักคือ การท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและนำความเจริญสู่ท้องถิ่น และปัจจัยที่มีผลต่อการรองรับการท่องเที่ยวต่ำสุดของจังหวัดอุบลราชธานีคือ ด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะตัวชี้วัดสิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พัก คิดเป็นร้อยละ 20 ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานียังขาดความพร้อมด้านที่พักในพื้นที่ท่องเที่ยวนอกเขตเมือง เมื่อพิจารณาจากแผนที่ (ภาพที่ 6-3) พบว่า โรงแรม/ที่พักส่วนใหญ่จะตั้งอยู่มากเฉพาะในตัวเมืองเท่านั้น ส่งผลให้ต้องใช้เวลาในการเดินทางระหว่างที่พักและแหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวก สอดคล้องกับ จามร วังศรีแก้ว (2553) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี แสดงให้เห็นถึงปัจจัยหนึ่งที่มีศักยภาพใน

การรองรับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวคือ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พักในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีการกระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองเป็นส่วนใหญ่ทำให้นักท่องเที่ยวไม่มีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงที่พักจากแหล่งท่องเที่ยวจะต้องเดินทางกลับมาพักที่โรงแรมในเมือง

ภาพที่ 6-1 การกระจายตัวของที่พักในพื้นที่ศึกษาจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อระดับขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของแขวงจำปาสักที่ดีที่สุดคือ ด้านสังคม-วัฒนธรรม ได้แก่ ตัวชี้วัดการสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นจากภาคบริการกระบวนการกลายเป็นตะวันตกและโลกาภิวัตน์ คิดเป็นร้อยละ 92 อันเนื่องมาจากแขวงจำปาสักยังไม่ค่อยพบการเข้ามาลงทุนจากต่างชาติด้านที่พัก ร้านอาหาร บิมน้ำมัน และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และสถานการณ์ขีดความสามารถในการรองรับระดับต่ำสุดคือ ด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ตัวชี้วัดสิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พักเช่นเดียวกับจังหวัดอุบลราชธานี ผลรวมของร้อยละสถานการณ์ปัจจุบันแยกตามตัวชี้วัด (ดังตารางที่ 6-1) ซึ่งตัวชี้วัดความพึงพอใจของคนในชุมชนที่มีต่อนักท่องเที่ยวในเรื่องการท่องเที่ยวช่วยให้ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวชี้วัดความพึงพอใจเรื่องการท่องเที่ยวช่วยให้เกิดการพัฒนานำความเจริญมาสู่ชุมชน ผลการศึกษาพบว่าจังหวัดอุบลราชธานีมีขีดความสามารถในการรองรับสูงกว่าแขวงจำปาสักทั้งสองตัวชี้วัด เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาสู่ชุมชน ต่างจากแขวงจำปาสัก เนื่องจากการลงทุนส่วนใหญ่เป็นการให้งบประมาณกู้ยืมแก่รัฐบาลและระบบการจัดการเป็นของภาคเอกชนบริหารจัดการ ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเฉพาะการจำหน่ายสินค้างานฝีมือ

ตารางที่ 6-1 ผลรวมร้อยละของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในปัจจุบันของจังหวัด
อุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก แยกตามตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด	จ.อุบลราชธานี (ร้อยละ)	แขวงจำปาสัก (ร้อยละ)
ด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม		
1.1 การให้บริการยานพาหนะเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จากด่านช่องเม็ก (ตามฤดูกาล)	24.8	32.0
1.2 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พัก (การเดินทางเข้าถึง)	20.0	15.0
1.3 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านพื้นที่จอดรถ (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)	31.2	26.0
1.4 การให้บริการจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (รายแหล่งท่องเที่ยว)	34.0	30.0
1.5 อุณหภูมิ สภาพอากาศ (รายอำเภอ)	48.0	60.0
1.6 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านห้องน้ำ (รายแหล่งท่องเที่ยว)	28.0	29.9
ด้านสังคม-วัฒนธรรม		
2.1 การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการสร้างความคุ้นเคย การอยู่ร่วมกัน (แหล่งท่องเที่ยว)	41.0	35.0
2.2 ความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ (รายอำเภอ)	33.3	33.3

ตารางที่ 6-1 ผลรวมร้อยละของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในปัจจุบันของจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก แยกตามตัวชี้วัด (ต่อ)

ตัวชี้วัด	จ.อุบลราชธานี (ร้อยละ)	แขวงจำปาสัก (ร้อยละ)
2.3 การสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นจากภาคบริการของกระบวนการกลายเป็นตะวันตกและโลกาภิวัตน์	72.0	92.5
2.4 การท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น	80.0	48.0
2.5 การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาและนำความเจริญสู่ท้องถิ่น	80.0	48.0
ด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย		
3.1 การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด	28.0	30.0
3.2 อัตราการเกิดใหม่ของอาชีพงานจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	21.0	37.5
รวม	541.3	517.2

การสร้างเกณฑ์การประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบประเมินขีดความสามารถรองรับได้และแสดงผลด้วยกระบวนการวิเคราะห์บนระบบปฏิบัติการโปรแกรม ArcGIS Version 10.4.1 ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก ด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม ด้านสังคม-วัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ-นโยบายเพื่อวางแผนและหาแนวทางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันของทั้งสองจังหวัด ดังที่ (Athens, 2002; Pearce D.G. and KIRK R.M., 1986; World Tourism Organization, 1997) ได้ศึกษาและสรุปไว้ว่า วิธีการวัดหรือประเมินขีดความสามารถในการรองรับประกอบด้วยประเด็นสำคัญคือ ปัจจัยด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม ชีวภาพ สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ จึงจะช่วยให้ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำมาซึ่งแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากองค์ประกอบของปัจจัยเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของสถานการณ์ในพื้นที่จริงปัจจุบัน ซึ่งสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันทั้ง 2 พื้นที่โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่รองรับได้สูง โดยเฉพาะในอำเภอที่มีจุดแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ซึ่งมีการพัฒนาการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างสม่ำเสมอทำให้ค่าคะแนนปัจจัยตัวชี้วัดได้คะแนนสูง ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมถึงทัศนคติและความพึงพอใจของคนชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเพื่อหาแนวทางที่นำไปสู่ความพึงพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่ายและก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว

น้อยที่สุด ปัจจุบันยังอยู่ในเกณฑ์ที่รองรับได้สูงเช่นกัน เนื่องด้วยการท่องเที่ยวได้นำพาความเจริญสู่ชุมชนในท้องถิ่น จึงเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชนโดยไม่สูญเสียอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้สามารถนำเกณฑ์การประเมินที่พัฒนาขึ้นนี้ไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ หรือการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ ที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อสนับสนุนการวางแผนนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและอย่างยั่งยืนในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่อื่นๆ

6.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน

จังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก เป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อระหว่างกันมายาวนาน โดยเฉพาะผ่านทางด่านผ่านแดนช่องเม็ก มีนโยบายการสร้างเป็นดินแดนเมืองคูมิตร์มาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ส่งผลให้ทั้งสองพื้นที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติ และมรดกทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมเก่าแก่น่าสนใจ ดังนั้นการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้มีความสะดวกเพิ่มขึ้น ได้แก่ การสร้างและปรับปรุงเส้นทางคมนาคม การพัฒนาระบบการผ่านแดนที่สะดวก ปลอดภัย ซึ่งปัจจุบันมีการปรับปรุงอาคารระหว่างจุดผ่านแดนของสองพื้นที่ให้สามารถรองรับ เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น รถขนส่ง ระบบผ่านแดนออนไลน์

2. การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

จังหวัดอุบลราชธานีมีประเพณีที่ได้รับการอนุรักษ์ เผยแพร่ที่ดี โดยเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยวชมประเพณีแห่เทียนพรรษาที่โดดเด่นด้วยงานฝีมือจากชุมชนแต่ละแห่ง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2555-2560 ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงโครงสร้างภาคบริการให้เป็นแหล่งสร้างรายได้ของประเทศ โดยจังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญในการเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดน การพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันที่มีศักยภาพ และแขวงจำปาสักมีกิจกรรมการท่องเที่ยวการทำบุญบูชาปราสาทวัดพู ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ได้รับการจัดตั้งเป็นมรดกโลกที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของโลก สปป. ลาว มีนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม และความเป็นธรรมชาติ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การค้าขาย การสร้างงานฝีมือ การนำเสนอความเชื่อ สิ่งเหล่านี้ควรรักษาไว้ ภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานต่างๆ ควรให้การสนับสนุนเพิ่มเติม ในเรื่องระบบการบริหารจัดการที่เป็นแนวทางเดียวกัน

3. การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่มีอยู่เดิมของชุมชน เช่น การแต่งกาย ภาษาพูด ซึ่งทั้งสองพื้นที่มีอยู่แล้ว แต่จากการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า จังหวัด

อุบลราชธานี การแต่งกายมีรูปแบบเปลี่ยนไปจากเดิมมาก โดยเฉพาะในเขตเมือง ในพื้นที่ชุมชน ท้องถิ่นเขตชนบทยังพบการแต่งกายนุ่งซิ่น (ผ้าถุง) เมื่อเปรียบเทียบกับแขวงจำปาสักในพื้นที่เขตเมือง และแหล่งท่องเที่ยวในเขตชนบท ยังพบการแต่งกายแบบนุ่งซิ่นกยจำนวนมาก ส่วนหนึ่งมาจาก นโยบายการอนุรักษ์วัฒนธรรมของรัฐบาล การสร้างกิจกรรมให้มีความหลากหลายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เช่น การสร้างกิจกรรมรายเดือนของพื้นที่ การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว การใช้สื่อในการสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว

6.4 ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. เพื่อให้เกณฑ์การประเมินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการศึกษาปัจจัยเพื่อใช้เป็นดัชนีชี้วัดการกำหนดขีดความสามารถการรองรับการท่องเที่ยวนั้น ควรต้องพิจารณาปัจจัยเฉพาะทางพื้นที่ของพื้นที่ศึกษานั้นๆ ซึ่งอาจไม่สามารถใช้ตามเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานต่างๆ ได้โดยตรง

2. ผลของการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ในการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

3. การเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการทำแบบสอบถามแผ่นกระดาษ (hard copy) ยังเป็นวิธีการดั้งเดิมที่ใช้ได้ดี แต่อาจเกิดความล่าช้าเมื่อใช้ในพื้นที่ศึกษาขนาดใหญ่ ปัจจุบันมีเครื่องมือในการสร้างและจัดเก็บข้อมูลแบบสอบถามออนไลน์ทำให้เกิดความสะดวกและสามารถจัดเก็บลงในฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดการข้อมูลเชิงพื้นที่ได้ทันที โดยเชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลดาวเทียม เรียกว่า Survey 123 สามารถช่วยให้การจัดเก็บให้รวดเร็วและจัดเก็บพิคัดไปพร้อมกัน ช่วยในการจัดการฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

รายการอ้างอิง

- Ali, A., & Frew, A. J. (2013). *Information Communication Technologies and Sustainable Tourism*: Routledge.
- Athens. (2002). *Defining measuring and evaluating carrying capacity in European tourism destinations*: Material of document. Department of environmental studies.
- Berg, E., & Van Houtum, H. (2003). *Routing borders between territories, discourses and practices*: Ashgate Aldershot.
- Butler, R., Nelson, J. & Wall, G.,. (1993). *Tourism and sustainable development: monitoring, planning, managing*. . University of Waterloo: Heritage Resource Centre.
- Dawod, G. M. (2013). Suitability analysis for tourist infrastructures utilizing multi-criteria GIS: A case study in Al-Hada city, Saudi Arabia. *International journal of geomatics and geosciences*, 4(2), 313.
- Heros Augusto Santos Labo and Imhoff, B. e. a. (2013). Comparative Romance Linguistics Bibliographies, vol. 62 (2013). *Research Center for Romance Studies. UC Berkeley*, 62, 119.
- Jurado, E. N., Tejada, M. T., García, F. A., González, J. C., Macías, R. C., Peña, J. D., . . . García, G. M. (2012). Carrying capacity assessment for tourist destinations. Methodology for the creation of synthetic indicators applied in a coastal area. *Tourism Management*, 33(6), 1337-1346.
- Lao Tourism Development. (2015). Lao national tourism administration Asian development bank. Retrieved 06, 2016, from <http://www.stdplaos.com/downloads/web>
- Louangprabang.net. (2010). Travel information and sightseeing in the world heritage town. Retrieved 6 June, 2016, from <http://www.louangprabang.net/content.asp?id=127>
- Marzetti, S., & Mosetti, R. (2005). Social carrying capacity of mass tourist sites: Theoretical and practical issues about its measurement.

- McCool, S. F., & Lime, D. W. (2001). Tourism carrying capacity: tempting fantasy or useful reality? *Journal of sustainable tourism*, 9(5), 372-388.
- Moutinho, L. (1987). Consumer Behaviour in Tourism. *European Journal of Marketing*, 21(10), 5-44. doi: doi:10.1108/EUM00000000004718
- Murphy, P. E., & Price, G. G. (2005). 9 Tourism and sustainable development. *Digitally signed by TeAM YYePG DN: cn= TeAM YYePG, c= US, o= TeAM YYePG, ou= TeAM YYePG*, 167.
- Muzaffer U.; Eunju W. and Manisha S. (2014). Handbook of Tourism and Quality-of-Life Research: Enhancing the Lives 423 of Tourists and Residents of Host Communities. *International Handbooks of Quality-of-Life. Springer Science Business Media*,.
- Norbert Bántó. (2013). Forms of cross-border tourist co-operation in the bihor-hajdú-bihar euroregion. *THE ANNALS OF THE UNIVERSITY OF ORADEA*, 229.
- Pearce D.G. and KIRK R.M. (1986). Carrying capacity for coastal tourism. Industry and environment. *United Nations Environment Programmed*.
- Pearse, N. (2011). Deciding on the Scale Granularity of Response Categories of Likert type Scales: The Case of a 21-Point Scale. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 9(2), 13.
- Radojko Lukić. (2012). The effects of cross-border tourist purchases on retail performance *Singidunum journal of apply science*, 9(2), 6.
- Richard and Wilson อ้างถึงใน Panbamrungekij, T. (2012). *An application of Geographic Information System for supporting tourism development along the Southeast Asian East-West Economic Corridor*. uniwien.
- Stipanović, C., & Rudan, E. (2015). Creative tourism in destination brand identity. *International Journal Vallis Aurea*, 1(1), 75-83.
- Sudarat Sangchamnong. (2010). Model Development for Standard Quality of Ecotourism : A Case Study of the Center of Conservation of the Saltwater Forest, KlongKon, Samut Songkhram Province. *Research and Development Journal*, 2, 60-69.
- Swarbrooke, J. a. S. H. (1999). *Consumer behavior in Tourism : Butterworth Heinemann: Oxford*.

- Tourism Development Department of Lao PDR. (2015). Sustainable tourism management of Lao PDR. Retrieved 5 June, 2016, from <http://www.mekongtourism.org/wp-content/uploads/Laos-2015-Statistics-Report-on-Tourism-in-English-Version.pdf>
- UNWTO: tourism highlight. (2015). Travel and tourism competitiveness report 2015. Retrieved 06, 2016, from <http://www.reports.weforum.org/travel-and-tourism-competitiveness-report-2015/>
- Wei Wei. (2012). Research on the application of geographic information system in tourism management. *Procedia Environmental Sciences*, 12, 1104-1109.
- World commission on environment and development. (1987). sustainable tourism and tourism management. Retrieved 6 June, 2015, from https://idl-bnc.idrc.ca/dspace/bitstream/10625/8942/1/WCED_79365.pdf
- World Tourism Organization. (1997). Sustainable tourism-concepts-tourism carrying capacity. Retrieved 15 June, 2015, from http://www.biodiversity.ru/coastlearn/tourism-eng/con_capacity.html
- Wright, P. (1998). Tools for sustainability analysis in planning and managing tourism recreations in the destination *Information and communication technologies for sustainable tourism* (pp. 45-51). New York, Rutledge.
- เกษม บุญอ่อน. (2522). เเดลฟาย. เทคนิคในการวิจัย: ครูปริทัศน์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 10 ตุลาคม 2522. หน้า 26-28.
- เบญจมาศ ณ ทองแก้ว และคณะ. (2554). การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) การท่องเที่ยวโดยชุมชน ของเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ระยะที่ 1. 157.
- เลิศพร ภาระสกุล. (2555). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว: กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กนกวรรณ มะโนรัมย์. (2554). ชายแดนอีสานกับเพื่อนบ้าน : ข้อค้นพบทางวิชาการและนัยเชิงนโยบาย กรณีศึกษากัมพูชามองไทย คนไร้รัฐและเมืองคู่มือ. ศูนย์วิจัยสังคมอนุภูมิภาคุ่มน้ำโขง คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- กรมการท่องเที่ยว. (2555). การเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. Retrieved 15 มิถุนายน, 2558, from <http://www.tourism.go.th/home/details/11/82/1570>
- กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). การท่องเที่ยวไทย. Retrieved 15 พฤษภาคม, 2558, from <http://thai.tourismthailand.org>

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2558). ระบบสถิติทางการทะเบียน. Retrieved 6 ธันวาคม, 2559, from http://stat.bora.dopa.go.th/stat/y_stat57.html
- กรมอุตุนิยมวิทยา. (2558). รายงานสภาพอากาศภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. Retrieved 15 ธันวาคม, 2558, from <https://www.tmd.go.th/region.php?RegionID=2>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). สถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ปี 2553-2554. Retrieved 15 พฤษภาคม, 2558, from <http://newdot2.samartmultimedia.com/home/details/11/222/24481>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560. Retrieved 15 ธันวาคม, 2558, from http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114
- การท่องเที่ยวและการกีฬา. (2558). มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558, การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการนโยบายท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- จตุรงค์ คงแก้ว และคณะ, ภ. บ., นิพนธ์ พงษ์สุวรรณ, และ พงศ์ธีระ บัวเพชร,. (2556). ชีตความสามารถในการรองรับและการจัดการการท่องเที่ยวแนวปะการังน้ำตื้นเกาะไข่นอก จังหวัดพังงา. คณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์., 70-87.
- จามร วังศรีแก้ว. (2553). แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐิติรัตน์ ปันบำรุงกิจ. (2546). การวิเคราะห์หาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อรับการขยายตัวของอาคารชุดในเมืองพัทยา. ปรินญาณิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐิติรัตน์ ปันบำรุงกิจ. (2557). ภูมิศาสตร์มนุษย์. กรุงเทพมหานคร: ด้านสหวิชาการพิมพ์.
- ดร.ชนัน เอ็มพันธุ์ และคณะ. (2557). โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา : รายงานฉบับสุดท้าย: กรุงเทพฯ : คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นวลนภา จินดา. (2548). ระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการบริเวณอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา (ปรินญาณิพนธ์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล. Retrieved from <http://www.thaithesis.org/detail.php?id=1202548000461>

- นิรุรินทร์ ไต้พันธ์. (2544). ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี. (ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นิตา ชัชกุล. (2557). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว: พิมพ์ครั้งที่ 6 (ฉบับปรับปรุง) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2550). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรุงเทพฯ : ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- พรรณรัตน์ รักษาม. (2548). อิทธิพลการค้าชายแดนที่มีต่อการพัฒนาภูมิภาค: กรณีศึกษาด่านช่องเม็ก จ.อุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์บัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Cartographer). (2558). แผนที่เมืองปากเซและสถานที่ท่องเที่ยวในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว.
- ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2545). จำนวนที่ไม่เกินความควบคุมของมัคคุเทศก์.
- มยุรี นาสา. (2553). ชัดความสามารถด้านจิตวิทยาในการรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวบริเวณชายหาดของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน. Retrieved from http://www.conference.phuket.psu.ac.th/proceedings/PSU_OPEN_WEEK_2011/data/FHT/FHT_paper_05.pdf website:
- วาริน สุขเสมอ. (2537). การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาเทศบาลตำบลอรุณยูประเทศ จังหวัดสระแก้ว : กรณีศึกษาผลกระทบของชุมชนการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา.
- ศานต์ กมลวัฒน์กุล. (2540). การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการศึกษาศักยภาพของการใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต), สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. บัณฑิตวิทยาลัย
- ศุภมิตร ปิติพัฒน์. (2553). จุลสารความมั่นคงศึกษา. “เขตแดน / พรมแดน / ชายแดน”. สถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ : สแควร์ ปริ้น 93 จำกัด.
- สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์. (2558). ลักษณะการเมืองการปกครองแขวงจำปาสัก. Retrieved 15 ธันวาคม, 2558, from <http://vientiane.thaiembassy.org/th/about/provinces.php?ID=268>
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2557). นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา.

- สันติ ชูตินธรา. (2535). ความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (*carrying capacity*) เพดานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องให้ความสำคัญในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: จุฬาสารสภาวะแวดล้อม (ฉบับที่ 1 ม.ค.-ก.พ. หน้า 35-45).
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี. (2558). ข้อมูลทั่วไปจังหวัดอุบลราชธานี. Retrieved 19 มกราคม, 2559, from http://mots.go.th/ubonratchathani/more_news.php?cid=13
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) Retrieved 5 มกราคม, 2559, from http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=5747&filename=develop_issue
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัด อุบลราชธานี ไตรมาส 1 ปี 2552. Retrieved 15 มกราคม, 2559, from http://ubonratchathani.mol.go.th/sites/ubonratchathani.mol.go.th/files/esrsthkicch_0.pdf
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2522). ตำรวจจราจร: กฎหมายเกี่ยวกับการใช้ความเร็วของรถในการขับขี่รถตามความใน พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522. Retrieved 15 พฤษภาคม, 2558, from http://www.trafficpolice.go.th/qa_answer.php?id=10042
- สำนักงานผู้ช่วยทูตทหารไทย ณ เวียงจันทน์. (2558). ข้อมูลประชากร. Retrieved 15 พฤษภาคม, 2558, from <http://www.ounon19.com/Champasak5.htm>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี. (2558). สภาพสังคมและวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี. Retrieved 19 มกราคม, 2559, from <http://www.m-culture.go.th/ubonratchathani/>
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สปป.ลาว. (2553). สภาพเศรษฐกิจสปป.ลาวและไทย. Retrieved 15 พฤษภาคม, 2558, from <http://aseanwatch.org/>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). สถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2558. Retrieved 15 พฤษภาคม, 2559, from <http://www.dmr.go.th/download/digest/Ubon.pdf>
- สุบรรณ ศรีจันทร์รัตน์. (2555). “ปัจจัยทางด้านโลจิสติกส์ที่มีอิทธิพลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี”. (ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรเชษฐ์ เชษฐมาส. (2546). คู่มือพัฒนาและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. Retrieved 15 มกราคม, 2559, from <http://www.dnp.go.th/park/sara/tour/eco.htm>

- สุดี ปาจารย์กูร. (2554). กรรมการสมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว. Retrieved 5 พฤษภาคม, 2558, from http://www.atta.or.th/Upload/News/158/AEC_E-Newsletter_20_Sep.pdf
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2559). แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. Retrieved 06, 2559, from <http://www.dasta.or.th/th/aboutus/item/552-552>
- อดิศร เรือลม. (2546). ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการพัฒนาเมือง: กรณีศึกษาเมืองแม่ฮ่องสอน. (ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เรื่อง การท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น และ
ความพึงพอใจเรื่อง การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาและนำความเจริญสู่ท้องถิ่น

วัตถุประสงค์: 1. เพื่อต้องการทราบความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวของชุมชน

2. แบบสอบถามนี้ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวิเคราะห์ขีด
ความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัด
อุบลราชธานี และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้จัดทำ: นางสาวฤทัยรัตน์ เปล่งวรรณ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ
ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผศ. ดร.ฐิติรัตน์ ปั้นบำรุงกิจ

คำชี้แจง

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคะแนนความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ท่านเลือก และกรอกข้อมูลลงในช่องว่าง

1. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
2. อายุ	☐ ระบุ.....ปี	
3. อาชีพ	☐ ข้าราชการ/วิสาหกิจ	☐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
	☐ รับจ้าง	☐ เกษตรกร
	☐ อื่น ๆ ระบุ.....	

ตอนที่ 2 เป็นคะแนนความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยว

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ○ ในช่องระดับความคิดเห็นที่ท่านเลือก

การแปลความหมายของระดับคะแนนมีดังนี้ (5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย
1 = น้อยที่สุด)

แบบสอบถามความคิดเห็น

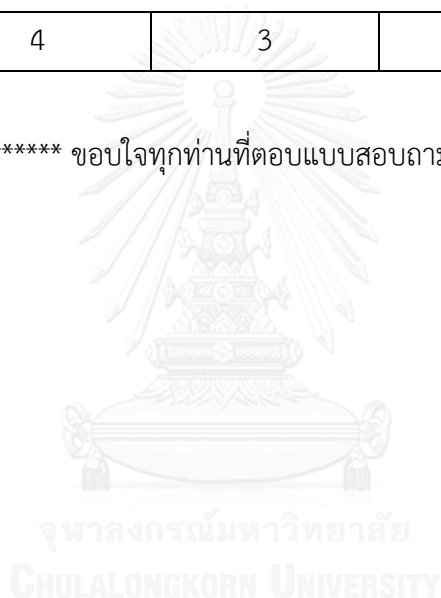
1) การท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

2) การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาและนำความเจริญสู่ท้องถิ่น

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

***** ขอใจทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม *****

ภาคผนวก ข

สรุปการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี

คะแนนตามเกณฑ์ตัวชี้วัด	Fac1	F2	Fac3	Fac4	Fac5	Fac6	Fac2_1	fac2_2	fac2_3	Fac2_4	Fac2_5	Fac3_1	Fac3_2	Fac3_3
ศรีเมืองใหม่	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	4	0	0	0
เดชอุดม	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	4	0	0	0
ม่วงสามสิบ	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	4	0	0	0
สำโรง	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	4	0	0	0
ดอนมดแดง	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	4	0	0	0
ทุ่งศรีอุดม	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	4	0	0	0
นาเยี่ย	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	4	0	0	0
นาตาล	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	4	0	0	0
เหล่าเสือโก้ก	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	4	0	0	0
สว่างวีระวงศ์	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	4	0	0	0
น้ำขุ่น	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	4	0	0	0
ตาลชุม	0	0	0	0	0	0	3	1	3	4	4	0	0	0
กุดข้าวปุ้น	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	4	4	0	0
สิรินธร	2	1	2	1	3	1	3	1	3	4	4	2	1	2
น้ำยืน	2	1	3	2	3	1	3	1	3	4	4	2	1	2
โพธิ์ไทร	2	1	3	2	3	1	3	1	3	4	4	2	1	2
ตระการพืชผล	2	1	3	2	3	2	3	1	3	4	4	2	1	2
เขมราฐ	3	1	2	3	3	1	3	1	3	4	4	2	2	2
โขงเจียม	3	1	3	2	3	2	3	1	3	4	4	2	2	3
นางะหลวย	3	1	3	4	3	1	3	1	3	4	4	2	2	3
เขื่องใน	3	1	5	4	3	3	3	1	3	4	4	2	1	2
วารินชำราบ	3	3	4	4	3	1	4	1	2	4	4	2	3	2
เมืองอุบลราชธานี	3	4	3	2	3	3	4	1	1	4	4	2	2	3
บุญศรี	2	1	5	4	3	3	3	1	3	4	4	2	2	3
พิบูลมังสาหาร	3	4	3	4	3	2	3	1	3	4	4	2	3	4

คะแนนทำให้เป็นมาตรฐาน	Sd1	Sd2	Sd3	Sd4	Sd5	Sd6	Sd2_1	Sd2_2	Sd2_3	Sd2_4	Sd2_5	Sd3_1	Sd3_2	Sd3_3
ศรีเมืองใหม่	0	0	0	0	0	0	0	33.33	75	80	80	0	0	0
เดชอุดม	0	0	0	0	0	0	0	33.33	75	80	80	0	0	0
ม่วงสามสิบ	0	0	0	0	0	0	0	33.33	75	80	80	0	0	0
สำโรง	0	0	0	0	0	0	0	33.33	75	80	80	0	0	0
ดอนมดแดง	0	0	0	0	0	0	0	33.33	75	80	80	0	0	0
ทุ่งศรีอุดม	0	0	0	0	0	0	0	33.33	75	80	80	0	0	0
นาเยี่ย	0	0	0	0	0	0	0	33.33	75	80	80	0	0	0
นาตาล	0	0	0	0	0	0	0	33.33	75	80	80	0	0	0
เหล่าเสือโก้ก	0	0	0	0	0	0	0	33.33	75	80	80	0	0	0
สว่างวีระวงศ์	0	0	0	0	0	0	0	33.33	75	80	80	0	0	0
น้ำขุ่น	0	0	0	0	0	0	0	33.33	75	80	80	0	0	0
ตาลชุม	0	0	0	0	0	0	75	33.33	75	80	80	0	0	0
กุดข้าวปุ้น	0	0	0	0	0	0	0	33.33	75	80	80	100	0	0
สิรินธร	40	25	40	25	100	33	75	33.33	75	80	80	50	25	50
น้ำยืน	40	25	60	50	100	33	75	33.33	75	80	80	50	25	50
โพธิ์ไทร	40	25	60	50	100	33	75	33.33	75	80	80	50	25	50
ตระการพืชผล	40	25	60	50	100	67	75	33.33	75	80	80	50	25	50
เขมราฐ	60	25	40	75	100	33	75	33.33	75	80	80	50	50	50
โขงเจียม	60	25	60	50	100	67	75	33.33	75	80	80	50	50	75
นางะหลวย	60	25	60	100	100	33	75	33.33	75	80	80	50	50	75
เขื่องใน	60	25	100	100	100	100	75	33.33	75	80	80	50	25	50
วารินชำราบ	60	75	80	100	100	33	100	33.33	50	80	80	50	75	50
เมืองอุบลราชธานี	60	100	60	50	100	100	100	33.33	25	80	80	50	50	75
บุญศรี	40	25	100	100	100	100	75	33.33	75	80	80	50	50	75
พิบูลมังสาหาร	60	100	60	100	100	67	75	33.33	75	80	80	50	75	100

ภาคผนวก ข (ต่อ)

สรุปการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี

ค่าคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ	WF1	WF2	WF3	WF4	WF5	WF6	WF2_1	WF2_2	WF2_3	WF2_4	WF2_5	WF3_1	WF3_2	WF3_3
ศรีเมืองใหม่	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
เดชอุดม	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
ม่วงสามสิบ	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
สำโรง	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
ดอนมดแดง	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
ทุ่งศรีอุดม	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
นาเยีย	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
นาตาล	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
เหล่าเสือโก้ก	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
สว่างวีระวงศ์	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
น้ำขุ่น	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
ตาลชุม	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
กุดข้าวปุ้น	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
สิรินธร	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
น้ำยืน	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
โพธิ์ไทร	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
ตระการพืชผล	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
เขมราฐ	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
โขงเจียม	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
นาจะหลวย	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
เขื่องใน	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
วารินชำราบ	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
เมืองอุบลราชธานี	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
บุญศรี	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
พิบูลมังสาหาร	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5

ผลรวมขีดความสามารถในการรองรับ	e1	e2	e3	e4	e5	e6	e2_1	e2_2	e2_3	e2_4	e2_5	e3_1	e3_2	e3_3
ศรีเมืองใหม่	0	0	0	0	0	0	0	133.33	375	400	400	0	0	0
เดชอุดม	0	0	0	0	0	0	0	133.33	375	400	400	0	0	0
ม่วงสามสิบ	0	0	0	0	0	0	0	133.33	375	400	400	0	0	0
สำโรง	0	0	0	0	0	0	0	133.33	375	400	400	0	0	0
ดอนมดแดง	0	0	0	0	0	0	0	133.33	375	400	400	0	0	0
ทุ่งศรีอุดม	0	0	0	0	0	0	0	133.33	375	400	400	0	0	0
นาเยีย	0	0	0	0	0	0	0	133.33	375	400	400	0	0	0
นาตาล	0	0	0	0	0	0	0	133.33	375	400	400	0	0	0
เหล่าเสือโก้ก	0	0	0	0	0	0	0	133.33	375	400	400	0	0	0
สว่างวีระวงศ์	0	0	0	0	0	0	0	133.33	375	400	400	0	0	0
น้ำขุ่น	0	0	0	0	0	0	0	133.33	375	400	400	0	0	0
ตาลชุม	0	0	0	0	0	0	375	133.33	375	400	400	0	0	0
กุดข้าวปุ้น	0	0	0	0	0	0	0	133.33	375	400	400	500	0	0
สิรินธร	200	125	120	125	300	167	375	133.33	375	400	400	250	100	250
น้ำยืน	200	125	180	250	300	167	375	133.33	375	400	400	250	100	250
โพธิ์ไทร	200	125	180	250	300	167	375	133.33	375	400	400	250	100	250
ตระการพืชผล	200	125	180	250	300	333	375	133.33	375	400	400	250	100	250
เขมราฐ	300	125	120	375	300	167	375	133.33	375	400	400	250	200	250
โขงเจียม	300	125	180	250	300	333	375	133.33	375	400	400	250	200	375
นาจะหลวย	300	125	180	500	300	167	375	133.33	375	400	400	250	200	375
เขื่องใน	300	125	300	500	300	500	375	133.33	375	400	400	250	100	250
วารินชำราบ	300	375	240	500	300	167	500	133.33	250	400	400	250	300	250
เมืองอุบลราชธานี	300	500	180	250	300	500	500	133.33	125	400	400	250	200	375
บุญศรี	200	125	300	500	300	500	375	133.33	375	400	400	250	200	375
พิบูลมังสาหาร	300	500	180	500	300	333	375	133	375	400	400	250	300	500

ภาคผนวก ข (ต่อ)

สรุปการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี

ผลรวมร้อยละขีดความสามารถใน	e_amp	e_E 100
ศรีเมืองใหม่	130,833.30	18.69
เดชอุดม	130,833.30	18.69
ม่วงสามสิบ	130,833.30	18.69
สำโรง	130,833.30	18.69
ดอนมดแดง	130,833.30	18.69
ทุ่งศรีอุดม	130,833.30	18.69
นาเยีย	130,833.30	18.69
นาตาล	130,833.30	18.69
เหล่าเสือโก้ก	130,833.30	18.69
สว่างวีระวงศ์	130,833.30	18.69
น้ำขุ่น	130,833.30	18.69
ตาลชุม	168,333.30	24.05
สิรินธร	332,000.00	47.43
โพธิ์ไทร	350,500.00	50.07
ตระการพืชผล	367,166.70	52.45
เขมราฐ	377,000.00	53.86
โขงเจียม	399,666.70	57.10
นาจะหลวย	408,000.00	58.29
เขื่องใน	430,833.30	61.55
วารินชำราบ	436,500.00	62.36
เมืองอุบลราชธานี	441,333.30	63.05
บุญศรี	443,333.30	63.33
พิบูลมังสาหาร	484,666.70	69.24

ภาคผนวก ข (ต่อ)

สรุปการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวแขวงจำปาสัก

คะแนนตามเกณฑ์ตัวชี้วัด	Fac1	Fac2	Fac3	Fac4	Fac5	Fac6	Fac2_1	fac2_2	fac2_3	Fac2_4	Fac2_5	Fac3_1	Fac3_2	Fac3_3
Paksong	3	1	3	2	3	2	3	1	4	4	4	2	2	1
Pakxe	3	1	2	2	3	1	2	1	3	4	4	2	3	2
Pathoomphone	3	1	2	2	3	1	2	1	4	4	4	2	3	2
Phonthong	0	0	0	0	0	0	0	1	4	0	0	0	0	0
Sanasomboon	3	1	2	2	3	1	3	1	4	4	4	2	3	2
Sukhuma	0	0	0	0	0	0	0	1	4	0	0	0	0	0
Bachiangchaleunsook	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0
Champassack	3	1	2	2	3	3	2	1	3	4	4	2	1	2
Khong	1	1	2	2	3	1	2	1	4	4	4	2	3	2
Moonlapamok	0	0	0	0	0	0	0	1	4	0	0	0	0	0
คะแนนทำให้เป็นมาตรฐาน	Sd1	Sd2	Sd3	Sd4	Sd5	Sd6	Sd2_1	Sd2_2	Sd2_3	Sd2_4	Sd2_5	Sd3_1	Sd3_2	Sd3_3
Paksong	60	25	60	50	100	67	75	33.33	100	80	80	50	50	25
Pakxe	60	25	40	50	100	33	50	33.33	75	80	80	50	75	50
Pathoomphone	60	25	40	50	100	33	50	33.33	100	80	80	50	75	50
Phonthong	0	0	0	0	0	0	0	33.33	100	0	0	0	0	0
Sanasomboon	60	25	40	50	100	33	75	33.33	100	80	80	50	75	50
Sukhuma	0	0	0	0	0	0	0	33.33	100	0	0	0	0	0
Bachiangchaleunsook	0	0	0	0	0	0	0	33.33	75	0	0	0	0	0
Champassack	60	25	40	50	100	100	50	33.33	75	80	80	50	25	50
Khong	20	25	40	50	100	33	50	33.33	100	80	80	50	75	50
Moonlapamok	0	0	0	0	0	0	0	33.33	100	0	0	0	0	0

ค่าคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ	WF1	WF2	WF3	WF4	WF5	WF6	WF2_1	WF2_2	WF2_3	WF2_4	WF2_5	WF3_1	WF3_2	WF3_3
Pakxe	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
Pathoomphone	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
Phonthong	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
Sanasomboon	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
Sukhuma	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
Bachiangchaleunsook	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
Champassack	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
Khong	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
Moonlapamok	5	5	3	5	3	5	5	4	5	5	5	5	4	5
ผลรวมขีดความสามารถรองรับ	e1	e2	e3	e4	e5	e6	e2_1	e2_2	e2_3	e2_4	e2_5	e3_1	e3_2	e3_3
Paksong	300	125	180	250	300	333	375	133.33	500	400	400	250	200	125
Pakxe	300	125	120	250	300	167	250	133.33	375	400	400	250	300	250
Pathoomphone	300	125	120	250	300	167	250	133.33	500	400	400	250	300	250
Phonthong	0	0	0	0	0	0	0	133.33	500	0	0	0	0	0
Sanasomboon	300	125	120	250	300	167	375	133.33	500	400	400	250	300	250
Sukhuma	0	0	0	0	0	0	0	133.33	500	0	0	0	0	0
Bachiangchaleunsook	0	0	0	0	0	0	0	133.33	375	0	0	0	0	0
Champassack	300	125	120	250	300	500	250	133.33	375	400	400	250	100	250
Khong	100	125	120	250	300	167	250	133.33	500	400	400	250	300	250
Moonlapamok	0	0	0	0	0	0	0	133.33	500	0	0	0	0	0

ภาคผนวก ข (ต่อ)

สรุปการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงจำปาสัก

ผลรวมร้อยละขีดความสามารถใน	e_amp	e_E_100
Paksong	387,167.00	55.31
Pakxe	362,000.00	51.71
Pathoomphone	374,500.00	53.50
Phonthong	63,333.30	9.05
Sanasomboon	387,000.00	55.29
Sukhuma	63,333.30	9.05
Bachiangchaleunsook	50,833.30	7.26
Champassack	375,333.00	53.62
Khong	354,500.00	50.64
Moonlapamok	63,333.30	9.05

ภาคผนวก ค

แบบสอบผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการและผู้ปฏิบัติการ/นักวิจัย/ผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารงาน การท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม ด้านสังคม-วัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย

วัตถุประสงค์: 1. เพื่อต้องการทราบค่าคะแนนของตัวชี้วัดต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการและผู้ปฏิบัติการ/นักวิจัย/ผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารงานการท่องเที่ยว

2. แบบสอบถามนี้ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้จัดทำ: นางสาวฤทัยรัตน์ เปล่งวรรณ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผศ. ดร.ฐิติรัตน์ ปั้นบำรุงกิจ

คำชี้แจง

แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 เป็นการให้ค่าคะแนนความสำคัญให้ตัวชี้วัด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำนำหน้าชื่อ นาย/นาง/นางสาว (อื่นๆ)ชื่อ.....นามสกุล.....
ตำแหน่ง.....
สถานที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ท่านคิดว่าปัจจัยแต่ละปัจจัยมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างไร โดยกำหนดให้ค่าคะแนนความสำคัญของปัจจัย คือ

- 5 หมายถึง ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปัจจัยที่มีความสำคัญมาก
- 3 หมายถึง ปัจจัยที่มีความสำคัญปานกลาง
- 2 หมายถึง ปัจจัยที่มีความสำคัญน้อย
- 1 หมายถึง ปัจจัยที่มีความสำคัญน้อยที่สุด

คำแนะนำ โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องคะแนนที่ท่านเสนอความคิดเห็น

ปัจจัยด้านกายภาพ-สิ่งแวดล้อม	ค่าคะแนนความสำคัญ				
	5	4	3	2	1
1. การให้บริการยานพาหนะเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจากด่านช่องเม็ก (ตามฤดูกาล)					
2. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พัก (การเดินทางเข้าถึง)					
3. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านพื้นที่จอดรถ (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)					
4. การให้บริการจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)					
5. อุณหภูมิ สภาพอากาศ (รายอำเภอ)					
6. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านห้องน้ำ (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)					

ปัจจัยด้านสังคม-วัฒนธรรม	ค่าคะแนนความสำคัญ				
	5	4	3	2	1
1. การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและการสร้างความคุ้นเคยการอยู่ร่วมกัน (แหล่งท่องเที่ยว)					
2. ความหนาแน่นของประชากรและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ (รายอำเภอ)					
3. การสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นจากภาคบริการของกระบวนการกลายเป็นตะวันตกและโลกาภิวัตน์ (รายอำเภอ)					
4. การท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น					
5. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาและนำความเจริญสู่ท้องถิ่น					

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ-นโยบาย	ค่าคะแนนความสำคัญ				
	5	4	3	2	1
1. การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด					
2. อัตราการเกิดใหม่ของอาชีพงานจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว					
3. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว (แต่ละแหล่งท่องเที่ยว)					

ภาคผนวก ง
ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการและผู้ปฏิบัติการ/นักวิจัย/ผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารงาน
การท่องเที่ยว

ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำคะแนนความสำคัญของแต่ละปัจจัย		
ที่	ตำแหน่ง	ที่ทำงาน
1	นักพัฒนาการท่องเที่ยวปฏิบัติการ	กรมการท่องเที่ยว
2	นักพัฒนาการท่องเที่ยว	กรมการท่องเที่ยว
3	นักพัฒนาการท่องเที่ยว	กรมการท่องเที่ยว
4	นักพัฒนาการท่องเที่ยว	กรมการท่องเที่ยว
5	นักพัฒนาการท่องเที่ยวปฏิบัติการ	กรมการท่องเที่ยว
6	สถาปนิก	กรมการท่องเที่ยว
7	นักพัฒนาการท่องเที่ยวปฏิบัติการ	กรมการท่องเที่ยว
8	นักพัฒนาการท่องเที่ยว	กรมการท่องเที่ยว
9	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ	กรมการท่องเที่ยว
10	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ	กรมการท่องเที่ยว
11	นักพัฒนาการท่องเที่ยวปฏิบัติการ	กรมการท่องเที่ยว
12	นักพัฒนาการท่องเที่ยว	กรมการท่องเที่ยว
13	นักวิจัย	มูลนิธิสร้างถิ่นฐาน
14	รองผู้จัดการ	บริษัท ทีบีพี การท่องเที่ยว จำกัด
15	Lecturer	Lao PDR
16	กรรมการสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	ประธานที่ปรึกษาบริษัทศักดาแพรวเวorld (2004) จำกัด
17	อาจารย์	หลักสูตรนวัตกรรมการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ ม.อุบลราชธานี
18	อาจารย์	หลักสูตรนวัตกรรมการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ ม.อุบลราชธานี
19	อาจารย์	หลักสูตรนวัตกรรมการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ ม.อุบลราชธานี

ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำแนะนำความสำคัญของแต่ละปัจจัย		
ที่	ตำแหน่ง	ที่ทำงาน
20	Deputy head of academic affairs division	Faculty of engineering, National University of Laos
21	Deputy head of central library	Faculty of engineering, National University of Laos
22	หัวหน้างาน	ห้องสมุด ม.แห่งชาติลาว
23	Guide tour	Champanakorn tour, Lao PDR

